

Kestävyyssraportointi matkailualan pk-yrityksessä

Ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Biotalous ratkaisut

Syksy 2025

Katri Ylitarvas

Koulutus Biotalouden ratkaisut
Tekijä Katri Ylitarvas
Työn nimi Kestävyyssraportointi matkailualan pk-yrityksessä
Ohjaaja Tuija Pirttijärvi

Vuosi 2025

Vastuullisuusvaatimukset ovat vakiinnuttaneet asemansa suuryritysten hankintaketjujen hallinnassa. Samalla vaatimukset ovat valuneet hankintaketjuissa eteenpäin ja alaspäin, jolloin vaatimusten piiriin kuuluvien yritysten määrä on koko ajan lisääntynyt. Käytännössä monet pk-yritykset ovat osa ison yrityksen hankintaketjua. Vihreän siirtymän kehitystä vauhdittamaan Euroopan unionista on tullut useita asetuksia ja direktiivejä, kuten EU taksonomia-asetus, kestävyyssraportointidirektiivi (CSRD) ja yritysvastuudirektiivi (CSDDD).

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kestävyyssraportoinnin käyttöönottoa matkailualalla toimivassa pk-yrityksessä. Tapaustudkimuksen kohteena on matkailualalla Tunturi-Lapissa toimiva pk-sektorin yritys Hullu Poro Oy. Yrityksen toimialaan sisältyvät majoitus-, ravitsemis-, tapahtuma- ja ohjelmopalvelut. Kestävyyssraportoinnin kehittäminen on osa yrityksen kokonaisvaltaista kehittämistä ja samalla askel kohti vihreän siirtymän ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Opinnäytetyössä selvitettiin kestävyyssraportoinnin viitekehys direktiivien, asetusten ja muun ohjeistuksen osalta. Kestävyyssraportoinnin sääntelyssä elettiin siirtymävaihetta opinnäytetyön aikana. CSRD-direktiivi avattiin uudelleen käsittelyyn keväällä 2025. Myös aiemmin määritellyt siirtymäaikoja pidennettiin. Vapaaehtoiseen kestävyyssraportointiin pk-yrityksille suunnattu VSME-standardi julkaistiin joulukuussa 2024. VSME-standardi on CSRD-kestävyyssraportoinnin yksinkertaistettu versio pk-sektorille. Standardin tavoitteena on vastata pk-yritysten sidosryhmien vastuullisuuskyselyihin yhdenmukaisella raportilla. Heinäkuussa 2025 Euroopan unionin komissio hyväksyi suosituksen pk-yritysten raportoinnista VSME-raportointistandardin mukaisesti.

Rahoittajat ovat pk-yrityksille keskeinen sidosryhmä. Rahoittajien näkemyksiä kestävyyssraportoinnista tutkittiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilla. Haastattelujen tavoitteena oli syventää ymmärrystä rahoittajien roolista ja näkemyksistä vastuullisuudesta yleensä sekä erityisesti matkailualan pk-yrityksen ollessa kyseessä. Tulosten perusteella rahoittajat haluavat toimia vastuullisten yritysten kanssa ja tukea asiakasyritysten vastuullisuuden kehittymistä. Myös matkailualan yritykset ovat pääosin vastuullisesti ja kestävästi toimivia yrityksiä. Rahoittajat korostavat vastuullisuusasioiden olevan yhä tärkeämpi tekijä asiakasyrityksen riskejä ja luottokelpoisuutta arvioitaessa. Vastuullisuusarviointi on samalla myös pankin oman luotottamisen vastuullisuuden arviointia. Kestävässä rahoituksessa on vihreän siirtymän edistämiseen kohdennettuja lainatuotteita, kuten kestävyyssidonnaiset lainat ja vihreät lainat.

Kestävyyssraportointi elää edelleen muutosvaihetta ja käytännön raportointi täsmentyy lainsäädännön ja tulkinnan tarkentuessa. Joka tapauksessa vastuullisuuden merkitys tulee yhä kasvamaan ja rahoittajat haluavat tukea asiakasyrityksiään vastuullisuuden kehittämisessä. VSME-standardi tarjoaa hyvän lähtötason kestävyyssraportoinnille ja kestävyiden kehittämiselle.

Avainsanat Kestävyys, vastuullisuus, yritysvastuu, kestävä matkailu, vihreä talous
Sivut 96 sivua ja liitteitä 4 sivua

DP Bioeconomy solutions
Author Katri Ylitarvas
Subject Sustainability reporting in an SME in the tourism sector
Supervisors Tuija Pirttijärvi

Year 2025

Sustainability requirements have become an established part of supply chain management in large corporations, and these expectations increasingly extend to small and medium-sized enterprises (SMEs) operating within those chains. To support the green transition, the European Union has introduced several regulations and directives, including the EU Taxonomy Regulation, the Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD) and the Corporate Sustainability Due Diligence Directive (CSDDD).

This practice-based thesis examines the implementation of sustainability reporting in an SME operating in the tourism sector. The case study focuses on Hullu Poro Oy, a tourism company located in Lapland, whose business operations cover accommodation, restaurant services, events and activity services. The development of sustainability reporting is part of the company's broader strategic development and contributes to the achievement of green transition climate objectives.

The thesis outlines the regulatory framework for sustainability reporting, including directives, regulations and related guidance. During the research process, sustainability reporting regulation was undergoing a transitional phase: the CSRD was reopened for review in spring 2025, and earlier transition timelines were extended. Additionally, the voluntary VSME standard, designed for SMEs, was published in December 2024, offering a simplified CSRD-aligned reporting model. In July 2025, the European Commission issued a recommendation encouraging SMEs to apply the VSME standard.

Financiers represent a key stakeholder group for SMEs. Their views were explored through semi-structured interviews to deepen understanding of their role and expectations regarding sustainability, particularly in the tourism sector. The findings indicate that financiers prefer to work with responsible companies and are committed to supporting the sustainability development of their clients. Sustainability considerations increasingly influence assessments of risk and creditworthiness, and sustainable finance instruments, such as sustainability-linked loans and green loans, are becoming more common.

Sustainability reporting continues to evolve as legislation and interpretative guidance become more precise. Nevertheless, the importance of sustainability will keep growing, and financiers aim to support SMEs in advancing their sustainability practices. The VSME standard provides a practical and accessible starting point for SMEs to initiate sustainability reporting and strengthen their sustainability performance.

Keywords sustainability, accountability, corporate social responsibility, sustainable tourism, green economy

Pages 96 pages and appendices 4 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Kestävyysraportoinnin viitekehys	3
2.1	Kestävä kehitys.....	3
2.2	Yritysvastuu	5
2.3	Lainsäädännöllinen perusta	7
2.4	Raportointistandardit.....	12
2.4.1	Kestävyysraportointidirektiivin mukainen ESRS-raportointi	12
2.4.2	Vapaaehtoinen VSME-raportointi.....	14
2.4.3	ESRS- ja VSME-raportointistandardien vertailu	17
2.5	Kaksoisolennaisuus	19
2.6	Kestävyysraportin varmentaminen	22
3	Kestävyys matkailualalla ja Hullu Poro Oy:ssä	24
3.1	Matkailu toimialana ja toimintaympäristönä	24
3.2	Kuvaus Hullu Poro Oy:stä	29
3.3	Hullu Poro Oy:n kestävyden kehittyminen	34
3.4	Kestävyysraportoinnin perusta matkailualan pk-yritykselle	36
4	Rahoittajien haastattelututkimuksen toteutus	44
4.1	Tutkimuksen tavoite ja menetelmät.....	44
4.2	Tutkimuksen aineistot	46
4.3	Tulosten analyysi	48
5	Kestävyysraportointi rahoittajan näkökulmasta.....	49
5.1	Vihreä siirtymä ja EU-taksonomia	49
5.2	Kestävän rahoituksen ratkaisut	51
5.3	Kestävyysraportoinnin merkitys yritysrahoituksessa.....	57
5.4	Vaatimukset pk-yrityksen kestävyysraportoinnille.....	59
6	Kestävyysraportoinnin kehittämissuunnitelma ja viestintä	63
6.1	Kestävyysraportoinnin perustiedot	63
6.2	Ekologinen kestävyys ja ympäristövastuu (E).....	65
6.3	Sosiokulttuurinen kestävyys ja yhteiskuntavastuu (S)	70
6.4	Taloudellinen kestävyys ja hyvä hallintotapa (G).....	74
6.5	Kestävä ja vastuullinen viestintä.....	78
7	Johtopäätökset.....	84

8	Pohdinta.....	85
	Lähteet.....	88

Kuvat

Kuva 1. Donitsitalouden malli (Donitsitalous, n.d.).....	4
Kuva 2. Yritysvastuun elementit (Niemi, 2024, s. 23)	6
Kuva 3. Keskeiset EU-direktiivit ja lainsäädäntö.....	8
Kuva 4. ESRS-raportointistandardin rakenne (Finanssivalvonta, 2023, s. 6).....	13
Kuva 5. VSME-raportointistandardin rakenne (mukaillen Borgenström & Walden, 2025).....	14
Kuva 6. Kaksoisolennaisuuden ulottuvuudet (mukaillen Silvola ym. 2024, s. 126)	20
Kuva 7. Yrityksen sidosryhmiä (mukaillen Silvola ym., 2025, luku 5.2.3).....	21
Kuva 8. Kestävyysraportti osana toimintakertomusta (Silvola ym., 2024, s. 116)	23
Kuva 9. Kestävän matkailun rajat (Visit Finland, 2025b, s. 19).....	25
Kuva 10. Uudistava matkailu (Visit Finland, n.d.-b)	26
Kuva 11. Matkailualan SWOT-analyysi (Kaihola, 2024, s. 30).....	27
Kuva 12. STF-ohjelman matkailuyritysten ympäristötekoja 2024 (Visit Finland, 2025b, s. 10).....	29
Kuva 13. Hotelli Hullu Poro (Hullu Poro Oy, n.d.-a).....	30
Kuva 14. Tonttulan Elämyskylän alue Ounasjoen varrella (Hullu Poro Oy:n kuva-arkisto).....	32
Kuva 15. Santa's Visitor Center (Hullu Poro Oy, n.d.-b)	32
Kuva 16. Hullu Poro Oy:n liikevaihdon kehitys 06/2012-05/2025.....	33
Kuva 17. Kasvihuonekaasupäästöjen luokittelu (Ekokompassi, n.d.)	37
Kuva 18. Majoituspalveluiden arvoketjun toimijoita (MaRa ry, 2024, s. 10)	39
Kuva 19. VSME-prosessi (Borgenström & Walden, 2025).....	42
Kuva 20. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät.....	45
Kuva 21. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Jaatinen, 2025)	49
Kuva 22. EU-taksonomian ympäristötavoitteet (Pohjalainen ym., 2023, s. 15)	50
Kuva 23. EU:n kestävän rahoituksen toimintaohjelman toimenpiteitä (Silvola ym., 2025, luku 2.2.1) ...	51
Kuva 24. Kestävän rahoituksen investointikohteita (ks. esim. Alho, 2024; OP Ryhmä, n.d.)	55
Kuva 25. Ote kuvitteellisesta ESG-malliraportista (Suomen Asiakastieto Oy, n.d.).....	60
Kuva 26. Asiakastiedon ESG-Ratingin luokitukset ja sisällöt (Suomen Asiakastieto Oy, 2025)	61
Kuva 27. VSME:n mallipohjan värikoodeja (EFRAG, 2025b)	64
Kuva 28. VSME perusmoduuli B1: Pakolliset perustiedot (EFRAG, 2025b)	64
Kuva 29. VSME laajennettu moduuli C1: Liiketoimintamallin kuvaus (EFRAG, 2025b)	65
Kuva 30. VSME perusmoduuli B3: Energiankulutustiedot (EFRAG, 2025b).....	66
Kuva 31. VSME perusmoduuli B3 ja laajennettu moduuli C3: Päästöraportointi (EFRAG, 2025b)	66
Kuva 32. VSME laajennettu moduuli C4: Ilmatoriskien arviointi (EFRAG, 2025b).....	67

Kuva 33. VSME perusmoduuli B4: Ympäristön saastuminen (EFRAG, 2025b)	68
Kuva 34. VSME perusmoduuli B5: Biodiversiteettiosion maankäyttö (EFRAG, 2025b)	68
Kuva 35. VSME perusmoduuli B6: Veden käyttö (EFRAG, 2025b)	69
Kuva 36. VSME Perusmoduuli B7: Jättemäärät (EFRAG, 2025b).....	69
Kuva 37. VSME perusmoduuli B8: Henkilöstön yleiset tiedot (EFRAG, 2025b).....	71
Kuva 38. VSME perusmoduuli B8: Henkilöstön vaihtuvuus (EFRAG, 2025b).....	71
Kuva 39. VSME laajennettu moduuli C5: Henkilöstön yleiset lisätiedot (EFRAG, 2025b).....	72
Kuva 40. VSME perusmoduuli B9: Henkilöstön terveys- ja turvallisuustiedot (EFRAG, 2025b).....	72
Kuva 41. VSME perusmoduuli B10: Palkkaus-, työehtosopimus- ja koulutustiedot (EFRAG, 2025b) ...	73
Kuva 42. VSME laajennettu moduuli C6: Henkilöstön lisätiedot (EFRAG, 2025b).....	73
Kuva 43. VSME laajennettu moduuli C7: Vakavat ihmisoikeusloukkaukset (EFRAG, 2025b)	74
Kuva 44. VSME perusmoduuli B11: Hyvän hallintotavan raportointi (EFRAG, 2025b)	75
Kuva 45. VSME laajennettu moduuli C8: Tulot nimetyiltä toimialoilta (EFRAG, 2025b).....	75
Kuva 46. VSME laajennettu moduuli C8: EU:n viitearvojen ulkopuolella (EFRAG, 2025b)	76
Kuva 47. VSME laajennettu moduuli C9: Hallituksen sukupuolijakauma (EFRAG, 2025b).....	76
Kuva 48. Yritysvastuusta viestintään (mukailen Liappis ym., 2019, s. 7)	79
Kuva 49. Esimerkkejä yleisistä ympäristövaihtamista (mukailen Hernberg, 2025).....	81
Kuva 50. Vastuullisuusviestinnän toteutus (Niemi, 2024, s. 185).....	83

Taulukot

Taulukko 1. Kestävyyseraportoinnin (CSRD) aikataulu (Suomen Taloushallintoliitto, n.d.; päivitys Elinkeinoelämän keskusliitto 2025)	9
Taulukko 2. VSME perusmoduulin tietojen raportointivelvoitteet (Borgenström & Walden, 2025).....	15
Taulukko 3. VSME laajennetun moduulin tietojen raportointivelvoitteet (Borgenström & Walden, 2025).....	16
Taulukko 4. Eroja ESRS ja VSME välillä yleistasolla (Kokkonen & Vuorinen, 2025)	18
Taulukko 5. Matkailun tunnuslukuja 2023-2024 (MaRa ry, n.d.-a; Visit Finland, 2025a).....	24
Taulukko 6. Majoitus- ja ravitsemispalvelujen päästöt GHG-protokollan mukaisesti (MaRa ry, 2024, s. 6)	39
Taulukko 7. Esimerkki IRO-tarkastelusta (Borgenström & Savio, 2025).....	43
Taulukko 8. VSME-raportoinnin webinaaritallenteita 03–06/2025.....	47
Taulukko 9. Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuudet yrityslainoissa (Suomen Pankki, 2025)	52
Taulukko 10. Kestävän rahoituksen lainatuotteita yrityslainoissa	54

Liitteet

- Liite 1. ESRS-standardin aihekohtainen jaottelu
- Liite 2. Keskeisiä eroja ESRS- ja VSME-standardien välillä aihekohtaisesti
- Liite 3. Rahoittajahaastattelun kysymykset

Käsitteet

Biodiversiteetti	Biodiversity Luonnon monimuotoisuus. Geneettinen vaihtelu lajien sisällä, lajien moninaisuus ja erilaiset elinympäristöt.
CO ₂ e	Hiilidioksidiekvivalentti Mittayksikkö, joka yhteismitallistaa eri kasvihuonekaasujen ilmastoa lämmittävän vaikutuksen. Päästöjen kokonaisvaikutus voidaan ilmoittaa yhdellä suureella.
CSDDD	Corporate Sustainability Due Diligence Directive (EU 2024/1760) Yritysvastuudirektiivi. Velvoittaa suuret yritykset tunnistamaan, ehkäisemään ja korjaamaan ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvia haitallisia vaikutuksia omassa toiminnassaan ja arvoketjuissaan.
CSR	Corporate Social Responsibility Yritysvastuu, yrityksen yhteiskuntavastuu. Vastuullisen liiketoiminnan harjoittaminen perustuu kestävän kehityksen periaatteisiin.
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive (EU 2022/2464) Kestävyysraportointidirektiivi, jonka tavoitteena lisätä yritysten vastuullisuustoimien läpinäkyvyyttä ja raportoinnin yhdenmukaisuutta.
DEI	Diversity, Equity ja Inclusion Monimuotoisuus, yhdenvertaisuus ja osallisuus. Periaatteet ohjaavat henkilöstöpolitiikan toteuttamista organisaatiossa.
Donitsitalous	Talousmalli, jossa tavoitteena sosiaalinen ja ekologinen kestävyys.
ECD	Empowering Consumers Directive (EU 2024/825) Viherpesudirektiivi, joka kieltää yleisten ympäristövaihtämien käytön. Tarkoituksena lisätä kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia ja luotettavan tiedon saantia tuotteiden ja palvelujen ympäristövaikutuksista.
EED	Energy Efficiency Directive (EU 2023/1791) Energiatehokkuusdirektiivi, jolla säädetään energiatehokkuustavoitteista, kansallisesta energiansäästövelvoitteesta ja erilaisista energiatehokkuutta edistävistä toimenpiteistä.

EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group Euroopan tilinpäätösraportoinnin neuvoo-antava ryhmä, joka kehittää kestävyysraportointistandardien soveltamista.
EIR-takaus	Euroopan investointirahaston (EIR) pk-sektorille suuntaama riskinjakotakaus vihreiden investointien ja kestävä liiketoiminnan rahoituksen saannin helpottamiseksi.
Entiteetti	Entity Itsenäinen kokonaisuus. Taloudessa yritys tai organisaatio on itsenäinen kokonaisuus, jolla on taloudessa omat liiketoiminnan transaktiot sekä omat varat ja velat.
EPBD	Energy Performance of Buildings Directive (EU/2024/1275) Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi, jonka tavoitteena rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen ja energian loppukulutuksen vähentäminen.
ESG	Environmental, Social, Governance Ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa. Vastuullisuuden tarkastelun kolme osa-aluetta, joita käytetään arvioimaan yrityksen liiketoiminnan kestävyttä ympäristövuastuun, sosiaalisen ja kulttuurisen vastuun sekä hyvän hallintotavan näkökulmista.
ESRS	European Sustainability Reporting Standards Kestävä kehityksen raportointistandardi EU:ssa toimiville isoille yrityksille. CSRD:n vaikutuspiirissä olevien yritysten tulee noudattaa ESRS:n mukaista standardisoitua raportointia omassa kestävyysraportoinnissaan.
EU-taksonomia	EU Taxonomy Kestävä rahoituksen luokittelujärjestelmä. Määrittelee kriteerit ympäristön kannalta kestäville taloudellisille toiminnolle. Taksonomia-asetuksen (EU 2020/852) tavoitteena on ohjata rahoitusta kestävämpiin kohteisiin.
GCD	Green Claims Directive Vihreitä väittämiä koskeva direktiivi. Kuluttajille suunnattujen ympäristöväittämien tulee olla luotettavia, vertailukelpoisia ja todennettavissa.
GHG-protokolla	Greenhouse Gas Protocol Luokittelujärjestelmä, jossa kasvihuonekaasut jaotellaan päästölähteittäin kolmeen luokkaan: Scope 1, Scope 2 ja Scope 3. Kasvihuonekaasuja ovat esimerkiksi hiilidioksidi (CO ₂) ja metaani (CH ₄).

Kestävä matkailu	<p>Sustainable Travel/Tourism</p> <p>Matkailussa toteutetaan kestävän kehityksen periaatteita ja otetaan huomioon nykyiset ja tulevat taloudelliset, sosiokulttuuriset ja ympäristölliset vaikutukset.</p>
Kiertotalous	<p>Circular Economy</p> <p>Talousjärjestelmä, jonka tavoitteena toimia ympäristön kantokyvyn rajoissa. Kierrätystä laajempi käsite: kierrätys keskittyy arvoketjun loppuun ja kiertotalous koko arvoketjuun.</p>
PPWR	<p>Packaging and Packaging Waste Regulation (EU 2025/40)</p> <p>Pakkaus- ja pakkausjäteasetus, jonka tavoitteena vähentää erityisesti muovipakkausjätteen määrää sekä lisätä pakkausten kierrätystä.</p>
STF	<p>Sustainable Travel Finland</p> <p>Visit Finlandin matkailualan toimijoille suuntaama kestävän matkailun ohjelma, jonka kehityspolku kouluttaa kestävyysseikkojen huomioon ottamiseen liiketoiminnassa. STF-merkin saaminen osoittaa sitoutumisen kestävään ja vastuulliseen liiketoimintaan.</p>
Uudistava matkailu	<p>Regenerative Tourism</p> <p>Matkailukohde jätetään lähtiessä parempaan kuntoon kuin saapuessa. Matkailulla aktiivinen rooli matkakohteiden ekologisen, sosiokulttuurisen ja taloudellisen hyvinvoinnin vahvistajana.</p>
Viherpesu	<p>Greenwashing</p> <p>Harhaanjohtava tieto toiminnan, tuotteen tai palvelun ympäristöystävällisyydestä.</p>
Vihreän kehityksen ohjelma	<p>Green Deal</p> <p>Euroopan unionin kasvustrategia. Tavoitteena ilmastonutraaliuden saavuttamiseen ja kiertotalouden edistäminen.</p>
Vihreä siirtymä	<p>Green Transition</p> <p>Muutos kohti kestäväää taloutta. Perustuu vähähiilisiin, kiertotaloutta ja luonnon monimuotoisuutta edistäviin ratkaisuihin ja luonnonvarojen kestävään käyttöön.</p>
VSME	<p>Voluntary small- and medium size ESRS</p> <p>Vapaaehtoinen kestävyysraportointistandardi, joka on ESRS:n pohjalta rakennettu kestävyysraportoinnin yksinkertaistettu versio pk-sektorille.</p>

1 Johdanto

Tämän opinnäytetyön aihe heräsi oman kiinnostukseni pohjalta ja toisaalta myös työssäni esille tulleiden tarpeiden perusteella. Kestävyys ja vastuullisuus ovat olleet ajankohtaisia aiheita jo pitkään ja suuret yritykset ovat toteuttaneet vastuullisuusraportointia jo hyvän aikaa. Elinkeinoelämän keskusliiton (2024) teettämän Pk-vastuullisuusbarometrin 2023 tulosten mukaan 89 prosenttia pk-sektorin työnantajista arvioi vastuullisuuden erittäin merkittäväksi tai melko merkittäväksi asiaksi oman liiketoiminnan kannalta. Kaikki barometriin osallistuneet arvioivat vastuullisuuden merkityksen edelleen kasvavan. Yrityksen koko tai toimiala ei vaikuttanut arvioon vastuullisuuden merkityksestä ja tulevasta kehityksestä. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024) Kehitystä vauhdittamaan Euroopan unionista on tullut ja on tulossa useita asetuksia ja direktiivejä, kuten EU taksonomia-asetus, kestävyysraportointidirektiivi (CSRD), yritysvastuudirektiivi (CSDDD), kuluttajan suoja vihreässä siirtymässä parantava direktiivi ja ympäristövälttämää koskeva direktiivi. Asetukset tulevat voimaan sellaisenaan ja direktiivit implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön yleensä parin vuoden siirtymäajan sisällä.

Aiemmat tutkimukset pk-sektorin kestävyys- ja vastuullisuusraportoinnista ovat keskittyneet muun muassa pk-yritysten tietoisuuteen vastuullisuusasioista ja valmiuksiin toteuttaa kestävyys- ja vastuullisuusraportointia, raportoinnissa käytettävien raportointistandardien soveltamista pk-yrityksissä sekä kestävyysraportoinnin varmentamista. Toimialakohtaista kestävyys- ja vastuullisuusraportointia koskevaa tutkimusta on toistaiseksi vielä niukasti.

Kestävyys- ja vastuullisuusraportoinnin vaatimukset pk-sektorille ovat ensimmäisenä tulleet vastaan teollisuuden alihankintaketjuissa toimiville pk-yrityksille. Valmistava teollisuus, tuotantolaitokset ja teollisuuden alihankkijat ovat jo kohdanneet raportointivaatimukset käytännön tasolla. OP Ryhmän (2025) suuryritystutkimuksen vastuullisuusosion mukaan 86 prosenttia tutkimukseen vastanneista suuryrityksistä näkee velvollisuudekseen valvoa tiukemmin alihankintaketjuun liittyviä vastuullisuusvaatimuksia. Vastuullisuusvaatimukset ovat vakiinnuttaneet asemansa suuryritysten hankintaketjujen hallinnassa. Vaatimusten valuminen hankintaketjuissa eteenpäin ja alaspäin aiheuttaa vaatimusten piiriin kuuluvien yritysten määrän lisääntymisen. Yrityksen koosta riippumatta vastuullisuusvaatimukset voivat koskea kaikkien toimialojen kaikenkokoisia yrityksiä, jotka ovat osana isojen toimijoiden arvoketjuja. Myös matkailualan yritykset voivat kuulua ja usein kuuluvatkin ison matkanjärjestäjän hankintaketjuun.

Rahoittajanäkökulma puolestaan on olennainen, koska kestävyystavoitteiden saavuttaminen voi vaatia yritykseltä investointeja ja rahoitusta. Rahoituspalvelut ovat kaiken liiketoiminnan ytimessä, koska niillä on merkittävä rooli toiminnan ja tulosten tukemiseen, turvaamiseen ja edistämiseen kaikilla teollisuus- ja palvelualoilla. Pääoman kohdentamisella kestävän kehityksen investointeihin voidaan vaikuttaa kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. (WBCSD, 2021, ss. 50–52.)

Euroopan vihreän kehityksen ohjelmassa (European Green Deal) ilmastotoimien keskeinen tavoite on saavuttaa ilmastoneutraalius vuoteen 2050 mennessä. Välitavoite on asetettu vuoteen 2030. Ohjelma perustuu tulevaisuuden riippuvuuteen toimivasta ympäristöstä ja ekosysteemeistä. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää investointeja uusiin teknologioihin. (Euroopan unionin neuvosto, 2025a.) Vihreässä siirtymässä rahoittajille on annettu merkittävä rooli eurooppalaisten pääomavirtojen ohjaajina kestäviin investointikohteisiin.

Kun liiketoiminnan vastuullisuutta ja kestävyyttä tarkastellaan eri näkökulmien kautta, käytetään lyhennettä ESG (Environmental, Social, Governance). Yritysten ympäristövaikutukset pyrkivät painottumaan tarkasteluissa, mutta kestävyteen ja vastuullisuuteen kuuluvat yhtälailla sosiaalinen vastuu ja hyvä hallintotapa. (Silvola ym., 2024, s. 21) Sosiaalinen vastuu sisältää myös kulttuurisen vastuun ja hyvään hallintotapaan kuuluu olennaisesti taloudellinen vastuu. Toisissa lähteissä sosiaalinen vastuu nimetään yhteiskuntavastuuksi.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kestävyysraportoinnin käyttöönottoa matkailualalla toimivassa pk-yrityksessä. Tutkimuskohteena on matkailualalla toimiva pk-sektorin yritys Hullu Poro Oy. Yrityksen toimialaan sisältyvät majoitus-, ravitsemis-, tapahtuma- ja ohjelmapalvelut. Kestävyysraportoinnin kehittäminen on osa yrityksen kokonaisvaltaista kehittämistä ja samalla askel kohti vihreän siirtymän ilmastotavoitteiden saavuttamista. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, joka on samalla myös tapaustutkimus. Toiminnallisen opinnäytetyön luonteen mukaisesti tutkimuskysymykset voidaan ilmaista kehittämistehtävinä:

- 1) Mistä kestävyysraportoinnin viitekehys muodostuu?
- 2) Miten matkailualalla toimiva pk-yritys voi rakentaa omaa kestävyysraportointiaan?
- 3) Millainen merkitys kestävyysraportoinnilla on rahoittajan näkökulmasta?
- 4) Millä tavalla kestävyysraportoinnista viestitään vastuullisesti ja kestävästi?

Vastuullisuus ja kestävyys ovat olleet erityisen paljon esillä viimeisen parin vuoden aikana EU:n lainsäädäntömuutosten takia. Aihealue on edelleen hyvin ajankohtainen ja myös lainsäädännöllinen muutosprosessi jatkuu. Tilanne on elänyt erityisen voimakkaasti vuoden 2025 aikana. Kaikista direktiivien sisältöön ja aikatauluihin liittyvistä muutoksista huolimatta kestävyys- ja vastuullisuusasioiden merkitys ei ole vähentynyt. Tampereen kauppakamarin (2025) julkaiseman ilmastokyselyn perusteella esimerkiksi suurvaltojen kielteisellä suhtautumisella ilmastotoimiin tai vetäytymisellä Pariisin ilmastositimuksesta ei ole vaikutusta suomalaisyritysten toimiin ilmastotavoitteissa. EU ei myöskään ole muuttanut ilmastotavoitteitaan, joten vihreän kehityksen ohjelman toimenpiteiden ja vihreän siirtymän odotetaan jatkuvan.

Tässä opinnäytetyössä on paljon erilaisia käsitteitä, joita on koottu omalle käsitteet -sivulle työn lukemisen helpottamiseksi. Kirjallisuudessa käsitteitä kestävyysraportointi ja vastuullisuusraportointi käytetään usein sekaisin. Tiukasti määritellen kestävyysraportointi tarkoittaa kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) mukaista lakisääteistä kestävyysteemojen raportointia ja vastuullisuusraportointi on esimerkiksi pk-yrityksen vapaaehtoista kestävyysasioiden raportointia ilman varmennusvelvollisuutta. Molemmissa on kuitenkin kyse vastuullisuuden ja kestävyiden periaatteiden toteuttamisesta liiketoiminnassa.

Vastuullisuus ja kestävyys ovat monitieteisiä aihealueita, jotka vaativat laaja-alaista ymmärrystä ekologisista, sosiaalisista ja kulttuurisista sekä hallinnollisista ja taloudellisista näkökulmista. Lainsäädännön soveltaminen käytäntöön vaatii tulkintaa ja lisäohjeistusta erityisesti pk-sektorilla.

2 Kestävyysraportoinnin viitekehys

2.1 Kestävä kehitys

YK:n kestävä kehityksen tavoiteohjelmassa Agenda 2030 määrittää kestävä kehityksen osa-alueiksi ekologinen, sosiaalinen, kulttuurinen ja taloudellinen kehitys. Määritelmässä otetaan ympäristö, talous ja ihminen tasavertaisesti huomioon. Tavoiteohjelmassa on tavoitteita on 17 kpl. Lisäksi tavoiteohjelmassa on alatavoitteet (169 kpl) ja mittarit. (Suomen YK-liitto, n.d.)

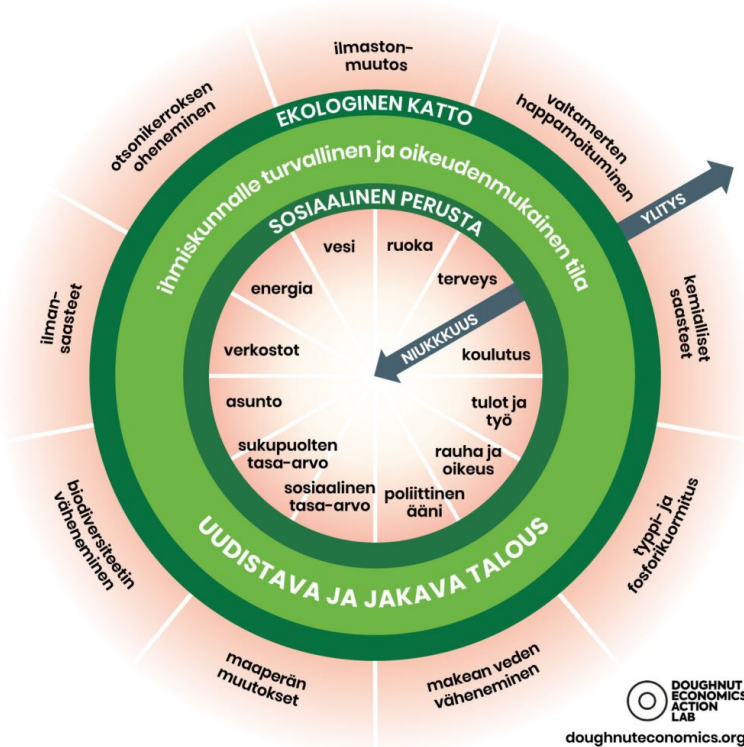
Kestävä kehitys (sustainable development) määrittää kehitykseksi, joka turvaa nykyisille ja tuleville sukupolville mahdollisuuden hyvään elämään. Kestävä kehityksen ohjelman

keskeinen teema on yhdenvertaisuus. Kestävä kehitys kuuluu kaikille ihmisille kaikkialla maailmassa. (Suomen YK-liitto, n.d.) Kestävä kehitys luo myös pohjan vastuulliselle liiketoiminnalle. Kestävään ja vastuulliseen liiketoimintaan sisältyy ylisukupolvinen ajattelu. Kestävän ja vastuullisen liiketoiminnan määrittämisessä käytetään usein YK:n julkaisemaa Gro Harlem Brundtlandin komission raporttia vuodelta 1987:

“Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs” (Silvola ym., 2024, s. 19).

Kestävän kehityksen peruspilari on planetaaristen rajojen tunnistaminen ja tunnustaminen. Maapallon luonnonvarat ja luonnon kestävyys luovat rajat ihmisen toiminnalle. Ihmisen toiminnan on väistämättä sopeuduttava planeetan rajoitteisiin. (Suomen YK-liitto, n.d.) Planetaaristen rajojen yhdistämistä YK:n sosiaalisen kestävyuden tavoitteisiin on havainnollistettu esimerkiksi donitsitalouden mallilla (Kuva 1) (Donitsitalous, n.d.).

Kuva 1. Donitsitalouden malli (Donitsitalous, n.d.)

Donitsitalouden mallissa kestävä kehityksen rajat muodostuvat kahdesta päällekkäisestä renkaasta. Sisempi sosiaalisen perustan rengas kuvaa elämän perustarpeita ja

välttämättömyksiä, ulompi rengas planeetan ekologisia reunaehtoja. Näiden kahden renkaan väliin jäävä tila on ekologisesti turvallinen ja sosiaalisesti oikeudenmukainen. (Raworth, 2018, s. 285) Donitsitalouden mallissa visio ja tavoite ovat sosiaalisia ja ekologisia rajoja kunnioittava talous, joka pitää huolta ihmisistä ja ympäristöstä (Sitra, n.d.).

2.2 Yritysvastuu

Yritysvastuu perustuu vastuullisuuteen (responsibility) ja kestävyYTEEN (sustainability). Liiketoiminnassa vastuullisuus on ekologista, sosiaalista ja taloudellista kestävyYTEÄ. Kun käsitteeseen vastuullisuus liitetään aktiivisena toimijana liiketoimintaa harjoittava yritys, päädytään käsitteisiin yritys vastuu (CR, corporate responsibility) tai yrityksen yhteiskuntavastuu (CSR, Corporate Social Responsibility). Vastuullinen liiketoiminta perustuu kestävän kehityksen periaatteisiin ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista pyritään edistämään vastuullisella liiketoiminnalla. (mukaillen Kangas ym., 2021, s. 145; Sheehy & Farneti, 2021)

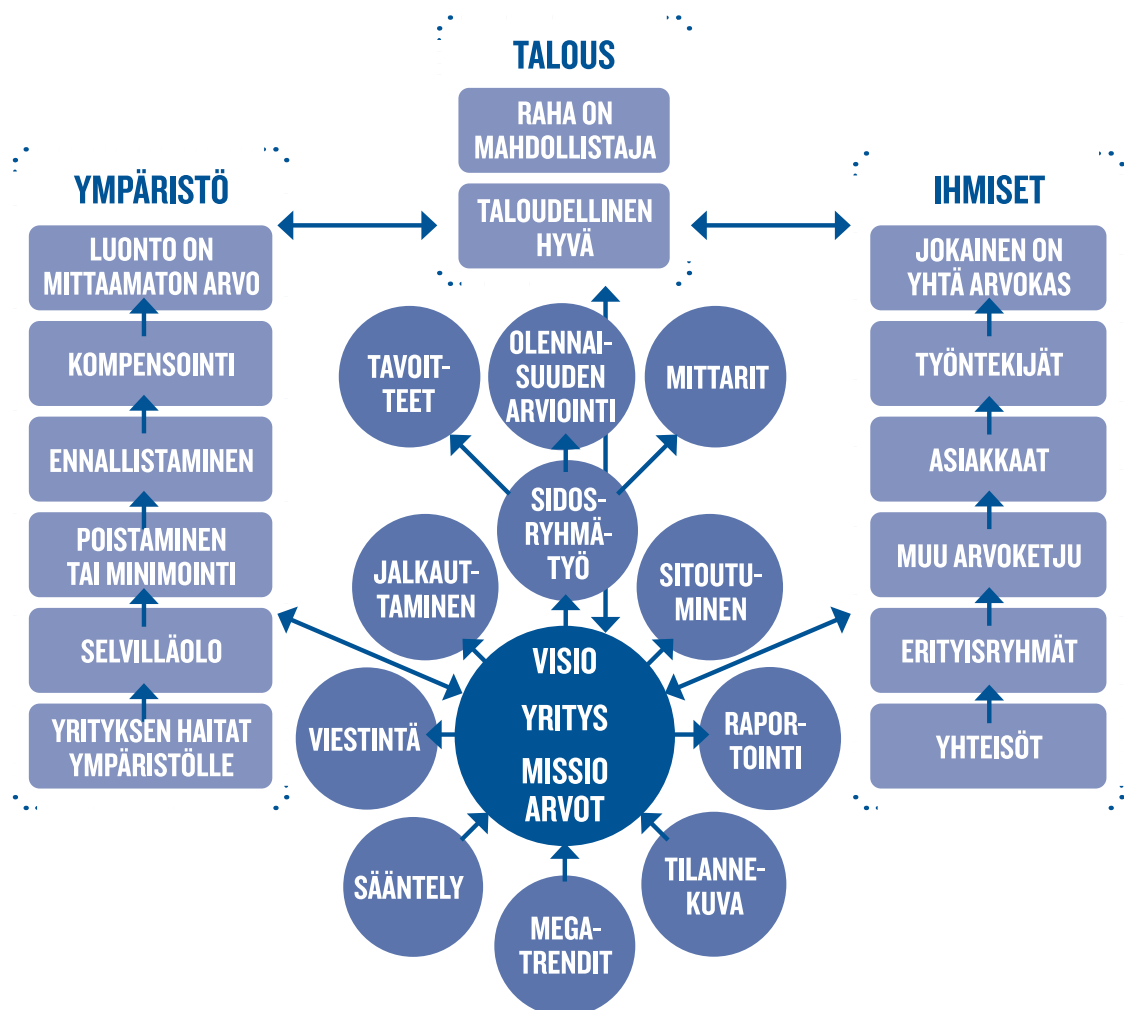
Pohjoismaiden suurimman yritys vastuuverkoston Fibs ry:n (Finnish Business & Society ry) tavoite on vauhdittaa vastuullisuutta ja kestävän liiketoiminnan kehittymistä kohti planetaarisia kestävyystavoitteita. Fibs on toteuttanut useita yritys vastuututkimuksia suomalaisista suuryrityksistä. (Fibs ry, n.d.) Vuonna 2023 julkaistun tutkimuksen päähavainnot toivat esille yritysten hyvät edellytykset vaikuttavaan vastuullistamiseen. Tästä huolimatta vastuullisuussitoumukset ja -tavoitteet eivät aina näkyneet konkreettisina toimenpiteinä ilmaston, luonnon, ihmisoikeuksien tai läpinäkyvän raportoinnin osalta. Kestävyys toimii kuitenkin innovaatioiden ja investointien ajurina. Tunnistettiin myös osaamisvajeen olevan selkeä pullonkaula tulevaisuudessa. (Fibs ry, 2023)

Viimeisimmän 15. toukokuuta 2025 julkaistun yritys vastuututkimuksen päähavaintojen perusteella kestävyys toimii edelleen yrityksille vahvana ohjaavana tekijänä tulevaisuuden suunnittelussa. Voidaan todeta kestävyysajattelun vakiinnuttaneen paikkansa yritys johdon toiminnassa suomalaisissa suuryrityksissä. Yritykset uskovat itse liiketoimintansa takaavan kestävän kehityksen ylisukupolvisen tavoitteen toteutuvan. Monen yrityksen ympäristötavoitteet eivät kuitenkaan toistaiseksi ole kansainvälisten sopimusten edellyttämällä tasolla. Suomalaiset suuryritykset ovat myös edelleen sitoutuneet DEI:n (diversity, equity ja inclusion), eli monimuotoisuuden, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseen. Tutkimuksen kyselyn perusteella maailmalla vallitseva tilanne ei ole vaikuttanut yritys johdon asenteisiin näiden aiheisen osalta. Kestävyystyön koettu

kustannus-hyötysuhde oli kyselyn mukaan heikompi vuoden 2023 tutkimukseen verrattuna. Toisaalta yritykset kertoivat toteuttavansa kestävyysraportointia velvoitteita laajemmin. (Fibs ry, 2025)

Kun yritys vastuuta tarkastellaan sidosryhmien näkökulmasta, käytetään usein lyhennettä ESG (Environmental, Social and Governance). ESG kokoaa yhteen yrityksen ympäristöön, ihmisiin ja yhteiskuntaan sekä talouteen ja hallintotapaan liittyviä vastuullisuustekijöitä. (Niemi, 2024, ss. 21–22) Yritysvastuun elementtejä, niiden keskinäisiä sidonnaisuuksia ja kokonaisuutta voidaan havainnollistaa erilaisilla tavoilla (Kuva 2).

Kuva 2. Yritysvastuun elementit (Niemi, 2024, s. 23)

Yrityksen koosta riippumatta kaikilla yrityksillä on selvilläolovelvollisuus. Se edellyttää, lainsäädännön ja paikallisten määräysten lisäksi yrityksen olevan mahdollisimman hyvin selvillä myös toimintansa positiivisista ja negatiivisista vaikutuksista. (Niemi, 2024, ss. 23–24) Kun toiminnan haitallisista vaikutuksista pystytään tuottamaan mitattavissa olevaa

tietoa, kuten päästölaskentaa kasvihuonekaasupäästöistä, voidaan myös asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja vähentämistoimien tehokkuutta todentaa mittaamalla.

Kestävyys ja vastuullisuus ovat keskeisiä yrityksen johtamisen elementtejä. Siinä määritellään suhde yhteiskuntaan, asiakkaisiin, työntekijöihin ja muihin sidosryhmiin, sisältäen ESG:n näkökulmat: ympäristövastuun, sosiaaliseen vastuun ja eettisen liiketoiminnan. Kestävyys ei rajoitu pelkästään yrityksen taloudelliseen tulokseen ja menestymiseen markkinoilla. Tavoitteena on edistää kestävästä kehitystä ja kestävästä työelämästä. (Hilvo & Rubanovitsch, 2023, s. 148)

Kestävyystavoitteet ovat kokonaisuus: yhden osa-alueen kustannuksella ei voi vahvistaa toista osa-aluetta (Suomen YK-liitto, n.d.). Yritysvastuu ja yrityksen yhteiskuntavastuu korostaa yritystä aktiivisena toimijana ja vastuunkantajana kestävästä kehityksen periaatteiden toteuttamisessa yrityksen sisällä ja yrityksen vaikutusalueella (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, ss. 168–169).

Myös pk-yrityksille vastuullisuus- ja kestävyysteemat ovat tärkeitä ja niiden merkityksen odotetaan kasvavan. Vastuullisuus vaikuttaa liiketoimintaan ja tuo kilpailuetua monilla tavoin: 1) toimitusketjuihin pääseminen, 2) rahoituksen saatavuus ja hinta, 3) osaajien houkuttelu, 4) kuluttajien odotuksiin vastaaminen ja 5) korkeampi markkina-arvo. Näiden tekijöiden yhteisvaikutus edesauttaa yrityksen menestymistä ja nostaa markkina-arvoa. (Elinkeinoelämän keskusliitto, 2024.) Fibs ry (2022a) on korostanut pk-yritysten suurta potentiaalia vastuullisuus- ja kestävyysasteiden ratkaisemisessa. Fibs ry:llä (2022b) on tarjolla avoimia ja maksuttomia työkaluja monimuotoisuusjohtamisen ja yritysvastuun itsearviointiin. Ne sopivat kaikenkokoisille yrityksille vastuullisuustyön edistämiseen.

2.3 Lainsäädännöllinen perusta

Direktiiveillä säädetään Euroopan unionin maita velvoittavista tavoitteista. Maat saavat kuitenkin päätäntävällän, miten ja millaisella lainsäädännöllä tavoitteet toteutetaan. Käytännössä direktiivit implementoidaan kansalliseen lainsäädäntöön siirtymäajan puitteissa. Direktiiveissä siirtymäaika on usein kaksi vuotta. **Asetukset** puolestaan ovat sitovia säädöksiä, joita on sovellettava kaikilta osiltaan kaikkialla Euroopan unionissa. (Euroopan unioni, n.d.)

Kestävyysraportointiin ja vastuullisuuteen sekä viestintään on tullut tai tulossa useita uusia lainsäädännöllisiä velvoitteita. Toimeenpanon aikataulut ovat myös muuttuneet tämän

opinnäytetyöprosessin aikana. Omnibus-paketin ja Stop-the-Clock-ehdotuksen marraskuussa 2025 tiedossa ollut sisältö on päivitetty kuvaan (Kuva 3).

Kuva 3. Keskeiset EU-direktiivit ja lainsäädäntö

Kestävyysraportointi	Yritysvastuu	Taksonomia-asetus	Ympäristövaihtamät
<ul style="list-style-type: none"> • CSRD, Corporate Sustainability Reporting Directive (2022/2464) • Voimassa 1.1.2024 alkaen • Soveltaminen vaiheistetuksi 2025–2029 • Raportointi ESG-näkökulmista EU:n kestävyysraportointistandardien (ESRS) mukaisesti • ESG= ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu sekä hallinnollinen ja taloudellinen vastuu <p>• Voimassa toistaiseksi • Omnibus I -esitys hyväksytty Euroopan parlamentissa 13.11.2025</p>	<ul style="list-style-type: none"> • CSDDD, Corporate Sustainability Due Diligence Directive (2024/1760) • Kansalliseen lainsäädäntöön 26.7.2027 mennessä • Soveltaminen vaiheistetuksi 2028–2029 • Ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvien haitallisten vaikutusten tunnistaminen, ehkäiseminen ja lieventäminen arvoketjussa <p>• Toimeenpanon lykkääminen 26.7.2027 asti • Soveltaminen 2028–2029</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Taustalla EU:n vihreän kehityksen ohjelma (Green Deal) • Kestävän rahoituksen luokittelujärjestelmä • EU:n antama asetus (2020/852) tuli jäsenmaissa voimaan sellaisenaan 2020 • Koskee rahoitusmarkkinoilla toimivia yrityksiä: pankkeja, vakuutusyhtiöitä ja sijoittajia sekä kaikkia yli 500 henkilöä työllistäviä pörssiyhtiöitä • Tavoitteena ohjata rahoitusta kestävämpiin kohteisiin <p>• Voimassa toistaiseksi • Omnibus-muutokset?</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Viherpesudirektiivi, Empowering Consumers Directive (2024/825) • Kuluttajien vaikutusmahdollisuuksien lisääminen vihreässä siirtymässä parantamalla suojaa sopimattomilta menettelyiltä ja parantamalla tiedottamista • Kansalliseen lainsäädäntöön 27.3.2026 mennessä • Soveltaminen 27.9.2026 alkaen • Green Claims Directive tulossa 2025

Kestävyysraportointidirektiivi EU 2022/2464 (**CSRD**, Corporate Sustainability Reporting Directive) on astunut voimaan Suomen kansallisessa lainsäädännössä 1.1.2024. Direktiivin tavoitteena on lisätä yritysten vastuullisuustoimien läpinäkyvyyttä ja raportoinnin yhdenmukaisuutta sekä tuoda vastuullisuusraportointi lähemmäs talouden tunnuslukujen raportointia. (Borgenström & Walden, 2025)

Voimassa olevan lainsäädännön mukainen kestävyysraportointivelvollisuus ja sen riippumaton varmentaminen laajenee vuonna 2025 kaikkiin suuriin yrityksiin, jotka täyttävät kaksi kolmesta Suomen kansallisessa lainsäädännön implementoinnissa sovelletuista rajoista (Suomen Tilintarkastajat ry, 2023, s. 3):

- taseen loppusumma vähintään 20 miljoonaa euroa
- liikevaihto vähintään 40 miljoonaa euroa tilikauden aikana
- palveluksessa keskimäärin 250 henkilöä.

Konsernin osalta kestävyysraportointi täytyy tehdä, jos edellä mainitut rajat ylittyvät yhdellä tilikaudella. Erillisyyhtiöllä raportointivelvollisuus laukeaa, jos rajat ylittyvät kahdella tilikaudella. (Borgenström & Savio, 2025) Kestävyysraportointi voi koskea myös useita

edellä mainitut rajat alittavia yrityksiä, jos kyseessä oleva pk-yritys kuuluu ison toimijan hankintaketjuun (Suomen Tilintarkastajat ry, 2023, s. 3).

Kestävyysraportointidirektiivi tarkoittaa raportointia ESG-näkökulmista luvussa 2.4.1 esitetyn ESRS-raportointistandardin mukaisesti. Kestävyysraportointidirektiivin soveltaminen on suunniteltu vaiheistetuksi Taulukko 1-määriteltyjen yritysluokkien mukaan (Taulukko 1).

Taulukko 1. Kestävyysraportoinnin (CSRD) aikataulu (Suomen Taloushallintoliitto, n.d.; päivitys Elinkeinoelämän keskusliitto 2025)

Yritystyyppi*	Raportoinnin aloitus	Tilikausi, josta raportointi alkaa
Yli 500 henkeä työllistävät yritykset	Keväällä 2025	Tilikaudesta 2024
Suuret yritykset**	Keväällä 2028	Tilikaudesta 2027
Listatut pk-sektorin yritykset	Keväällä 2029***	Tilikaudesta 2028***
EU:n ulkopuoliset yritykset****	Keväällä 2029	Tilikaudesta 2028
<p>* Kokokriteerin arvioiminen tapahtuu sekä yksittäisen yrityksen että konsernin tasolla.</p> <p>** Suuri yritys = Kun 2/3 tekijästä ylittyy; keskimääräinen työntekijämäärä on 250, nettoliikevaihto on 50 MEUR ja/tai taseen loppusumma on 25 MEUR. EU:ssa hyväksytty Stop-the-Clock-ehdotus lykkäsi raportoinnin aloittamisen kauteen 2027.</p>		<p>*** EU:ssa hyväksytty Stop-the-Clock-ehdotus lykkäsi raportoinnin aloittamisen kauteen 2028.</p> <p>**** EU:n ulkopuolinen yritys = Nettoliikevaihto EU:ssa on vähintään 150 MEUR ja yhtiöllä on EU:ssa tytäryhtiö tai pysyvä toimipaikka.</p>

Euroopan komissio (2025) julkaisi kuitenkin 26. helmikuuta 2025 **Omnibus**-ehdotuksen. Paketin myötä CSRD avattiin uudelleen käsittelyyn ja raportoinnin piiriin kuuluvien yritysten kokoluokkiin tuli merkittäviä muutoksia. Euroopan parlamentti hyväksyi 13. marraskuuta 2025 Omnibus I -esityksen. Sen mukaan CSRD:n mukainen raportointivelvoite koskisi ainoastaan yrityksiä, joissa on keskimäärin yli 1 750 työntekijää ja liikevaihto vähintään 450 miljoonaa euroa. Seuraavaksi Euroopan komission tulee hyväksyä varmentamista koskeva standardi 1.10.2026 mennessä. (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025f)

Toinen ehdotus **Stop-the-Clock** hyväksyttiin Euroopan unionin parlamentissa 3. huhtikuuta 2025. Ehdotus siirtää soveltamispäivämääriä tietyille kestävyysraportointi- ja yritys vastuudirektiivin säännöille. CSRD:n soveltamisen viivästyttäminen tarkoittaa kestävyysraportointiaikataulun mukaisten suurten yritysten** ja listattujen pk-sektorin

yri­tysten direktiivin sovel­ta­misen lykkääntymistä kahdella (2) vuodella. (Borgenström & Walden, 2025; Suomen Tilintarkastajat ry, 2025c).

Omnibus- ja Stop-the-Clock-ehdotuksilla on tarkoitus yksinkertaistaa lainsäädäntövaatimuksia, keventää yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yksinkertaistamalla pk-sektorin raportointia sekä vahvistaa Euroopan kilpailukykyä (Breukers, 2025; Euroopan neuvosto; Suomen Tilintarkastajat ry, 2025c, Suomen Taloushallintoliitto ry, n.d.). Muutosten vaikutuksia on arvioitu positiivisesti, koska ne tuovat yrityksille lisää aikaa velvoitteiden täyttämiseen ja lisää aika on tarpeen myös kansalliselle lainsäädännölle (Borgenström & Walden, 2025). Tavoitteena on selkeä ja johdonmukainen kestävyysraportointikehitys (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025d). Uusi CSRD on implementoitava kansalliseen lainsäädäntöön viimeistään 31.12.2025 (Euroopan unionin neuvosto, 2025b). Marraskuussa 2025 lausuntokierroksella olevassa luonnoksessa on esitetty kestävyysraportti-termin rajaamista vain lakisääteisiin raportteihin ja KRT-auktorisoinnin sallimista myös vapaaehtoisille varmuuksille (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025e).

Yritysvastuudirektiivi EU 2024/1760 (CSDDD, Corporate Sustainability Due Diligence Directive) oli tarkoitus saattaa kansalliseen lainsäädäntöön viimeistään 26. heinäkuuta vuonna 2026, mutta direktiivin täytäntöönpanolle myönnetty vuoden lisäaika siirtää takarajaa 26. heinäkuuta 2027 asti. Omnibus-ehdotuksessa oli muutoksia myös yritysvastuudirektiivin sisältöön. Euroopan parlamentin 13. marraskuuta 2025 hyväksymässä Omnibus I -esityksessä CSDDD:n soveltaminen koskee vain hyvin suuria yrityksiä: yli 5 000 työntekijää ja 1,5 miljardin globaali liikevaihto (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025f). Direktiivin keskiössä on arvoketjun tunteminen: ihmisoikeuksiin ja ympäristöön kohdistuvien haitallisten vaikutusten tunnistaminen, ehkäiseminen ja lieventäminen arvoketjussa. (Borgenström & Walden, 2025)

CSRD on implementoitu Suomessa pääosin kirjanpitolakiin (Laki kirjanpitolain 7 luvun muuttamisesta 991/2024) ja tilintarkastuslakiin (Laki tilintarkastuslain muuttamisesta 239/2024 ja laki tilintarkastuslain muuttamisesta 985/2024). CSRD-direktiivi on vaikuttanut myös osakeyhtiölakiin, jonka luvussa seitsemän (7) on säädetty yhtiökokouksen velvollisuudesta valita kestävyysraportoinnille varmentaja, jos yhtiöllä on kirjanpitolain luvussa seitsemän (7) säädetty velvollisuus laatia kestävyysraportti. Samassa luvussa säädetään myös kestävyysraportointitarkastajan pätevyysvaatimuksesta. (Laki osakeyhtiölain muuttamisesta 1252/2023.) Lykkäyksen oikeusvaikutus vaatii kirjanpitolain muuttamista, mutta Elinkeinoelämän keskusliiton (2025) mukaan kansalliset

säädösmuutokset ehditään toteuttaa riittävässä aikataulussa. Suomessa yritykset noudattavat toistaiseksi jo voimassa olevaa CSRD-lainsäädäntöä, kunnes muutokset on vahvistettu Suomen lainsäädännössä (Holmström ym., 2025).

Taksonomia-asetus EU 2020/852 on tullut voimaan vuonna 2020. Asetuksen tavoitteena on toteuttaa Euroopan unionin vihreän kehityksen ohjelmaa ja ohjata eurooppalaisten yritysten rahoitusta kestävämpiin kohteisiin. Omnibus-ehdotuksessa on muutoksia myös EU-taksonomian raportointivelvollisuuteen: raportointivelvoitteita rajoitetaan vain suurimpiin yrityksiin ja pankkien taksonomiaperusteisia tunnuslukuja yksinkertaistetaan (Breukers, 2025). EU-taksonomiaa tarkastellaan lähemmin tämän opinnäytetyön luvussa 5.1.

Ympäristöväittämiin liittyvä **viherpesudirektiivi** EU 2024/825 (**ECD**, Empowering Consumers Directive) tulee voimaan kansalliseen lainsäädäntöön 27.3.2026 mennessä ja direktiiviä sovelletaan 27.9.2026 alkaen. Direktiivin tarkoitus on lisätä kuluttajien vaikutusmahdollisuuksia ja luotettavan tiedon saantia tuotteiden ja palvelujen ympäristövaikutuksista. Direktiivi kieltää yleisten ympäristöväittämien käytön. Direktiivin täytäntöönpanon jälkeen erilaiset yleiset ympäristöväittämät, kuten ympäristöystävällinen, ekologinen, kestävä, vihreä, ilmastoystävällinen, hiilineutraali, energiatehokas, biohajoava tai biopohjainen, ovat kiellettyjä. Viherpesudirektiiviä täydentämään on myös tulossa **vihreitä väittämiä koskeva direktiivi** (**GCD**, Green Claims Directive). Direktiivin mukaan kuluttajille suunnattujen ympäristöväittämien tulee olla luotettavia, vertailukelpoisia ja todennettavissa. (Euroopan parlamentti, 2024; Hämäläinen, 2024; Skön, 2024)

Edellä esiteltyjen direktiivien ja asetusten ohella on muutakin muun muassa matkailualan kestävyysasioihin liittyvää lainsäädäntöä. **Pakkaus- ja pakkausjäteasetus** EU 2025/40 (**PPWR**, Packaging and Packaging Waste Regulation) tuli voimaan 11. helmikuuta 2025. Asetuksen keskeinen tavoite on vähentää erityisesti muovipakkausjätteen määrää sekä lisätä pakkausten kierrätystä. Asetusta sovelletaan 12. elokuuta 2026 alkaen, tietyille velvoitteille asetettujen siirtymäaikojen puitteissa. (Ympäristöministeriö 2025, ks. myös Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, 2024, s. 20)

Energiatehokkuusdirektiivi EU 2023/1791 (**EED**, Energy Efficiency Directive) tuli voimaan 10.10.2023. EED:n kansallinen toimeenpano on saatettava voimaan 10.10.2025 mennessä. Direktiivillä säädetään energiatehokkuustavoitteista, kansallisesta energiansäästövelvoitteesta ja erilaisista energiatehokkuutta edistävästä toimenpiteistä. Direktiiviin sisältyy Suomelle asetettu kansallinen energiankulutuksen vähentämistavoite. (Työ- ja elinkeinoministeriö, n.d.; ks. Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, 2024, s. 20)

Rakennusten energiatehokkuusdirektiivi EU/2024/1275 (**EPBD**, Energy Performance of Buildings Directive) tuli voimaan 28.5.2024. Kansalliseen lainsäädäntöön se implementoidaan kahden (2) vuoden kuluessa. Energiatehokkuusdirektiivin tavoitteena on rakennusten kasvihuonekaasupäästöjen ja energian loppukulutuksen vähentäminen. Uudisrakentamisessa tulee kaikkien uusien rakennusten olla päästöttömiä vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi olemassa olevat rakennukset olisi muutettava päästöttömiksi vuoteen 2050 mennessä. (Ympäristöministeriö, n.d.) Energiatehokkuusdirektiivi tulee vaikuttamaan myös matkailu- ja ravintola-alan rakentamiseen ja rakennuksiin, energiaremonttien tekemiseen ja rakennusten käyttämän energian valintaan sekä energiansäästötoimiin (Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry, 2024, s. 21).

2.4 Raportointistandardit

2.4.1 Kestävyyseraportointidirektiivin mukainen ESRS-raportointi

Kestävyyseraportointidirektiivi (CSRD) edellyttää raportoimaan eurooppalaisten kestävyyseraportointistandardien (ESRS) mukaisesti. Euroopan komissio on hyväksynyt ESRS-standardit osaksi kestävyyseraportoinnin sääntelyä EFRAG:in suosituksesta. **EFRAG** (European Financial Reporting Advisory Group) on Euroopan tilinpäätöseraportoinnin neuvoo-antava ryhmä, joka kehittää kestävyyseraportointistandardien soveltamista. (Silvola ym., 2024, ss. 17,101–102)

Yritykset, jotka kuuluvat voimaissa olevan kestävyyseraportointidirektiivin velvoitteiden piiriin, laativat kestävyyseraportoinnin ESRS-standardin mukaisesti. Raportointi muodostuu kolmesta osasta: 1) kaikkia yrityksiä koskevat monialaiset standardit, 2) kaikkia yrityksiä koskevat aihekohtaiset standardit ja 3) toimialakohtaiset standardit. Näiden lisäksi CSRD:n mukaan erilliset raportointistandardit ovat tulossa listatuille pk-yrityksille ja Euroopan unionin ulkopuolisille, kolmansien maiden yrityksille, jotka toimivat EU-maiden sisällä. (Silvola ym., 2024, s. 97)

Kaikkia yrityksiä koskevia monialaisia standardeja on kaksi (2) kappaletta ja aihekohtaisia standardeja kymmenen (10) kappaletta. Monialaiset standardit ESRS 1 ja ESRS 2 koskevat kaikkia aihekohtaisissa standardeissa määriteltäviä kestävyyseraportointia:

- **ESRS 1 -standardi** sisältää yleiset vaatimukset ESRS-standardien mukaiselle kestävyyseraportoinnille. Standardissa myös kuvataan ESRS-standardien

kokonaisuus ja peruskäsitteet. Tiedonanto- ja raportointivaatimuksia ei käsitellä ESRS 1-standardissa.

- **ESRS 2 -standardi** avaa raportointivaatimukset yleisellä tasolla. Standardin vaatimuksia noudatetaan, kun laaditaan raportointia aihekohtaisissa standardeissa esitettyjen raportointivaatimusten mukaan. (Silvola ym., 2024, 97)

ESRS-raportointistandardi rakentuu ylätasolla monialaisista ja aihekohtaisista standardeista (Kuva 4).

Kuva 4. ESRS-raportointistandardin rakenne (Finanssivalvonta, 2023, s. 6)

Voimassa 1.1.2024			
Monialaiset standardit (Cross-cutting standards)	Ympäristöseikkoja koskevat standardit	Yhteiskuntaseikkoja koskevat standardit	Hallintotapaseikkoja koskevat standardit
ESRS 1 Yleiset vaatimukset	ESRS E1 Ilmastonmuutos	ESRS S1 Oma työvoima	ESRS G1 Liiketoiminnan harjoittaminen
ESRS 2 Yleiset tiedot	ESRS E2 Pilaantuminen	ESRS S2 Arvoketjun työntekijät	
	ESRS E3 Vesivarat ja merten luonnonvarat	ESRS S3 Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt	
	ESRS E4 Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit	ESRS S4 Kuluttajat ja loppukäyttäjät	
	ESRS E5 Resurssien käyttö ja kiertotalous		
Voimaan myöhemmin			
Alakohtaiset standardit (Sector-specific standards)			
Listattuja pk-yrityksiä koskevat oikeasuhteiset standardit			
EU:n ulkopuolisia yrityksiä koskevat standardit			

Aihekohtaisten ESRS-standardien jaottelu ja sisältö osa-aiheittain on kuvattu liitteessä 1. Omnibus-paketissa uudelleenkäsittelyyn avattu CSRD on toistaiseksi keskeyttänyt toimialakohtaisten standardien kehittämisen (Silvola ym., 2025, luku 5.1.1). Omnibus-paketin myötä CSRD-raportointivelvollisuuden piiriin kuuluvien yritysten määrässä on odotettavissa muutoksia vuoden 2025 aikana. Todennäköisesti CSRD:n piiriin kuuluvien yritysten kokoluokka kasvaa merkittävästi, eli käytännössä vain suuryritykset sisällytetään pakollisen lainsäädäntöön perustuvan raportointivelvollisuuden alle.

Kestävyyssraportoinnin ESRS-standardeja pidetään raskaana raportointimallina pk-yrityksille. Lainsäädännön soveltaminen käytäntöön vaatii tulkintaa ja lisäohjeistusta erityisesti pk-sektorilla. Ympäristöministeriön raportissa Alho ja Ranta (2025) tuovat esille haasteita, joita yritykset ovat kohdanneet toteuttaessaan CSRD-kestävyyssraportointia. Haasteena ovat olleet raportointivaatimusten monimutkaisuus, toteutuskustannukset, riittämätön datan saatavuus, arvoketjun hallinnan haasteet, työntekijöiden osaamisen ja resurssien puute, standardien soveltamisen vaikeudet sekä tietojen vertailtavuus ja narratiivin hallinta. (Alho & Ranta, 2025, ss. 23–24)

2.4.2 Vapaaehtoinen VSME-raportointi

EFRAG (2024) on valmistellut pk-yrityksille soveltuvan standardin VSME (Voluntary small and medium size ESRS). Vapaaehtoinen kestävyyssraportointistandardi VSME julkaistiin joulukuussa 2024. VSME-standardi on ESRS:n pohjalta rakennettu kestävyyssraportoinnin yksinkertaistettu versio pk-sektorille. Standardin tavoitteena on vastata pk-yritysten sidosryhmien vastuullisuuskyselyihin yhdenmukaisella raportilla. VSME-standardissa on modulaarinen rakenne. Standardi sisältää perusmoduulin ja laajennetun moduulin (Kuva 5).

Kuva 5. VSME-raportointistandardin rakenne (mukaillen Borgenström & Walden, 2025)

Perusmoduuli (Basic Module)

- Lähtötaso pk-yrityksille
- 11 raportoitavaa aihetta, pääasiassa taulukkomuodossa sisältäen yleiset tiedot ja ESG-aiheiset mittarit
- Kohderyhmä mikroyritykset
- Yleiset tiedot raportoidaan, mittareissa käytetään "**jos sovellettavissa**"-periaatetta

Laajennettu moduuli (Comprehensive Module)

- Tarkempaa ESG-tietoa yrityksestä sidosryhmille "**jos sovellettavissa**"-periaatteen mukaisesti
- Kestävyyssrahoituksen datapisteet käytössä vastuullisuusriskien arvioinnissa
- 9 raportoitavaa täydentävää aihetta
- Perusmoduulin käyttö on **edellytys** laajennetun moduulin soveltamiselle

Lähtötason tietojen antamiseen käytetään perusmoduulia, joka on pk-yrityksille raportoinnin minimitaso. Perusmoduuli sopii myös mikroyritysten vastuullisuussraportointiin. Pk-yrityksille käytetään perusmoduulin täydentämiseen laajennettua moduulia "jos sovellettavissa" -periaatteen (If applicable principle) mukaisesti. Käytännössä periaatteella on korvattu

CSRD:n kaksoisolennaisuusanalyysi (ks. luku 2.5). Yritykset arvioivat standardin ohjeen mukaan ovatko kyseiset tietopisteet heille oleellisia vai ei. VSME-standardin raportointipohja on toteutettu Microsoft Excel -sovelluksella. Narratiiviset kuvaukset on korvattu taulukoilla, jotka sisältävät vaihtoehtoja ja valintalistoja. (Borgenström & Walden, 2025)

Perusmoduulissa on 11 kohtaa, joiden sisältöä avataan alla näkyvässä taulukossa (Taulukko 2).

Taulukko 2. VSME perusmoduulin tietojen raportointivelvoitteet (Borgenström & Walden, 2025)

Tunnus	Aihealue	Raportoinnin sovellettavuus
B1	Laatimisperusteet (Basis for Preparation)	Aina raportoitava
B2	Käytännöt, politiikat, tulevaisuuden aloitteet ja tavoitteet kohti kestävämpää taloutta	Raportoitava, jos sovellettavissa
B3	Energia ja kasvihuonekaasupäästöt	Aina raportoitava, energia uusiutuva/ei-uusiutuva, päästöt Scope 1 ja 2
B4	Ilman, veden ja maaperän saastuminen	Raportoitava, jos sovellettavissa
B5	Biodiversiteetti	Raportoitava, jos sovellettavissa
B6	Vesi	- Vedenotto, aina raportoitava - Vedenkulutus, jos sovellettavissa
B7	Resurssien käyttö, kiertotalous ja jätehuolto	- Aina raportoitava (kiertotalous, jätemäärät) - Materiaalivirrat, jos sovellettavissa
B8	Työvoima - yleiset tiedot	- Aina raportoitava - Osittain raportoitava, jos minimihenkilömäärä ylittyy
B9	Työvoima - työterveys ja turvallisuus	Aina raportoitava
B10	Työvoima - palkkaus, työehtosopimukset ja koulutus	- Aina raportoitava - Raportoitava, jos minimihenkilömäärä ylittyy
B11	Rikostuomiot ja sakot korruptiosta tai lahjonnasta	Raportoitava, jos sovellettavissa

Kohdassa B1 ilmoitetaan laatimisperusteet, kuten raportin kattavuus ja laajuus sekä yleiset tiedot, kuten yrityksen koko, toimiala ja sijainti. Kohdassa B2 taulukon valikoissa on Kyllä/Ei -vaihtoehdot, joista valitsemalla voi vastata kohtaan B 2. Kohdat B3– B7 ovat ympäristöaiheita ja näihin aiheisiin liittyviä mittareita. Kohta B3 on pakollinen raportoitava aihealue, jossa tarvitaan polttoaineiden ja ostoenergian määriä, päästökertoimia ja

energian alkuperätietoja. (Borgenström & Walden, 2025) Tässä opinnäytetyössä päästölaskentaa tarkastellaan lähemmin luvussa 3.4.

Kohdassa B4 (Taulukko 2) määritellään pilaantumiseen liittyviä asioita: aiheuttaako yritys toiminnallaan päästöjä ilmaan, veteen ja maaperään. Kohdassa B5 biodiversiteetti raportoidaan pinta-ala- ja sijaintitietoja, jos yritys sijaitsee monimuotoisuuden kannalta herkällä alueella tai sellaisen läheisyydessä ja on tällaisten alueiden omistaja. Veden kulutusta raportoidaan kohdassa B6. Kiertotalouteen liittyvistä seikoista ilmoitetaan kohdassa B7, eli noudattaako yritys kiertotalouden periaatteita ja miten niitä noudatetaan, jätemäärät jakeittain sekä mahdolliset materiaalivirrat. Standardin kohdat B8–B10 ovat sosiaalisen kestävyuden mittareita. Kohdassa B8 ilmoitetaan työntekijöiden lukumäärä, sukupuolijakauma, työtapaturmien määrä, työehtosopimusten kattavuus ja muita tavanomaisia omaa työvoimaa kuvaavia mittareita. VSME-standardissa ainoa hallinnolliseen vastuuseen liittyvä raportointikohde on B11, joka tarkoittaa tilikaudella korruptiosta tai lahjonnasta annettuja rikostuomioita ja sakkoja. (Borgenström & Walden, 2025)

Laajennetussa moduulissa (Taulukko 3) kestävyystietoja raportoidaan, jos standardi on sovellettavissa yritykseen.

Taulukko 3. VSME laajennetun moduulin tietojen raportointivelvoitteet (Borgenström & Walden, 2025)

Tunnus	Aihealue	Raportoinnin sovellettavuus
C1	Strategia: liiketoimintamalli ja kestävä kehitys -kontekstiin liittyvät aloitteet	Raportoitava, jos sovellettavissa
C2	Kuvaus käytännöistä, politiikoista ja tulevista toimenpiteistä siirryttäessä kohti kestävämpää taloutta	Raportoitava, jos sovellettavissa
B3-laajennus	Scope 3 arvoketjun oleelliset päästöt yhdessä Scope 1 ja 2 -päästöjen kanssa	Raportoitava, jos sovellettavissa
C3	Päästövähennystavoitteet ja ilmastosiirtymä	Raportoitava, jos sovellettavissa
C4	Ilmatoriskit	Raportoitava, jos sovellettavissa
C5	Oma työvoima (yleinen) - lisätiedot	Vapaaehtoinen raportointi, sisältää kynnysarvon
C6	Lisätiedot omasta työvoimasta - ihmisoikeuspolitiikat ja -prosessit	Aina raportoitava
C7	Vakavat ihmisoikeusloukkaukset	Aina raportoitava, oma työvoima ja ihmiset arvoketjussa
C8	Tuotot tietyiltä toimialoilta ja poissulkeminen EU-vertailuarvoista	Raportoitava, jos sovellettavissa
C9	Sukupuolijakauma hallintoelimissä	Raportoitava, jos sovellettavissa

Kohdassa C1 tarkennetaan strategiaa: mitä yritys tekee, missä ja kenen kanssa liiketoimintaa hoitaa. Kohdassa C2 tuodaan kestävyteen liittyen lisäksi kuvaus siitä, millä tavalla kestävyys on osa yrityksen strategiaa ja mitä kestävyystavoitteita yrityksen strategiaan sisältyy. (Borgenström & Walden, 2025)

Kohdassa B3-laajennus raportoidaan arvoketjun päästöjä olennaisilta osin. Kohdassa C3 kuvataan, onko yritys asettanut tavoitteita päästöjen vähentämiseksi. Siirtymäsuunnitelma on hyvä olla olemassa, jos päästötavoitteita on asetettu. Kohdassa C4 raportoidaan ilmatoriskeitä lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä. Kohdan C5 oma työvoima lisätiedot tarvitaan raporttiin, jos henkilömäärä ylittää 50 henkilöä. Kohdassa C6 raportoidaan ihmisoikeuspolitiikkaa ja prosesseja. Kohdassa C7 raportoidaan myös arvoketun osalta vakavista ihmisoikeusloukkauksista. Kohta C8 koskee tuottoja tietyiltä toimialoilta, kuten kaivosliiketoiminnasta. Myös laajennetussa moduulissa on vain yksi hallinnon osalta raportoitava asia, sukupuolijakauma hallintoelimissä. (Borgenström & Walden, 2025)

EFRAG (2025b) on julkaissut 16. kesäkuuta päivitetyn version VSME:n digitaalisen raportointipohjaan, VSME Digital Template Version 1.0.1. Digitaalinen mallipohja sisältää automaattilaskelmia ja keskinäisiä tarkistuksia. Mallipohjan lisäksi EFRAG (2024; 2025a; 2025b) on julkaissut alustaan liittyvää taustamateriaalia ja ohjeistusta sekä mallipohjalla toteutetun esimerkkiedoston VSME-raportista. Edellinen digitaalinen mallipohja julkaistiin 27. toukokuuta 2025, joten mallipohjaa on päivitetty nopeaan tahtiin. VSME-standardin mukaisen raportin tietoja voidaan ja kannattaa täydentää yrityksen toimialan tai oman toiminnan kannalta olennaisilla kestävyysaiheilla ((Borgenström & Walden, 2025).

2.4.3 ESRS- ja VSME-raportointistandardien vertailu

VSME-standardin tulkinta ja vertailu ESRS-standardiin on ollut paljon esillä kevään 2025 asiantuntijawebinaareissa ja -artikkeleissa. Myös VSME perustuu ESRS-standardiin, mutta sisältää käytännössä huomattavan paljon vähemmän raportoitavia datapisteitä verrattuna CSRD:n mukaiseen ESRS-raportointiin.

Kokkonen ja Vuorinen (2025) ovat BDO:n sivuilla 19. maaliskuuta 2025 julkaistussa asiantuntija-artikkelissa tarkastelleet VSME-standardin tietovaatimuksia suhteessa ESRS-standardin tietovaatimukseen. Vertailussa tarkastellaan eroja standardien yleistasolla ja aihekohtaisesti.

Keskeisiä eroja tietovaatimuksissa yleistasolla ovat VSME-raportoinnin vapaaehtoisuus, kaksoisolennaisuusanalyysin puuttuminen, arvoketjun käsittelyn rajaukset, toimintaympäristön riskien ja mahdollisuuksien raportointivaatimusten vapaaehtoisuus sekä mittareiden vähäisyys suorituskyvyn ja tavoitteiden seurannassa. VSME-raportoinnissa raportoitavaksi vaadittu tieto on suurelta osin numeerista, kun taas ESRS-standardin mukainen raportointi sisältää huomattavan paljon narratiiveja. (Kokkonen & Vuorinen, 2025) Yleistasolla tehty vertailu seuraavassa taulukossa (Taulukko 4).

Taulukko 4. Eroja ESRS ja VSME välillä yleistasolla (Kokkonen & Vuorinen, 2025)

Aihe	ESRS	VSME
Soveltuvuus	CSRD-raportointivelvollisille	Vapaaehtoinen
Kaksoisolennaisuus-analyysi	Vaaditaan	Ei katettu
Arvoketjun käsittely	Koko arvoketjun raportointi (ylä- ja alavirta)	Vain suora yritystason raportointi muutamaa kohtaa lukuun ottamatta
Toimialakohtaiset standardit	Suunnitteilla teollisuudenaloille, joilla merkittäviä vaikutuksia	Ei toimialakohtaista erottelua
Hallinto	Vaaditaan yrityskohtaisia tietoja kestävyden valvonnasta, hallintorakenteista ja vastuista	Perus hallintomittarit (mm. yrityksen muoto, koko, oikeudellinen rakenne)
Liiketoimintamalli & strategia	Yksityiskohtainen kertomus miten kestävyys on sisällytetty strategiaan ja liiketoimintamalliin	Vaaditaan vain lyhyt kuvaus kestävyteen liittyvistä aloitteista
Riskien & mahdollisuuksien arviointi	Pakollinen ilmoitus kestävyteen liittyvistä riskeistä ja mahdollisuuksista	Vapaaehtoinen raportointi kestävyysshaasteista
Politiikat ja siirtymä-suunnitelmat	Vaaditaan muodolliset politiikat, siirtymästrategiat ja kestävyden tavoitteet	Kannustaa paljastamaan, mutta ei vaadi muodollisia suunnitelmia
Suorituskyvyn seuranta ja tavoitteet	Määrälliset ja laadulliset KPI:t edistymisen seurannalle	Vain perusmittarit (esim. päästöt, työvoimatiedot)

Taloudellinen kestävyys on vastuullisen ja kestävä liiketoiminnan näkökulmasta hyvin olennainen tekijä, joten keskeisten KPI-mittareiden sisällyttäminen myös VSME-raportointiin on perusteltua.

Raportointistandardien välisiä eroja aihekohtaisesti vertaillaan taulukossa liitteessä 2. Aihekohtaisista eroista suurimmat liittyvät ilmastomuutokseen. VSME-raportoinnissa pakollinen päästöraportointi koskee vain suoria päästöjä (Scope 1) ja sijaintiperusteisia epäsuoria päästöjä (Scope 2), kun taas ESRS-standardin mukaisessa raportoinnissa pakollista on myös arvoketjun päästöjen raportointi (Scope 3). Jos kuitenkin toimialan Scope 3-päästöt ovat olennaisia (jos sovellettavissa -periaate), täytyy Scope 3 -päästöjä ottaa mukaan päästöraportointiin. Merkittävä ero VSME:n ja ESRS:n välillä on myös se, että VSME ei suoraan edellytä ilmastomuutoksen hillitsemiseen liittyvää siirtymäsuunnitelman raportointia. Jos yrityksen toimiala on kuitenkin ilmastovaikutuksiltaan

merkittävä, siirtymäsuunnitelman suhteen edellytetään toimia ja yrityksen tulee raportoida suunnitelmasta siirtymäsuunnitelman laatimisen suhteen. (Kokkonen & Vuorinen, 2025)

VSME tarjoaa ESRS-raportointia yksinkertaisemman viitekehyksen kestävyysraportoinnin aloittamiseen yrityksille, jotka eivät ole vielä tehneet kestävyysraportointia. Jos vapaaehtoista kestävyysraportointia on jo toteutettu ja vastuullisuus on yritykselle strateginen valinta, ESRS-raportointiin siirtyminen voi olla järkevä päätös, vaikka kyseessä olisi edelleen vapaaehtoinen kestävyysraportointi. VSME-raportointi voi olla tällaiselle yritykselle liian kevyt vaihtoehto. (Kokkonen ja Vuorinen, 2025) VSME-standardi on joka tapauksessa pk-yritykselle hyvä lähtökohta sidosryhmien vaatiman kestävyystiedon raportoinnin aloittamiseen. VSME-raportoinnin tuotosta on kuitenkin arvioitu liian ohueksi ja epäilty vastaako se riittävästi sidosryhmien tietotarpeisiin. VSME-raportointia voi täydentää raportointia tekevän yrityksen kannalta olennaisilla kestävyteen liittyvillä lisätiedoilla. (Borgenström & Walden, 2025)

VSME on toistaiseksi koskenut vain listaamattomia pk-yrityksiä ja mikroyrityksiä, mutta hyväksytyin Omnibus-paketin mukainen CSRD:n avaaminen uudelleen tarkasteluun tulee todennäköisesti vaikuttamaan siihen, millaisiin kokoluokkiin VSME-standardia sovelletaan jatkossa. VSME-standardin roolin arvioidaan vahvistuvan, kun sen piiriin on odotettavissa paljon yrityksiä, joiden alun perin oli tarkoitus tehdä CSRD:n mukaista ESRS-raportointistandardiin perustuvaa kestävyysraportointia. (Borgenström & Walden, 2025)

VSME-raporttia ei ole pakollista varmentaa. Tässä vaiheessa raportti onkin suunnattu ensisijaisesti yritysten väliseen tiedonvaihtoon. (Borgenström & Walden, 2025) Toisaalta myös vapaaehtoisen kestävyysraportin varmennusta suositellaan ja perustellaan sillä, että varmennus lisää raportoinnin laatua, luotettavuutta ja uskottavuutta sidosryhmien näkökulmasta (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025b).

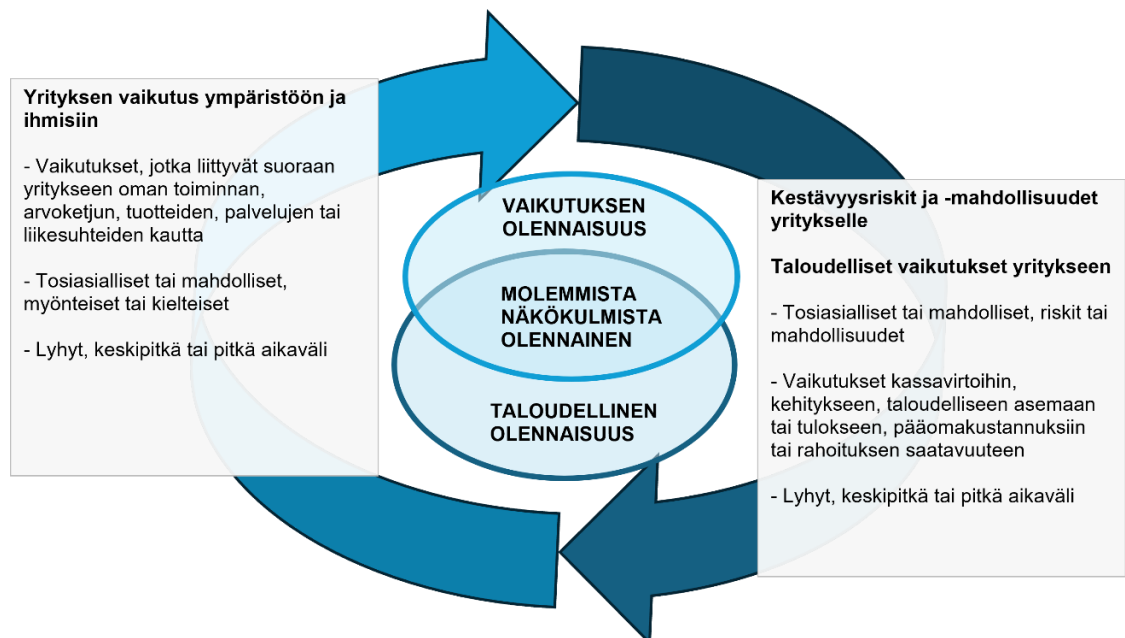
2.5 Kaksoisolennaisuus

Kestävyysraportointiin liittyy kaksinkertaisen olennaisuuden periaate. Yritys raportoi vain itselleen olennaista kestävyys (ESG)-aiheista. Kestävyysaihe on olennainen, jos sillä on myönteisiä tai kielteisiä vaikutuksia ihmisiin, ympäristöön tai yhteiskuntaan lyhyellä, keskipitkällä tai pitkällä aikavälillä. (Borgenström & Savio, 2025) Raportoinnin lyhyt aikaväli on yksi (1) vuosi, keskipitkä aikaväli 1–5 vuotta ja pitkä aikaväli yli viisi (5) vuotta (Silvola ym., 2024, s. 112).

Kaksoisolennaisuusanalyysi on kestävyysraportoinnissa keskeinen vaihe, koska siinä määritetään mitä ja kuinka paljon yrityksen tulee raportoida. Raportoinnin tulee sisältää yrityksen johdon ja hallituksen näkemyksen olennaisista aiheista, olennaisten sidosryhmien näkemys kohdeyrityksen vastuullisuudesta sekä ymmärrys toimialan tilanteesta ja vallitsevista trendeistä. Olennaisuusanalyysin määrittelyprosessin kattava dokumentointi auttaa myös kestävyysraportoinnin tarkastajaa, koska tarkastusprosessissa käsitellään olennaisuusanalyysiä. Taustadokumentointiin sisällytetään myös perusteluja, jos kestävyysaiheita on jätetty pois raportoinnista. (Borgenström & Savio, 2025)

Kaksoisolennaisuuden ulottuvuudet ovat **vaikutusten olennaisuus** (Impact materiality) ja **taloudellinen olennaisuus** (Financial materiality) (Kuva 6). Kaksoisolennaisuus voi toteutua: 1) yrityksen toiminnan vaikutuksina ympäristöön, ihmisiin ja yhteisöihin (vaikutusolennaisuus, Inside-Out) tai 2) vastuullisuusseikan vaikutuksina yrityksen talouteen (taloudellinen olennaisuus, Outside-In). Kestävyysseikka on olennainen, jos se on olennainen vain taloudellisen olennaisuuden tai vaikutusten olennaisuuden näkökulmasta tai molemmista näkökulmista. (Borgenström & Savio, 2025; Silvola ym., 2024, s. 106)

Kuva 6. Kaksoisolennaisuuden ulottuvuudet (mukailen Silvola ym. 2024, s. 126)

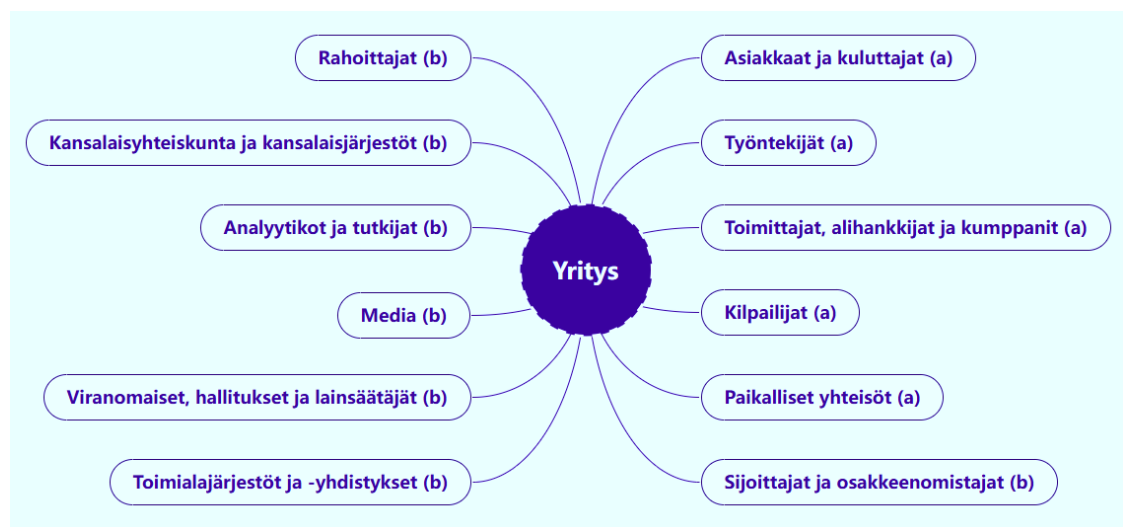

Kestävyysraportointiin tarvitaan syvälinen ymmärrys yrityksen liiketoimintoista kestävyysseikkojen näkökulmasta, jotta pystytään muodostamaan ymmärrys yrityksen kokonaisvaikutuksista. Kokonaiskuvan muodostamisessa voidaan hyödyntää aiempia ajan

tasalla olevia selvityksiä, kuvauksia tuotteista ja palveluista sekä sisäisiä ja ulkoisia sidosryhmäkartoituksia ja -kyselyjä. (Silvola ym., 2024, s. 134) Yritys on olemassa sidosryhmiä varten. Se valmistaa tuotteita tai tarjoaa palveluja tyydyttääkseen asiakkaiden, omistajien ja yhteiskunnan tarpeita. (Koipijärvi & Kuvaja, 2020, s. 165)

Olenaisuusanalyysissä määritellään ja osallistetaan yrityksen ulkoisia ja sisäisiä sidosryhmiä, kuten asiakkaita, työntekijöitä, toimittajia ja alihankkijoita sekä rahoittajia (Kuva 7). Kuvaan on koottu yrityksen tyypillisiä sidosryhmiä.

Kuva 7. Yrityksen sidosryhmiä (mukaillen Silvola ym., 2025, luku 5.2.3)

Sidosryhmät ovat kaksoisolennaisuuden arvioinnissa keskeisiä, koska ne ovat tahoja, jotka voivat vaikuttaa yritykseen tai joihin yritys voi vaikuttaa. ESRS-standardeissa sidosryhmät jaetaan kahteen ryhmään: **(a) vaikutusten kohteena olevat sidosryhmät** ja **(b) kestävyysraportoinnin käyttäjät**. Yrityksen toiminta ja liikesuhteet saattavat vaikuttaa myönteisesti tai kielteisesti henkilöihin tai ryhmiin (a). Kestävyysraportoinnin käyttäjiin (b) kuuluvat esimerkiksi rahoittajat ja sijoittajat. Sidosryhmä voi kuulua kumpaankin edellä mainittuun ryhmään. (Silvola ym., 2024, 107) Yrityksen arvoketjusta tulee usein kestävyteen ja vastuullisuuteen liittyviä vaatimuksia. Olenaisuusanalyysi yhdistää kestävyden ja vastuullisuuden liiketoimintaan ja yrityksessä pystytään keskittämään resurssit olennaisiin asioihin. (Johansson & Siniaalto, 2025)

Olenaisuusanalyysi voi olla raskas prosessi ensimmäisellä kerralla. Prosessin myötä saa kuitenkin kokonaisvaltaisen ymmärryksen toimintakentästä ja siitä mitä asiakkaat ja muut sidosryhmät ajattelevat ja kokevat tärkeäksi. Prosessissa esille tulevat sidosryhmien

näkemykset ovat varmasti myös yrityksen johtoa kiinnostavia asioita. (Johansson & Siniaalto, 2025) Lopputuloksena muodostuu käsitys yrityksen liiketoiminnoista ja liikesuhteista sekä niiden olosuhteista ja niistä yhteisöistä ja sidosryhmistä, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa. (Silvola ym., 2024, s. 134) Yrityksen hallituksella on juridinen vastuu myös kestävyys- ja vastuullisuusasioista, mitä ei voi liikaa korostaa (Borgenström & Savio, 2025). Olennaisuusanalyysin päivitystä ei tarvitse tehdä vuosittain vaan yrityksen toiminnan tai toimintaympäristön muuttuessa. Muutoksia toimintaympäristössä voivat olla esimerkiksi trendien ja lainsäädännön muutokset. (Johansson & Siniaalto, 2025; Silvola ym., 2024, s. 127)

Kaksoisolennaisanalyysi on vastuullisuustyön, viestinnän ja markkinoinnin perusta. Yrityksille se on myös strateginen työkalu osaksi liiketoiminnan strategiatyötä. Prosessissa tunnistetaan vaikutukset, joita yritys aiheuttaa ympäristöön, ympäröivään yhteiskuntaan ja maailmaan (Inside-Out). Samalla tunnistetaan myös ulkopuolelta yrityksen vaikuttavat tekijät (Outside-In). Monet kestävyteen liittyvät tekijät aiheuttavat investointipaineita, mutta samalla ne luovat myös uusia mahdollisuuksia. (Johansson & Siniaalto, 2025)

2.6 Kestävyysraportin varmentaminen

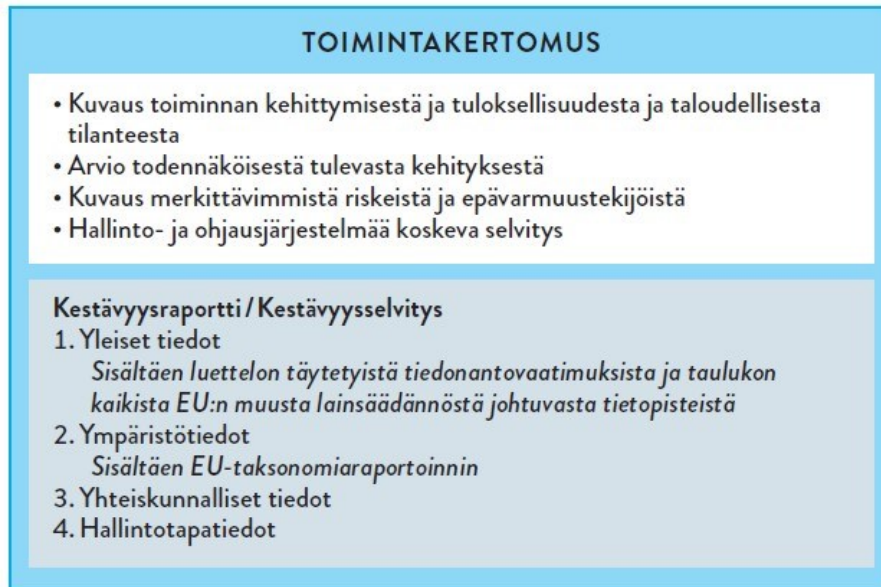
Kestävyysraportoinnin varmentaminen on toistaiseksi pakollista vain CSRD-direktiivin mukaiseen kestävyysraportointiin lainsäädännön perusteella velvoitetuille yrityksille, jotka raportoivat ESRS-standardin mukaan. Raportti sisältää raportointistandardin mukaiset ESG-tiedot sekä EU-taksonomiaraportin. Kestävyysraportoinnin varmentamisesta säädetään tilintarkastuslaissa (1141/2015). Silvolan ym. (2024, s. 119) mukaan kestävyysraportointi tehdään samalta kaudelta kuin tilinpäätös ja kestävyysraportti sisältyy tilinpäätöksen toimintakertomukseen (Kuva 8). Kestävyysraportissa voidaan myös viitata tilinpäätökseen ja tilinpäätöksessä esitettyjä tietoja ei ole tarpeen toistaa.

Kestävyysraportoinnissa taloudellisen olennaisuuden aikajänne on kuitenkin tilinpäätöstä laajempi ja raportointiin sisältyy myös yrityksen arvoketju, joten yrityksen on usein tarpeellista kuvata kestävyysraportoinnissa myös strategian vaikutus tilinpäätökseen, rahoitukseen ja tuloskehityksen mittareihin. (Silvola ym., 2024, s. 119)

Jos yritys laatii lakisääteisen kestävyysraportin vapaaehtoisesti, tulee kuitenkin noudattaa kaikkia kestävyysraportin laatimiseen liittyviä vaatimuksia täysimääräisesti ja esittää kestävyysraportti osana toimintakertomusta. Vapaaehtoisen vastuullisuusraportin varmennukseen sovelletaan erillistä Suomen Tilintarkastajien laatimaa vapaaehtoisen

vastuullisuusraportoinnin varmennussuositusta. (Suomen Tilintarkastajat ry, 2025a)
Toistaiseksi vapaaehtoisen VSME-standardin mukaisia raportteja on varmennettu vasta vähän (Borgenström & Walden, 2025).

Kuva 8. Kestävyyssraportti osana toimintakertomusta (Silvola ym., 2024, s. 116)

Kestävyyssraportin voi varmentaa **kestävyyssraportointitarkastaja** (Authorized Sustainability Auditor). Kestävyyssraportointitarkastajana (KRT) on oikeutettu toimimaan vain auktorisoitu tilintarkastaja, joka on suorittanut kestävyyssraportointitarkastajan koulutuksen hyväksytysti. Yrityksen kestävyyssraportointitarkastaja valitaan yhtiökokouksessa. (Borgenström & Savio, 2025; Suomen Tilintarkastajat ry, 2024)

Kestävyyssraportoinnin tarkastuksessa tietojen jäljitettävyyks (audit trail) on tärkeää. Kestävyyssraportissa esitettävien tietojen pitää olla todennettavissa, joten tietojen takaa täytyy löytyä riittävä dokumentaatio. Myös olennaisuusanalyysillä ja hallituksen vastuulla on keskeinen rooli tarkastuksessa. Olennaisuusanalyysissä myös epärelevantteiksi todetut kestävyyssaiheet on suositeltavaa perustella vähintään lyhyesti. Lisäksi hallituksen vastuun on hyvä näkyä dokumentaatiossa. (Borgenström & Savio, 2025)

Varmentajan näkökulmasta ESRS-raportin haasteena on narratiivisten tietojen suuri määrä. Raportointistandardin laadullisiin vaatimuksiin (ESRS 1) kuuluu tietojen todennettavuus ja ymmärrettävyys. Todennettavuus voi olla haasteellista esimerkiksi hyvin yleisen ilmaisen: *”olemme toimialamme edelläkävijöitä ja haastamme itseämme*

jatkuvasti kehittymään...” kohdalla. (Borgenström & Savio, 2025) Raportoinnista annetaan **varmennuskertomus**, jossa otetaan kantaa siihen onko yhtiö toiminut kestävyysraportoinnissa raportointia koskevan lainsäädännön mukaisesti (Suomen Tilintarkastajat ry, 2024). Varmuuskertomuksessa ei sinänsä oteta kantaa siihen onko yhtiö toiminut vastuullisesti (Borgenström & Savio, 2025).

3 Kestävyys matkailualalla ja Hullu Poro Oy:ssä

3.1 Matkailu toimialana ja toimintaympäristönä

Matkailulla on merkittävä vaikutus Suomen kansantaloudelle. Vientialoista matkailu on ainoa, joka maksaa arvonlisäveron Suomeen. Matkailu on palveluviennin kolmanneksi suurin ala. Vuonna 2024 matkailuviennin (ulkomainen matkailukysyntä) osuus palveluviennistä oli 14 prosenttia ja arvo 5,5 miljardia euroa (Taulukko 5). Matkailuvientiin luetaan mukaan myös henkilöliikenne. (Visit Finland, 2025a)

Taulukko 5. Matkailun tunnuslukuja 2023-2024 (MaRa ry, n.d.-a; Visit Finland, 2025a)

Matkailun tunnusluvut	2024	2023
Kotimaiset yöpymiset (milj.)	16,3	17,1
Ulkomaiset yöpymiset (milj.)	6,4	5,7
Matkailuviennin arvo (mrd.€)	5,5	5,4
Matkailun kokonaiskysyntä (mrd.€)	16,6	16,8
Työvoima (hlö)	146 600	147 000
Osuus BKT:stä (%)	2,4	2,4

Suomen bruttokansantuotteesta 2,4 prosenttia syntyi matkailusta vuosina 2023–2024 (MaRa ry, n.d.-a). Matkailun osuus Suomen bruttokansantuotteesta on ollut korkeimmillaan ennen koronaa vuonna 2019, jolloin se nousi 2,7 prosenttiin. Matkailu on kokoaan suurempi toimiala, koska matkailutuloilla on kerrannaisvaikutuksia. Matkailun yksi (1) euro toi keskimäärin 61 senttiä muille toimialoille vuonna 2019. (Visit Finland, 2025a)

Matkailualalla on useita toimialoja, joista keskeisimmät ovat majoitus-, ravitsemis- ja ohjelmalvelut sekä matkanjärjestäjät, vuokraus- ja liikennealat. Välillisesti matkailualan vaikutus kohdistuu moniin muihin toimialoihin. (Kaiholan, 2024, s. 9) Matkailu työllistää Suomessa noin 5,3 prosenttia työvoimasta. Ravitsemistoiminta työllistää noin puolet matkailualan työvoimasta. (Visit Finland, 2025a)

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry on matkailualan yritysten edunvalvoja ja samalla työmarkkinajärjestö. MaRa edistää matkailualan yritysten toimintaedellytyksiä ja neuvottelee työehtosopimukset edustamilleen toimialoille, joita ovat matkailu-, ravintola- ja vapaa-ajanpalvelut. (MaRa ry, n.d.-b) Visit Finlandilla on merkittävä rooli matkailutoimialan kehittämisessä erityisesti ulkomailta Suomeen suuntautuvan matkailun osalta. Visit Finland on osa Suomen valtion omistamaa Business Finlandia, joka edistää matkailualan investointeja sekä tarjoaa rahoitusta ja kansainvälistymispalveluja. (Visit Finland, n.d.-d)

Kestävän matkailun käsite pohjautuu luvussa 2.1 esitettyyn Brundtlandin komission raportin kestävän kehityksen määritelmään. Vastuullisessa matkailussa otetaan huomioon kestävän kehityksen olottuvuudet:

”Kestävä matkailu on matkailua, joka huomioi nykyiset ja tulevat taloudelliset, sosiokulttuuriset ja ympäristölliset vaikutukset siten, että matkailijoiden, matkailuyritysten, matkailukohteiden, ympäristön ja paikallisväestön tarpeet on huomioitu nyt ja tulevaisuudessa.” (Visit Finland, n.d.-a)

Visit Finlandin vastuullista ja kestävä matkailu tukeva **Sustainable Travel Finland (STF)** -ohjelma käynnistyi vuonna 2020. Käytännössä kestävä matkailu tarkoittaa liiketoiminnan näkökulmasta luvussa 2.1 kuvatun kestävän kehityksen liiketalouden mallin, donitsitalouden (Kuva 1) soveltamista matkailun kontekstissa (Kuva 9).

Kuva 9. Kestävän matkailun rajat (Visit Finland, 2025b, s. 19)

Vihreän alueen sisälle jäävässä osassa matkailu on kestävällä pohjalla: ekologisia ja sosiaalisia rajoja ei ylitetä ja taloudellinen tuloksetekokyky säilyy pitkäkestoisena. Kestävän matkailun periaatteet pohjautuvat matkailun kantokykyyn. Se on matkailijoiden enimmäismäärä, minkä kohde kykenee kestävästi vastaanottamaan, aiheuttamatta olennaisia kielteisiä ekologisia, sosiaalisia tai kulttuurisia vaikutuksia. Näiden rajojen tunnistaminen on kestävä matkailun edellytys. Rajojen tavoitteena on vahvistaa matkailukohteiden kestävyttä, toimintaympäristöä ja matkailun jatkuvuutta, matkailun toimijoiden toimintaedellytyksiä ja pitkäkestoista kannattavuutta. Rajoja ja vaikutuksia on tarkasteltava paikkasidonnaisesti, koska paikalliset olosuhteet vaikuttavat vaikutusten syntyyn ja kokemiseen. (Visit Finland, 2025b, ss. 15–19) STF-ohjelmaan osallistuneille ja kriteerit täyttäneille yrityksille myönnetään STF-merkki osoituksena kestävästä toiminnasta matkailualalla. Ohjelma tarjoaa ohjeistusta ja työkaluja kestävä matkailun jatkuvan kehittämisen tueksi. (Visit Finland, 2024a)

Kestävän matkailun rinnalle on tullut käsite **uudistava matkailu**, joka vie vastuullisuuden toteuttamisen uudelle tasolle (Kuva 10).

Kuva 10. Uudistava matkailu (Visit Finland, n.d.-b)

Kestävän matkailun tavoitteena on olla aiheuttamatta negatiivisia vaikutuksia toimintaympäristössä, mutta uudistavassa matkailussa tavoitteena on jättää matkakohde parempaan kuntoon lähtiessä kuin saapuessa (Visit Finland, n.d.-b).

Uudistavassa matkailussa ilmastonmuutoksen torjunta ja maapallon ekologiset rajat ovat erityisen huomion kohteena. Uudistavassa matkailussa ei tavoitella vain negatiivisten vaikutusten välttämistä tai korjaamista vaan pyritään aktiivisesti vaikuttamaan ympäristön muutosten juurisyihin. Uudistava matkailu on esimerkiksi ekosysteemien suojelemista ja ennallistamista sekä hiilensidonnann tukemista ja biodiversiteetin lisäämistä. Tavoitteena on ihmisen ja luonnon vastavuoroinen yhteys ja kehittyminen yhdessä. (Visit Finland, n.d.-b)

Työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2024 julkaisemassa toimialaraportissa tarkastellaan Suomen matkailualan yritystoiminnan tilannetta SWOT-nelikenttäanalyysin (vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhat) kautta (Kuva 11).

Kuva 11. Matkailualan SWOT-analyysi (Kaihola, 2024, s. 30)

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Luonto, kulttuuri, puhtaus ja turvallisuus • Vastuullisuus • Tasa-arvo • Toimeentuloa harvaan asutuille alueille • Ala työllistää nuoria • Kansainvälistyminen lisääntynyt • Laatu parantunut 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suomen tunnettuus • Maantieteellinen saavutettavuus • Osaavan työvoiman saatavuus • Kohtaanto-ongelma • Työhyvinvointi • Niukat resurssit kehittämiseen • Sesonkiluoteisuus • Digitalisaation hyödyntäminen • Kehitys eriytyy alueellisesti yhä enemmän
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edelläkävijyys kestävydessä • Työhyvinvoinnin kehittäminen • Ympärivuotisuuden lisääminen • Tuotekehitys ja palvelumuotoilu • Digitalisaation hyödyntäminen • Rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen • Yhteistyön lisääminen 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> • Globaalit muutokset ja epävarmuus • Kilpailu työvoimasta kiristyy • Kestävyyttä ei huomioida kokonaisuutena • Kiristynvä kilpailu matkailijoista • Kansainvälisen markkinaosuuden väheneminen • Kielteiset asenteet matkailua kohtaan

Suomen matkailun vahvuuksia ja vetovoimatekijöitä ovat erityisesti luonto, kulttuuri, puhtaus ja turvallisuus. Suomi koetaan myös vastuullisena ja tasa-arvoisena maana. Kestävässä matkailussa Suomella on mahdollisuus olla edelläkävijä. Muita mahdollisuuksia löytyy työhyvinvoinnin ja ympärivuotisuuden kehittämisestä sekä digitalisaation ja kestäviä investointeja tukevien rahoitusmahdollisuuksien hyödyntämisestä. Heikkouksien osalta

matkailualan yritystoiminta on edelleen hyvin sesonkiluonteista ja resursseja kehittämiseen ja investointeihin ei ole riittävästi. Osaavan työvoiman saatavuudessa voi olla haasteita. Matkailun riskeistä erottuvat globaalit epävarmuustekijät ja yleisesti lisääntynyt poliittinen epävakaus. Matkailukysyntä riippuu myös matkailijoiden taloudellisesta tilanteesta, johon voi vaikuttaa hintojen ja korkojen nousu. Riskinä nähdään myös keskittyminen kestävyudessa vain yhteen osa-alueeseen kokonaisuuden sijasta. Myös kielteisiä asenteita matkailua kohtaan on noussut esille. (Kaiholta, 2024, s. 28–29)

Työ- ja elinkeinoministeriö on julkaissut 12. kesäkuuta 2025 Suomen matkailustrategian vuosille 2025–2028. Tavoitteena on nostaa Suomen matkailukysyntä nykyisestä 16,6 miljardista eurosta 20 miljardiin euroon vuoteen 2028 mennessä. Matkailuala tähtää kestäväan kasvuun ja uudistumiseen. Tavoitteen mahdollistamiseksi on määritelty neljä (4) keskeistä painopistealuetta ja toimenpiteet tavoitteiden saavuttamiseksi. Strategiset painopistealueet ovat: 1) saavutettavuuden kehittäminen, 2) kestävyden hallinta, 3) digitaaliseen muutokseen vastaaminen ja 4) kilpailukykyä tukevan toimintaympäristön varmistaminen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää matkailualan toimijoiden vahvaa yhteistyötä. (Kyyrä, 2025, ss. 40–47) Myös alueellisia matkailustrategioita toteutetaan, sillä matkailulla on merkittävää aluetaloudellista vaikutusta. Elokuussa 2025 julkaistun vuoden 2024 matkailun tulo- ja työllisyystutkimuksen mukaan esimerkiksi Rovaniemellä vaikutus aluetalouteen oli 470 miljoonaa euroa. Välitön matkailutulo kasvoi edellisestä vuodesta 14,9 prosenttia. (Rovaniemen kaupunki, 2025)

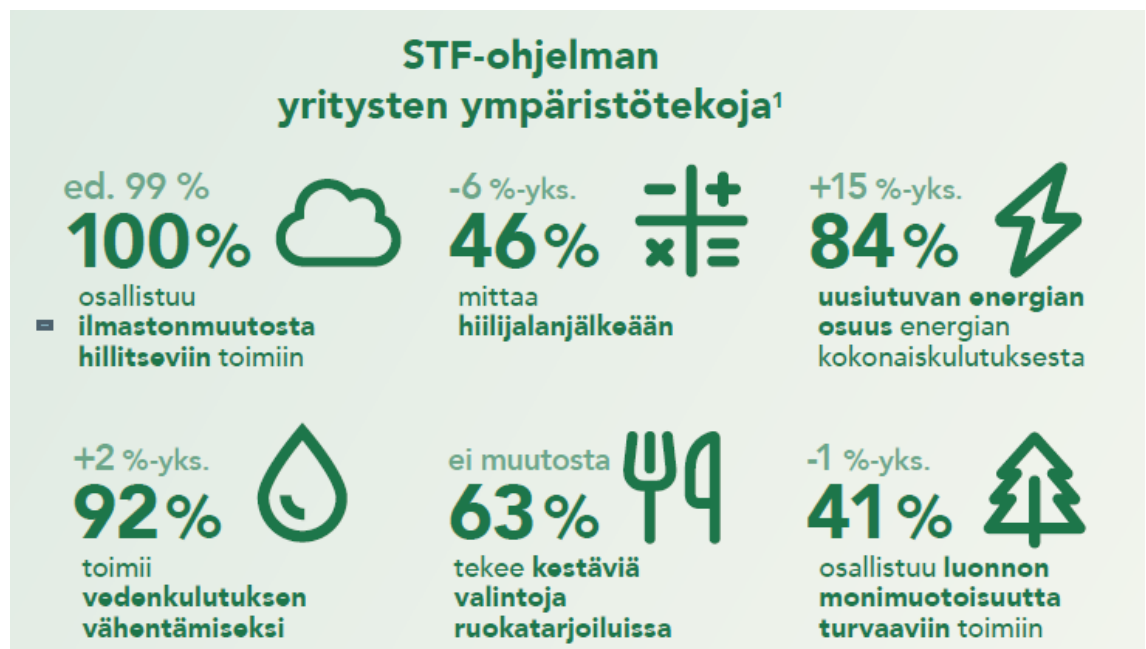
Matkailun vastuullisuudessa ympäristövastuuseen liittyvät asiat ovat tutuimpia. Esille nousevat yleensä ilmastonmuutos, uusiutuvan energian käyttäminen, hävikki, jätteiden määrä, lajittelu ja kierrättäminen, raaka-aineiden alkuperä ja kierrätys. Sosiaalisen vastuullisuuden käsitteen sisältö voi olla vaikeinta hahmottaa. Tehdään asioita, mutta ei välttämättä huomata niiden liittyvän sosiaaliseen vastuullisuuteen. Kulttuurinen vastuullisuus ymmärretään paremmin, kulttuuriperinnön säilyttämisenä ja paikallisuuden esille tuomisena. Taloudellinen kestävyys liitetään yhteistyön tekemiseen, hankintojen paikallisuuteen, pitkäjänteisyyteen ja ympärivuotisuuteen. (Dolinšek ym., 2021, ss. 14–15) Erityisesti isommissa matkailualan yrityksissä vastuullisuustyötä on tehty pitempään ja myös osaamista on kertynyt (Vehkaperä ym., 2023, s. 20).

Suomessa oli vuonna 2023 matkailualalla 45 000 yritystä, joista suurin osa on mikroyrityksiä (Kyyrä, 2025, s. 11). Visit Finlandin kestävän matkailun STF-ohjelmassa oli vuonna 2024 mukana 1 436 matkailuyritystä. Vuoden 2024 aikana ohjelmaan tuli mukaan uutena 256 matkailualan yritystä. STF-ohjelman tehtävänä on edistää matkailun

kestävyyssiirtymää. STF-ohjelman läpikäytyään matkailualan yritys voi hakea STF-merkkiä. Vuoden 2024 lopussa oikeuden käyttää STF-merkkiä oli saanut 500 yritystä. Myös destinaatio (matkakohde tai yritysverkosto) voi osallistua STF-ohjelmaan ja saada STF-merkin, kun vähintään 51 prosentilla destinaation yrityksistä on oma STF-merkki. (Visit Finland, 2025b, ss. 9, 41)

Kun tarkastellaan STF-ohjelmaan osallistuneiden matkailualan yritysten ympäristötekojen tilannetta vuonna 2024 ja muutosta edelliseen vuoteen 2023 verrattuna, uusiutuvan energian osuus on kasvanut 15 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta (Kuva 12).

Kuva 12. STF-ohjelman matkailuyritysten ympäristötekoja 2024 (Visit Finland, 2025b, s. 10)

Kaikki STF-ohjelman yritykset osallistuvat ilmastonmuutosta hillitseviin toimiin, 92 prosenttia tekee toimia vedenkulutuksen vähentämiseksi, 46 prosenttia tekee päästölaskentaa, 63 prosenttia suosii kestäviä valintoja ruokatarjoiluissa ja 41 prosenttia osallistuu luonnon monimuotoisuutta turvaaviin toimiin (Visit Finland, 2025b, ss. 10, 25).

3.2 Kuvaus Hullu Poro Oy:stä

Hullu Poro Oy (2458663-2) on alkujaan vuonna 1988 liiketoimintansa aloittanut matkailualalla toimiva yksityinen osakeyhtiö ja perheyriety. Yrityksen toimitusjohtaja ja

pääomistaja on perustaja Päivikki Palosaari. Hullu Poro Oy on aloittanut vaiheittaisen sukupolvenvaihdosprosessin, jossa yrityksen omistusta siirretään suunnitellusti vaiheittain seuraavalle sukupolvelle. Nykyisellä y-tunnuksella toimintaa on ollut vuodesta 2012 alkaen, jolloin tapahtuneessa jakautumisessa kiinteistöyhtiöt ja liiketoimintayhtiö Hullu Poro Oy eriytettiin omiksi yhtiöikseen. Yrityksen kotipaikka on Kittilä, jossa toimintaa on Levillä, Sirkan kylässä sekä Könkään kylässä, noin kahdeksan (8) kilometrin päässä Leviltä. Hullu Poro Oy:llä on majoitus- ja ravitsemistoimintaa myös Kemissä. Kemin liiketoiminta on siirtynyt Hullu Poroon saman omistajan yhtiön Oy Sea Lapland Hotels & Restaurants Ltd:n (2450117-6) sulaututtua Hullu Poroon vuonna 2023. Kokonaisuus Hullu Poro muodostuu liiketoimintayhtiö Hullu Poro Oy:stä ja 11 kiinteistöosakeyhtiöstä, joiden tiloissa vuokralainen Hullu Poro Oy harjoittaa liiketoimintaa.

Hullu Poro Oy:n liiketoiminta koostuu majoitus- ja ravitsemispalveluista sekä tapahtuma- ja ohjelmalveluista. Asiakaskunta on laaja-alainen, sillä asiakkaita ovat ulkomaiset ja kotimaiset matkanjärjestäjät, yritykset ja yksityiset matkailijat ja perheet.

Hotellikokonaisuuksia on kolme (3) kappaletta: Levillä sijaitseva Hotelli Hullu Poro (Kuva 13), Tonttulan Elämyskylän hotelli ja 11 kpl lasikattoisia pyramideja Könkään kylässä sekä Hotelli Merihovi Kemissä.

Kuva 13. Hotelli Hullu Poro (Hullu Poro Oy, n.d.-a)

Hotelli Hullu Poron yhteydessä toimivat ravintolat Ämmilä ja Taivas sekä aulabaari Reindeer Lounge & Bar. Hotelliin kuuluu lisäksi erillinen huoneistohotellityyppinen rakennus sekä kattohuoneisto Levin ydinkeskustan kiinteistössä. Hotellissa on kokoustiloja, saunaosasto ja kuntosali sekä hyvinvointipalveluja tarjoava Relax Center. Hullu Poron kaikissa hotelleissa on vuodepaikkoja yhteensä 237 kpl. Lisäksi Hullu Poro Oy:llä on hostellit Levillä ja Kemissä.

Hullu Poro Oy:llä on yhteensä 20 ravintolaa. Levillä on 13 ravintolaa sekä kaksi (2) ravintolaa Tonttulan alueella Könkään kylässä. Matkailualan liiketoiminta Lapissa on voimakkaasti sesonkiluontoista, joten useat ravintoloista ovat avoinna vain sesongilla. Ravintoloiden konseptit ovat keskenään erilaisia, joten kattavien ravintolapalvelujen avulla voidaan tarjota Levillä aikaa viettävälle asiakkaille valikoima erilaisia ruokaelämyksiä. Kemissä on kaksi (2) ravintolaa, kaksi (2) kesäravintolaa sekä yksi (1) tilausravintola.

Tapahtumapalveluihin kuuluvat esimerkiksi artisti-illat, kokouspalvelut, tapahtumat ja seminaarit. Tapahtumia järjestetään muun muassa Hullu Poro Areenalla, jonne mahtuu 1700 henkeä. Areenan tilat ovat yleensä ravintolakäytössä, mutta tiloissa voidaan järjestää myös suuria kokouksia ja seminaareja. Kittilän Könkäällä sijaitsee Tonttulan Elämyskylä, jossa voidaan järjestää erilaisia ohjelmia ja tapahtumia majoitus- ja ravitsemistoiminnan ohella. Tonttulan Elämyskylän alue sijaitsee Ounasjoen rannalla (Kuva 14). Pinta-alaltaan useista kiinteistöistä muodostuva Tonttulan alue on noin 83 hehtaaria.

Alueen ranta-asemakaava on tullut voimaan vuonna 2018. Akanvuoman / Taivaanvalkeat ranta-asemakaavassa on osoitettu rakennuspaikkoja ja rakennusoikeutta Tonttulan matkailupalveluiden, luontoelämys- ja virkistysalueiden tarpeisiin. Ympäristönä alue on luonnontilaista suota, rantaniittyä ja metsää sekä osittain metsätalous- ja maanviljelyskäytössä olevaa maata. Ympäristöarvojen osalta alueella on maisemallisesti arvokasta peltoaluetta, erityisiä ympäristöarvoja omaavaa maa- ja metsätalousaluetta sekä luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä alueita, joita ovat Ounasjoen tulvarannat ja kapeat rantaniityt. (Kittilän kunta, n.d.)

Kuva 14. Tonttulan Elämyskylän alue Ounasjoen varrella (Hullu Poro Oy:n kuva-arkisto)

Ohjelmapalveluista jouluohjelmat on voimakkaimmin kasvava liiketoiminnan osa-alue. Joulusesongille 2024 valmistui viimeisin hanke Santa's Visitor Center, jolla saatiin tarpeellista lisäkapasiteettia jouluohjelmien tuotannolle (Kuva 15).

Kuva 15. Santa's Visitor Center (Hullu Poro Oy, n.d.-b)

Viimeisimmät investoinnit ovatkin kohdistuneet nimenomaan ohjelmalvelujen tuotantoon tarvittavien tilojen rakentamiseen. Investointien tavoitteena on myös matkailun ympärivuotisuuden kehittäminen. Tonttulan aluetta on rakennettu pitkäjänteisesti ja kaikki viimeisimmät merkitykselliset investoinnit ovat kohdistuneet Tonttulan Elämyskylän alueelle. Tonttulaan liittyy tarinallistaminen, joka luo alueen hengen. Ilman tarinallisuutta miljöön rakennukset olisivat vain rakennuksia.

Rakennus on kaksiosainen yhtenäinen rakennus, joka muodostuu mäen päällä sijaitsevasta joulupukin kodista, josta on suora yhteys vierailukeskukseen Santa's Visitor Centeriin. Hanke on toteutettu Euroopan unionin osarahoittamana. Anne Lukkarilan (2016, s. 236) kirjassa "Kioskinpitäjä ja keisarinna – Päivikki Palosaaren elämää" on kuvattu Tonttulan visiona olla vuonna 2025 Euroopan tunnetuin ja vetovoimaisin luontoon, tarinoihin ja mytologiaan pohjautuva elämyskylä. Nyt eletään vuotta 2025 ja vision toteutumista kohti on ainakin otettu iso askel.

Hullu Poro Oy:n kauden 06/2024-05/2025 toteutunut liikevaihto oli noin 20,1 miljoonaa euroa ja taseen loppusumma noin 8,6 miljoonaa euroa (Kuva 16). Työntekijöitä kaudella oli keskimäärin 124 henkilöä.

Kuva 16. Hullu Poro Oy:n liikevaihdon kehitys 06/2012-05/2025

Liikevaihto on kasvanut kaudesta 06/2012 kauteen 05/2025 verrattuna 51,0 prosenttia. Jos eliminoidaan sulautumisen aiheuttama vaikutus liikevaihtoon, vertailukelpoinen liikevaihdon kasvu edellä mainitulla aikavälillä on 30,8 prosenttia. Edelliseen kauteen 06/2023-05/2024

verrattuna vertailukelpoinen liikevaihto on kasvanut 4,2 prosenttia. Kaudella 06/2024-05/2025 Hullu Poro Oy:n kokonaisliikevaihto ylitti ensimmäistä kertaa 20 miljoonan euron rajan. Toiminnan laajuutta kuvaa liikevaihdon kehitys kuvassa 16. Samalla kuvassa näkyy myös koronapandemian aiheuttama voimakas liikevaihdon romahdus erityisesti kaudella 06/2020-05/2021 ja liiketoiminnan nopea elpyminen koronapandemian jäljiltä. Lapin matkailu on hyvin sesonkiluontoista, joten kauden sisällä volyyymien vaihtelu on suurta. Hullu Poro Oy on jo kohtuullisen kokoinen pk-yritys, mutta mahtuu vielä hyvin sisään pk-yrityksen määritelmään. Pieniksi ja keskisuuriksi yrityksiksi luokitellaan yritykset, jolla on enintään 50 miljoonan euron liikevaihto, enintään 43 miljoonan euron tase ja alle 250 työntekijää (Tilastokeskus, n.d.).

3.3 Hullu Poro Oy:n kestävyyskehittymisen kehittyminen

Hullu Poro Oy:n kestävyysasioiden kehittämisen suhteen on tehty paljon viime vuosien aikana. Historiassa on myös tuomio ympäristörikkomuksesta, jonka lopullinen tuomio eri vaiheiden jälkeen tuli Rovaniemen hovioikeudesta 26. maaliskuuta 2021. Tuomion perusteena on ympäristön turmeleminen vuosina 2003–2015. Siitä ajasta tilanne on muuttunut paljon. Ympäristöpolitiikka ja ympäristöohjelmat on määritelty ja toimintaa on järjestelmällisesti kehitetty. Hullu Poro Oy on hakenut ja saanut Kiwa Sertifiointi Oy:n (aiemmin Inspecta Sertifiointi Oy) myöntämät sertifikaatit: ISO 9001:2015 ja ISO 14001:2015.

- Hyvän hallintotavan sertifikaatti
ISO 9001:2015: Laatujohtamisjärjestelmän sertifikaatti on myönnetty vuonna 2015.
- Ympäristövastuun sertifikaatti
ISO 14001:2015: Ympäristöjohtamisjärjestelmän sertifikaatti on myönnetty 2016.

Hullu Poro Oy:n laatujohtamisjärjestelmä täyttää standardin ISO 9001:2015 vaatimukset ja ympäristöjohtamisjärjestelmä täyttää standardin ISO 14001:2015 vaatimukset. Molempiin sertifiointeihin sisältyvä toiminta käsittää Hotelli Hullu Poron hotelli-, aamiais- ja kokouspalvelut, kerroshoito- ja kiinteistöhuoltopalvelut sekä myyntipalvelut. Laatujohtamisjärjestelmä on dokumentoitu laatuasiakirjaan. Sertifiointien edellyttämiä toimintamalleja toteutetaan myös laajemmin, mutta toistaiseksi sertifiointi ja vuosittainen auditointi koskee ainoastaan edellä mainittuja toimintoja. (Hullu Poro Oy, n.d.-c)

Hullu Porolle on myönnetty Visit Finlandin kansallinen kestävän matkailun sertifikaatti (STF, Sustainable Travel Finland) vuonna 2020. STF-sertifikaatti uusitaan säännöllisin väliajoin. Merkin saaminen edellyttää että yrityksellä on jo olemassa jokin muu auditoitu kestävä matkailua tukeva sertifikaatti, esimerkiksi ISO 14001, ISO 20121, Green Key tai Green Activities (Visit Finland, n.d.-c).

Aiempiä kestävyteen liittyviä hankkeita, joihin Hullu Poro Oy on osallistunut, on ollut esimerkiksi ”Levin voimametsät”, joka oli Luonnonvarakeskuksen toteuttama hanke yhteistyössä Levin alueen yritysten ja Kittilän elinkeinoyhtiön Kideven kanssa. Hankkeessa laadittiin malli luontomatkailukeskuksen voimametsien verkostosta. Voimametsät ovat erilaisia luontotyyppisiä, joita voidaan käyttää lähiruoan tuotannossa tai hyvinvointi- ja kesämatkailun ohjelmalveluissa. Hankkeessa testattiin myös resurssitehokasta ja hiilijalanjälkeä pienentävää viherrakentamista. Hullu Poro Oy:n liiketoiminnan käytössä olevaan Tonttulan Elämyskylään on hankkeen yhteydessä toteutettu sieni-, puolukka- ja villiyrtilviljelmiä sekä viherkatto. (Hagner ym., 2018, ss. 21–27, 29–30)

Rakentamisessa ja rakennusten talotekniikassa otetaan huomioon kestävä kehitys ja energiaa säästävät kiinteistöteknologiaratkaisut. Uudisrakennusten lämmitysmuotona käytetään uusiutuvia energialähteitä, pääasiassa maalämpöä. Lisäksi hyödynnetään aurinkoenergiaa aurinkokeräimien ja oman aurinkopaneelikentän avulla sekä lämmityksen hybridiratkaisuissa käytetään ilmalämpöpumppuja. Tavoitteena on energian käytön optimointi, mikä mahdollistaa kestävän kehityksen periaatteiden toteuttamista energian käytössä. Vielä on kuitenkin työtä myös jäljellä fossiilisista polttoaineista ja energialähteistä luopumisen suhteen. Ajoneuvokanta on siirtymässä sähköautoihin, sillä ajoneuvojen uusinnassa painopiste on sähköautoissa. Hullu Poro Oy:llä on myös sähkövarasto, joka toimii kantaverkkoyhtiö Fingrid Oyj:n reservimarkkinoilla, joilla tasataan sähkön tuotantoa ja kulutusta. Fingrid Oyj:n (2025) näkemyksen mukaan sähkövarastot ovat tärkeä osa nykyistä ja tulevaisuuden sähköjärjestelmää.

Hullu Poro Oy:llä ei ole varsinaista sosiaalisen vastuun sertifikaattia. Vastuu Group Oy:n ylläpitämässä tilaajavastuurekisterissä Hullu Poro Oy:n tilaajavastuutiedot ovat positiiviset, mikä kuvaa yhteiskuntavastuiden hoitamista. Myös Suomen Asiakastieto Oy:n ESG-raportissa sosiaalinen vastuu näkyy positiivisena. Keväällä 2025 Hullu Poro Oy:lle on myönnetty Hyvän mielen työpaikka® -merkki, jonka tarkoituksena on kannustaa mielenterveyden edistämiseen työpaikoilla (ks. MIELI Suomen Mielenterveys ry, n.d.). Sosiaalisen vastuun toteuttamista on harjoittelu- ja työssäoppimispaikkojen tarjoaminen opiskelijoille sekä esteettömyyden huomioon ottaminen esimerkiksi rakentamisessa ja

ohjelmopalveluissa. Lisäksi kulttuuriperinnön vaaliminen, vanhojen rakennusten uusiokäyttö ja käsityöperinteen säilyttäminen ovat sosiaalisen vastuun toteuttamista.

Hullu Poro Oy:n taloudellisesta kestävydestä on osoituksena pitkä toimintahistoria. Yrityksellä on ollut kykyä toimia kannattavasti myös toimintaympäristön muuttuessa. Kasvuun ja kehitykseen on investoitu vuosien varrella, mikä on vahvistanut kilpailukykyä ja toiminnan kannattavuutta pitkällä aikavälillä. Sidosryhmien keskuudessa on saavutettu vahva luottamus toiminnan jatkuvuuteen. Hullu Poro Oy on hoitanut taloudelliset velvoitteensa ja verovastuunsa ajallaan. Sopeutuminen matkailualalle ominaiseen sesonkivaihteluun tarkoittaa kassavirran vaihtelun huomioonottamista talouden suunnittelussa. Kestävään talouteen sisältyy hyvä luottokelpoisuus. Erilaisten velvoitteiden hoitaminen ajallaan vahvistaa myös työnantajamielikuvaa ja edistää työvoiman saatavuutta.

3.4 Kestävyysraportoinnin perusta matkailualan pk-yritykselle

Suomalaiset yritykset toimivat pääosin vastuullisesti ja matkailualan toimijat eivät poikkea muusta yrityskentästä vastuullisuusasioissa. Erilaiset sertifikaatit ovat hyvä pohja aloittaa rakentamaan pk-yrityksen vastuullisuustyötä. Sertifiointiprosessi edistää yrityksen dokumentaation tuottamista, koska lähtötilanteen kartoitus, mahdollisuuksien ja riskien arviointi, kehittämissuunnitelmien tekeminen, tavoitteiden asettaminen ja tavoitteiden saavuttamisen mittaaminen vaativat asianmukaista ja systemaattista dokumentointia. Vastuullisuustyöstä tulee näin näkyvää ja konkreettista.

Päästölaskenta eli hiilijalanjäljen laskenta on osa kestävän matkailun STF-ohjelmaa. Se kuuluu myös vapaaehtoisessa VSME-standardissa pakollisiin raportoitaviin tietoihin vähintään oman toiminnan suorien päästöjen (Scope 1) ja ostetun energian päästöjen (Scope 2) osalta. ESG-kehikossa kaikki osa-alueet ovat tärkeitä ja keskinäisiä riippuvuussuhteita omaavia, mutta ekologiset reunaehdot luovat viime kädessä kaikkein kriittisimmät rajaukset.

Päästölaskennassa lasketaan yhteen toiminnasta aiheutuvat kasvihuonekaasupäästöt. Kasvihuonekaasuja ovat hiilidioksidi (CO₂), metaani (CH₄), Dityypidioksidi (N₂O) ja F-kaasut, kuten fluorihilivedyt (HFC:t) ja perfluorihilivedyt (PFC:t) sekä rikkiheksafluoridi (SF₆). Kasvihuonekaasuja esiintyy luonnostaan ilmakehässä. Niiden tarkoitus on pitää maan pinnalta säteilevä auringon lämpö ilmakehässä, mikä on elämää tukeva asia. Kun

ihmisen toiminta edistää kasvihuonekaasujen kertymistä, ilmasto lämpenee.

Ilmastonmuutos vaikuttaa lumi- ja vesisademääriin, nostaa keskilämpötiloja ja voi johtaa ilmaston ääri-ilmiöihin, kuten helleaaltoihin ja tulviin. (Euroopan parlamentti, 2023)

GHG-protokollan (The Greenhouse Gas Protocol, 2004) mukaan kasvihuonekaasupäästöt luokitellaan päästölähteittäin kolmeen päästölukkaan (Kuva 17):

- Scope 1: Raportoivan yrityksen suorat päästöt omasta toiminnasta
- Scope 2: Ostetun energian päästöt
- Scope 3: Yrityksen arvoketjussa syntyvät päästöt

Kuva 17. Kasvihuonekaasupäästöjen luokittelu (Ekokompassi, n.d.)

Päästölaskennassa Scope 1:n päästöissä raportoidaan yrityksen omistamien kiinteistöjen toiminnasta ja kulkuvälineiden käytöstä aiheutuneita päästöjä, joita tulee lämmitysöljystä ja ajoneuvojen polttoaineista. Scope 2:n päästöt syntyvät toimintaan ostetusta energiasta, jota tyypillisesti edustavat sähkö, lämpö ja jäähdytys. Scope 3:n arvoketjun päästöt syntyvät ennen yrityksen omaa tuotantoa ja oman tuotannon jälkeen. Arvoketjun päästöt

ennen tuotteiden tai palvelujen tuotantoa ovat muun muassa raaka-ainetoimittajien, kuljetusten, jätteiden käsittelyn sekä käyttöomaisuusinvestointien päästöjä. Tuotannon jälkeiset arvoketjun päästöt ovat myytyjen tuotteiden ja palvelujen käytöstä aiheutuneita päästöjä, mikä käytännössä tarkoittaa asiakkaiden ja kuluttajien aiheuttamia päästöjä yrityksen tuotteiden ja palvelujen käytöstä. (Ekokompassi, n.d.)

Kasvihuonekaasupäästöjen ilmastovaikutukset liittyvät keskeisesti ekologiseen kestävyYTEEN. Kasvihuonekaasupäästöjen mittari on hiilijalanjälki. Päästölaskennassa kasvihuonekaasut yhteismitallistetaan hiilidioksidiekvivalenteiksi (CO₂e). Laskennan tulos kertoo yrityksen ilmastovaikutukset yhdellä mittarilla. Laskennan tuloksena saatu hiilidioksidiekvivalenttimäärä kannattaa suhteuttaa oman toiminnan volyyymiin, jotta hiilijalanjäljestä saa vertailukelpoisuutta muihin saman toimialan yrityksiin. Hiilijalanjälki voidaan ilmoittaa esimerkiksi seuraavasti: kg CO₂e / asiakas, kg CO₂e / varaus, kg CO₂e / yö, kg CO₂e / kokous. Hotellit ilmoittavat hiilijalanjälkitiedon usein muodossa kg CO₂e / hotelliyö. (Visit Finland, n.d.-e)

Erityisesti matkailualalle kehitetty hiilijalanjälkilaskuri **Hiilikuri** on saatavilla Visit Finlandin STF-Hubissa. Hiilikuri on tullut käyttöön vuonna 2022 ja siirtynyt osaksi STF-sertifikaattia vuonna 2024. Hiilikuri perustuu GHG-protokollaan ja sisältää kaikki kolme Scope-päästöloukkaa. Ilmaisia toimialariippumattomia pk-yritykselle sopivia päästölaskureita on myös saatavilla, esimerkiksi Suomen ympäristökeskuksen (2025) hiilijalanjälkilaskuri Y-HIILARI.

Päästökertoimia puolestaan on saatavilla esimerkiksi sähköyhtiöiden omilla kotisivuilla. Energiateollisuus ry:n (n.d.) ylläpitämällä kaukolämmön päästölaskurilla voi laskea paikalliselta kaukolämpöyhtiöltä ostetun kaukolämmön päästöt. Kattava päästötietokanta on saatavilla OpenCO₂net-palvelun kautta. Osa tietokannasta on käytössä ilmaiseksi, mutta laaja versio on maksullinen. (OpenCO₂net, n.d.) Markkinoille on tullut myös muita kaupallisia päästölaskentaohjelmia, joissa päivittyvät päästötietokannat ovat käytössä ilman erillistä lisenssiä (ks. esim. Sustashift Oy, 2025).

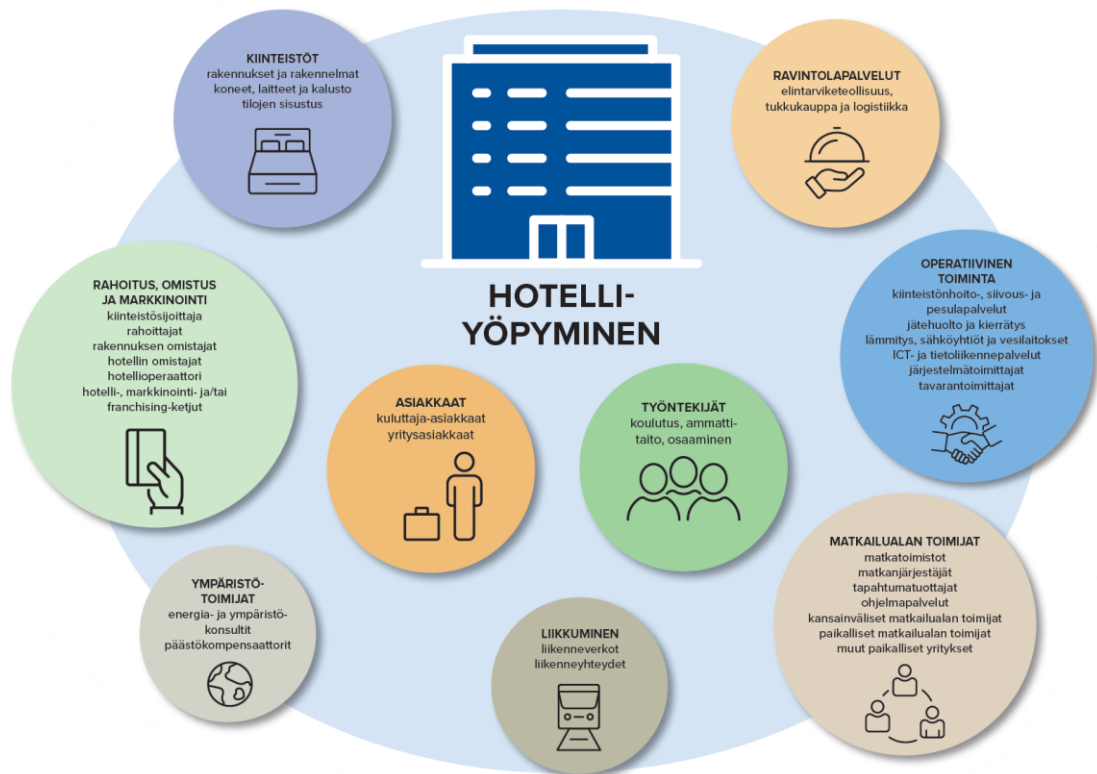
Seuraavalla sivulla on esitetty matkailu- ja ravintola-alan päästöjen jakautuminen erityyppisissä ravintoloissa ja hotelleissa GHG-protokollan mukaisesti (Taulukko 6).

Taulukko 6. Majoitus- ja ravitsemispalvelujen päästöt GHG-protokollan mukaisesti (MaRa ry, 2024, s. 6)

	SCOPE 1	SCOPE 2	SCOPE 3
Seurusteluravintolat ja pubit	8 %	9 %	83 %
Ravintolat	5 %	6 %	89 %
Pikaruokaravintolat	1 %	2 %	97 %
Hotellit	7 %	32 %	61 %

Ravintoloilla päästöt syntyvät suurelta osin arvoketjun päästöistä ja myös hotellipuolella reilusti yli puolet päästöistä syntyy arvoketjussa. Hotelliyöpymiseen liittyvän arvoketjun toimijoita on iso joukko (Kuva 18).

Kuva 18. Majoituspalveluiden arvoketjun toimijoita (MaRa ry, 2024, s. 10)

Arvoketjun kokonaispäästöt muodostuvat erilaisten toimintojen, toimijoiden ja hankintojen kautta. Arvoketjut voivat olla monimutkaisia ja sisältävät useita sidosryhmiä. Matkailun päästölaskenta riippuu arvoketjun valinnoista. Hankintojen osto- ja kilpailutusosaamisella on suuri merkitys päästöjen hallinnassa, koska suuri osa päästöistä syntyy liiketoiminnan arvoketjussa. (MaRa ry, 2024, ss. 5–6)

MaRa ry (2024) on toteuttanut vuonna 2020 ensimmäisen hiilitiekartan ja keskittynyt jäsenkentässään edistämään toimenpiteitä, joilla yritykset voivat hallita päästöjään. Hankkeilla on tavoiteltu muun muassa energiatehokkuuden edistämistä sekä elintarvikejätteen ja ruokahävikin vähentämistä. Ruokahävikin ilmastovaikutus on suhteellisesti vähäinen verrattuna syödyn ruoan ilmastovaikutukseen, mutta kyse on turhasta ilmastovaikutuksesta. (MaRa ry, 2024, ss. 7, 27) Ruokahävikki lisää kasvihuonekaasuja mädäntymisprosessissa, jossa ilmakehään vapautuu metaania (CH₄).

Ravitsemispalveluissa Suomessa syntyi vuonna 2022 elintarvikejätettä noin 81 miljoonaa kiloa, josta ruokahävikkiä oli noin 64 miljoonaa kiloa. Asukasta kohti suhteutettuna ravitsemispalveluiden ruokahävikki oli noin 12 kg henkilöä kohti vuodessa. (Luonnonvarakeskus, 2025) Käytännössä ravintoloissa noin viidesosa syötäväksi tarkoitettu ruoasta päättyy biojätteeksi. Suomi on kuitenkin sitoutunut YK:n kestävän kehityksen tavoitteeseen ruokahävikin puolittamisesta vuoteen 2030 mennessä. (Kuuluvainen ym., 2021, s. 17; Luonnonvarakeskus, n.d.) Yritykselle vuosittaisen ruokahävikin todellinen kustannus voi olla iso kuluerä, koska kyse ei ole pelkästään raaka-aineiden ostohinnoista vaan kaikista ruokahävikiksi päätyneen ruoan raaka-aineiden hankintaan, logistiikkaan, säilyttämiseen sekä ruoan valmistukseen ja hävikkiin päätyneen biojätteen hävittämiseen liittyvistä kustannuksista.

Ruokahävikkiä voi jaotella hävikin syntypaikan mukaan (MaRa ry, 2021, s. 5):

- **Keittiöhävikki** syntyy varastoinnissa tai valmistusprosessissa.
- **Tarjoiluhävikki** on linjastossa tai noutopöydässä syntynyt hävikki ruoan ollessa tarjolla.
- **Lautashävikki** on asiakkaiden jättämät ruoan tähteet.

Hävikkiä raportoidaan usein hävikkiprosenttina, joka kuvaa hävikkiin joutuneen ruuan prosentuaalista osuutta kaikesta valmistetusta tai ostetusta ruoasta. Hävikin tunnuslukuja voivat olla myös hävikki / annos (g) ja hävikki / asiakas (g). Hävikin seurannan ensimmäinen vaihe on hävikin lähtötason selvittäminen. Hävikkiin voi vaikuttaa paljon varastonhallinnalla. Raaka-aineet käytetään FIFO (First In, First Out) tai FEFO (First Expired, First Out) -periaatteen mukaisesti. Hävikin mittaamisessa on tärkeää löytää omaan toimintaan sopiva taso ja ottaa mittaaminen mukaan toimintarutiineihin. (MaRa ry, 2021 ss. 7–9) Hävikin mittaaminen vaatii toimintaohjeet ja perehdytyksen toimintamalliin, jotta mittaaminen toteutuu samalla tavalla mittaajasta riippumatta.

Ruokahävikin hallinnassa on merkittävä rooli reseptiikalla, tuotantoprosessilla ja menekin arvioinnilla. Suunnittelu (ruokalistat, hankinnat, ylijäämäruoan jatkokäyttö) sekä toiminnan suunnitelmallisuus yleisesti on tärkeää. (MaRa ry, 2021, ss. 14–16) Ruokahävikin vähentäminen vaatii säännöllistä mittaamista ja dokumentointia. Muutoin voi olla vaikea todentaa hävikin vähentämisen tavoitteiden saavuttamista. Ruokahävikin rahallisen arvon laskenta konkretisoi hävikin vaikutuksen yrityksen liiketoimintaan ja taloudelliseen tulokseen.

Ravintoloiden ilmastotyön edistämiseksi Luonnonvarakeskus (Luke) on vuonna 2024 julkaissut avoimen ilmastovaikutusaineiston, joka sisältää yli 1 200 tärkeimmän ruokapalveluissa käytetyn raaka-aineen ilmastovaikutukset alkutuotannossa, raaka-aineiden jalostuksessa ja tukkukaupassa. Ilmastovaikutukset on laskettu elinkaariarvioinnin (Life Cycle Assessment, LCA) menetelmällä. Maankäyttö ei ole mukana laskennassa. Aineisto on integroitavissa ravintoloiden tuotannonohjausjärjestelmiin sekä ladattavissa Excel-tiedostona. (Kyttä ym., 2024, ss. 6–7; Lindfors, 2024; MaRa ry, 2024, s. 27)

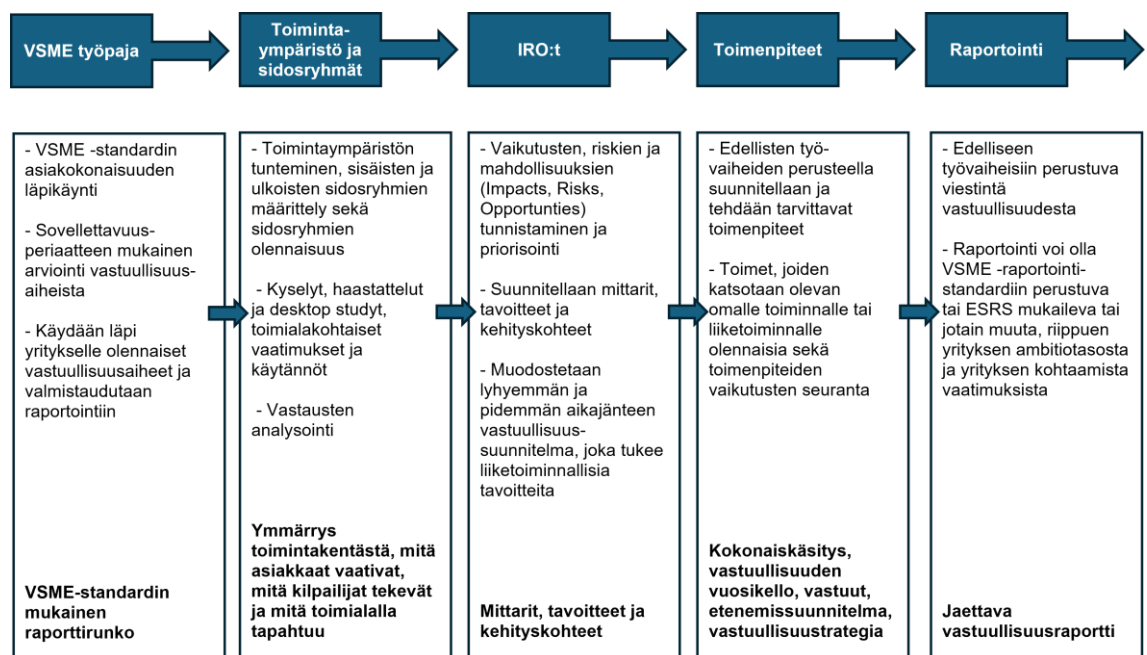
Yksi tulevaisuuden keskeisistä osaamistarpeista ja samalla kehittämiskohteista liittyy erityisesti työntekijöiden kestävyysosaamiseen. Kestävyysajattelu integroituu kaikkien toimialojen työtappoihin vuoteen 2030 mennessä. Myös matkailualalla ilmastonmuutokseen sopeutumisen ja vähähiilisyyden tavoitteiden arvioidaan muuttavan alan toimintatapoja. Työntekijöiden on kyettävä arvioimaan eri toimintojen kuormittavuutta ympäristöön. (MaRa ry, 2024, s. 17) Tulevaisuudessa kaikkien työntekijöiden on hallittava kestävä kehityksen, vastuullisuuden ja eettisen toiminnan periaatteet ja oltava perillä niiden toteutumisesta käytännössä sekä osattava hoitaa kestävyteen liittyvää viestintää esimerkiksi asiakasrajapinnassa selkeästi, ymmärrettävästi ja luotettavasti.

Luvussa 6 esiteltävä kestävyysraportoinnin kehittämissuunnitelman runko perustuu VSME-standardiin. VSME-standardin asema on edelleen vahvistunut, kun Euroopan komissio antoi 30. heinäkuuta 2025 virallisen suosituksen VSME-standardista pk-yritysten vapaaehtoiseen kestävyysraportointiin (Euroopan unioni, 2025). Jos kestävyysraportointia ei ole aiemmin tehty, VSME-standardi on minimitaso raportoinnin aloittamiseen. VSME-standardin mukaista raportointia voi aina täydentää toimialan tai arvoketjun kannalta olennaisilla tiedoilla. Standardissa ei suoranaisesti vaadita kaksoisolennaisuusanalyysiä,

mutta kestävyysraportointi tehdään kuitenkin myös sidosryhmien vaatimuksesta ja tietotarpeisiin, joten olisi toisaalta ristiriitaista jättää olennaisuustarkastelu kokonaan pois.

VSME-standardin mukaisen kestävyysraportoinnin käytännön toteutusta on tarkasteltu Reforest Finland Oy:n huhtikuussa 2025 järjestämässä webinaarissa. Borgenström ja Walden (2025) esittelevät webinaarissa esimerkkinä workshop-tyyppisen lähestymistavan raportoinnin toteuttamiseen (Kuva 19). Työpajassa rakennetaan systemaattisesti VSME-standardiin pohjautuvaa kestävyysraportointia ja työpajan lopputuloksena on runko yrityksen kestävyysraportoinnin aloittamiseen.

Kuva 19. VSME-prosessi (Borgenström & Walden, 2025)

Prosessi lähtee liikkeelle toimintaympäristön määrittelystä, jossa selvitetään omalle toiminnalle olennaiset vastuullisuusaiheet sekä tarkastellaan oman yrityksen vastuullisuustilannetta suhteessa VSME-standardiin. Toimintaympäristöön kuuluvat sidosryhmät, joilla voi olla vaikutusta yritykseen tai joihin yritys voi vaikuttaa. Sidosryhmien osallistaminen edellyttää vuorovaikusta eri sidosryhmätahojen kanssa.

Prosessiin sisältyy vaikutusten sekä riskien ja mahdollisuuksien arviointi, eli **IRO** (Impacts, Risks, Opportunities). Arvioinnin pohjalta määritellään olennaiset seurattavat asiat, valitaan sopivat mittarit, määritellään tavoitteet sekä suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet ja aikataulu. Varsinainen raportointi muodostaa oman kokonaisuutensa. VSME-raportoinnilla voidaan tuottaa minimitaso raportti B2B-tarkoituksiin, mutta monissa tapauksissa yritykset

haluavat raportoinnin tukemaan myös strategista johtamista ja viestintää. (Borgenström & Walden, 2025) Raportointi on yleensäkin ajallisesti moniulotteinen prosessi, joka luo merkityksiä menneelle ja ohjaa tulevaa toimintaa (Penttilä & Eräranta, 2021, s. 13).

Toiminnan vaikutusten, riskien ja mahdollisuuksien tunnistaminen on tärkeää. Yrityksen liiketoimintaan voi kytkeytyä myönteisiä ja kielteisiä kestävyysvaikutuksia, jotka molemmat voivat olla todellisia ja mahdollisia, eli olennaisia. (Borgenström & Savio, 2025) Yleisesti yrityksen riskejä ja mahdollisuuksia ovat riippuvuus luonnonvaroista, henkilöresursseista ja yhteiskunnallisista resursseista. Esimerkkinä alla näkyvä yrityksen IRO-analyysi neljän kestävyysaiheen kautta (Taulukko 7). Riskit ja mahdollisuudet liittyvät tyypillisesti rahavirtoihin, eli niillä on yritykselle taloudellisia vaikutuksia. (Borgenström & Savio, 2025)

Taulukko 7. Esimerkki IRO-tarkastelusta (Borgenström & Savio, 2025)

Positiiviset vaikutukset	Negatiiviset vaikutukset	Kestävyysaihe	Riskit	Mahdollisuudet
- Päästö- vähennystoimien tehokas kohdistaminen - Uusiutuvan energian käyttö	- Toiminnan CO2-päästöt - Fossiilisten polttoaineiden käyttö	Ilmaston muutos	- Lain- säädännön muutokset - Lisääntyvät kustannukset - Uudet investoinnit	- Rahoitus- mahdollisuudet - Resilienssi / kyky sopeutua ilmastonmuutokseen
- Energia- tehokkuuden parantaminen	- Energian- kulutus	Energia	- Energian saatavuus ja hinta	- Energia- tehokkaiden tuotteiden valmistaminen - Tuotanto- prosessien kehittäminen
- Materiaali- tehokkuuden parantaminen - Tuotanto- prosessien optimointi - Elinkaari- ajattelu	- Neitseellisten materiaalien hankinta - Uusio- materiaalien käytön haasteet	Kiertotalous	- Raaka- aineiden saatavuus ja hinta - Kierrätys- raaka-aineiden laatu	- Maine - Uusio- materiaaleista saatava kustannussäästö - Innovaatiot
- Jätteiden lajittelun tehostuminen	- Toiminnasta syntyvän jätteen määrä	Jätteet	- Jätehuollon kustannukset	- Tehokkaan lajittelun tuomat säästöt

Kestävyysaiheeseen ilmastonmuutos liittyviä negatiivisia vaikutuksia ovat toiminnan aiheuttamat hiilidioksidipäästöt ja fossiilisten polttoaineiden käyttö. Positiivisia vaikutuksia ovat päästövähennystoimien tehokas kohdistaminen ja uusiutuvien energialähteiden käyttö. Tähän kestävyysaiheeseen liittyviä riskejä ovat muun muassa lainsäädännön muutokset, lisääntyvät kustannukset ja uudet investoinnit. Mahdollisuus puolestaan on erilaisten rahoitusmahdollisuuksien hyödyntäminen esimerkiksi kiinteistön lämmitysmuodon vaihdoksessa. Myös yrityksen kyky sopeutua ilmastonmuutokseen on mahdollisuus, josta

voi tulla positiivinen erottautumistekijä suhteessa kilpailijoihin. Usein keskitytään riskeihin, mutta mahdollisuuksien tunnistaminen on erityisen tärkeää. (Borgenström & Savio, 2025)

Ilmastonmuutosta ja matkailua tarkasteltaessa ei voida ohittaa lentomatkailun vaikutusta ilmastonmuutokseen. Pääosin fossiilisiin polttoaineisiin perustuva globaalin matkailun kasvu luo toimialalle systeemistä kestävämmästä. Kohdetasolla kestävyyskysymykset ovat varsin hyvin tiedossa, hallinnassa ja jatkokehittämisen kohteina. Kestävän matkailun kehittäminen edellyttää kehittämistä myös matkailun systeemillä tasolla. (Saarinen, 2024, ss. 77–78)

4 Rahoittajien haastattelututkimuksen toteutus

4.1 Tutkimuksen tavoite ja menetelmät

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää kestävyysraportoinnin käyttöönottoa matkailualalla toimivassa pk-yrityksessä. Kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö ja työelämän kehittämistyö. Toiminnallinen opinnäytetyö tavoittelee käytännön toiminnan kehittämistä ja ohjeistamista. Siinä osoitetaan ammatillinen asiantuntijuus kehittävällä ja tutkimuksellisella otteella tehdyllä toteutuksella ja tutkimusraportilla, jossa kuvataan ja perustellaan tutkimusprosessiin liittyviä lähtökohtia, valintoja ja ratkaisuja (Kostamo ym., 2022, luku 1.1). Opinnäytetyö on myös tapaustutkimus, jossa tarkastellaan yksittäistä tutkimuskohdetta kontekstisidonnaisesti. Tapaustutkimuksen kohteena on matkailualalla toimiva pk-sektoriin kuuluva perheomisteinen yritys Hullu Poro Oy. Tapaustutkimuksen tulokset voivat olla käyttökelpoisia ja sovellettavissa vastaaviin yrityksiin.

Tässä opinnäytetyössä sovellettavat tutkimukselliset lähestymistavat edustavat laadullista tutkimusta. Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä ovat esimerkiksi sitoutuminen lähelle menevään tarkasteluun, subjektiivisuuden arvostaminen, asianosaisten omien merkitysten ja tulkintojen korostaminen, tutkijan paikan reflektointi, monimutkaisuuden sietokyky sekä mitä ja miten -kysymysten painottaminen (Juhila, n.d.). Tässä tutkimuksessa tutkijan roolin avaaminen on tärkeää, koska kertynyt tieto on myös kokemusperäistä useamman vuoden ajalta. Tutkimuskohteen maailmassa sisällä oleminen on myös edellyttänyt tietoisesta etäisyyden ottamista, jotta tutkimuskohteen tarkastelu onnistuisi helpommin. Metaforisesti ilmaistuna lähellä ollessa ei näe metsää puilta. Toisaalta laadullisen tutkimuksen ominaispiirre on kuitenkin tutkimuskohteen tarkastelu sisältäpäin, ilmiötä selittäen ja ymmärtäen.

Johdannossa esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastataan laadullisten tutkimusmenetelmien avulla. Opinnäytetyössä sovellettuja tutkimusmenetelmiä ovat kirjallisuuskatsaus, haastattelut ja kestävyysraportoinnin kehittämissuunnitelma ja mittaristoehdotus sekä viestintäsuunnitelma (Kuva 20). Kestävyysraportoinnin viitekehys selvitetään lainsäädännön, kirjallisuuden ja muiden ajankohtaisten asiantuntija-aineistojen avulla. Matkailualalla toimivan pk-yrityksen osalta selvitetään tapauksen kontekstia, eli matkailua toimialana ja tutkimuskohteena olevan yrityksen lähtötilannetta yleisesti ja kestävyiden osalta.

Kuva 20. Opinnäytetyössä käytetyt tutkimusmenetelmät

Mistä kestävyysraportoinnin viitekehys muodostuu?	•Kirjallisuuskatsaus
Miten matkailualalla toimiva pk-yritys voi rakentaa omaa kestävyysraportointiaan?	•Kehittämissuunnitelma ja mittaristoehdotus
Millainen merkitys kestävyysraportoinnilla on rahoittajan näkökulmasta?	•Haastattelut
Millä tavalla kestävyysraportoinnista viestitään vastuullisesti ja kestävästi?	•Viestintäsuunnitelma

Haastattelututkimuksella selvitetään rahoittajien näkemyksiä vastuullisuudesta ja kestävyysraportoinnista. Rahoittajat ovat liiketoimintaa harjoittaville yrityksille hyvin merkittävä sidosryhmä. Rahoittajien painava rooli vastuullisuustyön ja kestävyysraportoinnin edistämässä nousi esille myös kirjallisuuskatsauksen perusteella. Rahoittajien haastattelut ovat samalla osa tapaustutkimuksen kohteena olevan yrityksen kestävyysraportoinnin olennaisuusanalyysiä.

Tekoälyä on hyödynnetty tämän opinnäytetyön toteuttamisessa varsin vähän, mutta rahoittajien haastattelututkimuksen kysymyslomakkeen muodostamisessa on käytetty ChatGPT-tekoälysovelluksen ilmaisversiota sparrauskumppanina monipuolisten näkökulmien löytämiseksi. Haastatteluissa käytetty lopullinen kysymyslomake (Liite 3) on kuitenkin opinnäytetyöntekijän itsensä toteuttama.

4.2 Tutkimuksen aineistot

Tutkimuksen aineistoihin kuuluvat erilaiset kirjalliset lähteet: kirjallisuus, aiemmat tutkimukset, artikkelit sekä muut julkaisut ja verkkoaineistot, kuten lainsäädäntö, direktiivit ja niiden tulkintaan liittyvä aineisto, esimerkiksi webinaarit. Tapaustutkimuksen kohteena olevasta yrityksestä on hyödynnetty opinnäytetyön tekijälle kertynyttä yli viiden (5) vuoden laaja-alaista kokemusta kohdeyrityksessä työskentelystä, talouden johtamisesta ja muista vähintään välillisesti taloushallintoon liittyvistä tehtävistä. Kohdeyrityksestä esille tuodut tiedot perustuvat julkisiin lähteisiin, kuten tilinpäätöksiin ja muihin virallisiin dokumentteihin sekä yrityksen kotisivuilla saatavilla oleviin tietoihin.

Rahoittajien näkemyksiä kestävyysraportoinnista tutkittiin puolistrukturoidulla teemahaastatteluilla, jotka toteutettiin etäyhteyksin Microsoft Teamsin välityksellä. Haastattelujen tavoitteena oli syventää ymmärrystä rahoittajien roolista ja näkemyksistä tutkimuksen kohteena olleesta asiakokonaisuudesta. Haastattelujen sopiminen sujui suhteellisen vaivattomasti, koska kestävyysraportoinnin ja vastuullisuusteemojen esille tuominen koettiin rahoittajien taholta tärkeäksi aiheeksi. Haastatteluja toteutettiin neljä (4) kappaletta ja haastateltavina oli eri rahoituslaitosten edustajia. Kaikilla haastateltavilla kestävyysasiat olivat vähintään jonkin verran työnkuvassa mukana ja osalla haastateltavista kestävyyssteemat olivat olennainen osa työnkuvaa. Tutkimussuunnitelma ja haastattelun kysymykset toimitettiin haastateltaville etukäteen sähköpostitse. Haastattelujen tallennuslupaa tiedusteltiin ennen haastattelua haastattelukysymysten toimittamisen yhteydessä. Haastattelut toteutettiin seuraavan aikataulun mukaan:

- Rahoittaja 1: Haastattelu 09.04.2025 klo 09.00-10.00, 2 henkilöä
- Rahoittaja 2: Haastattelu 29.04.2025 klo 09.00-10.00, 1 henkilö
- Rahoittaja 3: Haastattelu 12.05.2025 klo 12.30-13.30, 1 henkilö
- Rahoittaja 4: Haastattelu 13.05.2025 klo 14.00-15.00, 2 henkilöä

Haastattelujen tallennuslupa varmistettiin vielä erikseen Teams-haastattelua aloitettaessa. Haastattelun lopuksi haastateltaville oli varattu mahdollisuus ottaa esille jokin sellainen näkökulma tai seikka, jota haastattelukysymyksissä ei vielä ollut käsitelty, mutta joka olisi tärkeää ottaa esille erityisesti rahoittajan näkökulmasta kestävyysraportoinnin yhteydessä. Haastateltavat totesivat kuitenkin varsin yksimieleisesti että haastattelukysymyksissä oli käsitelty juuri niitä asioita, joita rahoittajat tahoillaan itsekin tarkastelevat. Kahdelta rahoittajalta saatiin haastattelun jälkeen myös rahoituslaitoksen omaa julkista haastattelua täydentävää aineistoa.

Kestävyysraportointi on ollut muutoksessa opinnäytetyön aikana. Tutkimussuunnitelman ja aloitusseminaarin jälkeiset tapahtumat ovat vaatineet tilanteen seuraamista ja opinnäytetyön sisällön päivittämistä. VSME-standardin soveltamisesta on julkaistu vuoden 2025 aikana useita julkisesti saatavilla olevia tallenneaineistoja (Taulukko 8).

Taulukko 8. VSME-raportoinnin webinaaritallenteita 03–06/2025

Ajankohta	Webinaari	Vetäjät	Tallenne
5.3.2025	Johdanto kestävyysraportointiin	Johanna Alakerttula / Macon Oy & Saila Vartia / Tilintarkastus Vartia & Hanna Hällfors / Chemigate Oy	https://www.youtube.com/watch?v=6iBdqh-hzCM
13.3.2025	VSME-standardi. Suositukset pk-yrityksen vastuullisuustyöhön	Susanna Kumpulainen / Ceriffi Oy & Saija Ahonen / Green Carbon Finland Oy	https://greencarbon.fi/vsme-suositukset-pk-yrityksen-vastuullisuustyohon/
19.3.2025	Kestävyysraportointi käytännössä – Ensiaskleet pk-yrityksessä	Johanna Alakerttula / Macon Oy & Teemu Kanasuo / Agrifutura Tomaatit Oy	https://www.youtube.com/watch?v=ynLiiUwRVbw
8.4.2025	Ajankohtaiskatsaus vastuullisuusraportointiin ja lainsäädäntöön	Teemu Jaatinen / Azets	https://vimeo.com/1073563442
24.4.2025	VSME – Yrityksen polku vastuullisuustyöhön ja raportointiin	Atte Borgenström & Tarja Walden / Reforest Finland Oy	https://reforest.fi/webinaarit/vsme-pk-yrityksen-polku-vastuullisuustyohon-ja-raportointiin/
3.6.2025	Vaatimuksesta suunnannäyttäjäksi – näin onnistut vastuullisuustyössä	Hanna Kämäräinen & Matias Mutila / Greenstep Oy	https://greenstep.fi/webinaari/vaatimuksesta-suunnannayttajaksi

Webinaarien tallenteet (Taulukko 8) ovat saatavilla, vaikka alkuperäiseen webinaariin ei olisi osallistunutkaan. Webinaareissa käsitellään VSME-raportointia käytännönläheisesti. VSME-standardin tulkinnan huomaa myös täsmentyneen, kun kuuntelee 3. kesäkuuta 2025 pidetyn Greenstep Oy:n webinaarin vastuullisuusasiantuntijan puheenvuoron VSME-standardin sisällöstä ja soveltamisesta.

Vapaaehtoisen VSME-raportoinnin standardi julkaistiin joulukuussa 2024. Keväällä 2025 jo Suomen lainsäädäntöön implementoitu kestävyysraportointidirektiivi CSRD avattiin uudelleen käsittelyyn. VSME:n oli odotettavissa vahvistuvan raportointistandardina, jos suunnitellun Omnibus-paketin ehdotukset toteutuisivat. Oletus sai vahvistuksen, sillä heinäkuussa 2025 Euroopan unionin komissio hyväksyi VSME-raportointistandardin suosituksena pk-yritysten kestävyysraportoinnille (ks. esim. Kuparinen, 2025).

4.3 Tulosten analyysi

Rahoittajahaastatteluista pääsääntöiset nauhoitettiin tallenteet. Tallennuslupaa tiedusteltiin ennen haastattelua ja tallennuslupa varmistettiin vielä erikseen Teams-haastattelua aloitettaessa. Yhden haastattelun osalta tallennus ei ollut teknisesti mahdollinen, joten tästä haastattelusta analyysissä oli käytössä haastattelijan omiin muistiinpanoihin perustuva aineisto. Tallennetut haastattelut litteroitiin Teamsin automaattilitterointitoiminnolla sisällönanalyysiä varten. Automaattilitterointi ei ollut suoraan täydellisen onnistunut. Aineiston käsittely vaati myös tallenteiden tarkistusta ja manuaalista täydentämistä aineiston eheyden varmistamiseksi. Tekoälyn hyödyntäminen aineiston käsittelyssä olisi tehostanut käsittelyvaihetta.

Sisällönanalyysissä tarkastellaan niitä asioita, aiheita ja teemoja, joista aineisto kertoo, eli mistä ja miten haastateltavat puhuvat. Litteroitu haastatteluaineisto järjesteltiin ja jäsenneltiin haastatteluissa esille nousseiden teemojen mukaisesti. Analyysissä tehtävässä systemaattisessa koodauksessa tutkija tunnistaa ja nimeää aineistostaan löytämiä sisällöllisiä elementtejä (Vuori, n.d.). Seuraavassa vaiheessa ja varsinaisessa analyysissä voidaan käsitellystä aineistosta saatujen teemojen kautta rakentaa sisällönanalyysiä esimerkiksi käsitekarttojen ja taulukoiden avulla. Sisällönanalyysi voidaan käsitellä myös väljänä metodisena viitekehyksenä, joka mahdollistaa aineiston monipuolisen tarkastelun sekä aineisto- että teorialähtöisesti (Puusa, 2020, luku IV, alaluku 9). Haastatteluaineiston tulkinnassa varmuutta toi yhteinen toimintaympäristö, kieli ja terminologia. Työn puolesta opinnäytetyön tekijällä ja haastateltavalla sidosryhmällä on yhteinen liiketalouden ja rahoituksen kieli. Tämän opinnäytetyön rahoittajatutkimuksen tuloksia on tuotu esille luvun 5 alaluvuissa 5.2, 5.3 ja 5.4.

Kaikessa tutkimuksessa on olennaista pyrkimys totuudellisuuteen. Se koskee yhtä paljon tutkimusprosessin ja tutkimustulosten luotettavuutta sekä tutkimuseettisiä kysymyksiä. Laadullisessa tutkimuksessa tutkijan asema on usein interaktiivinen suhteessa

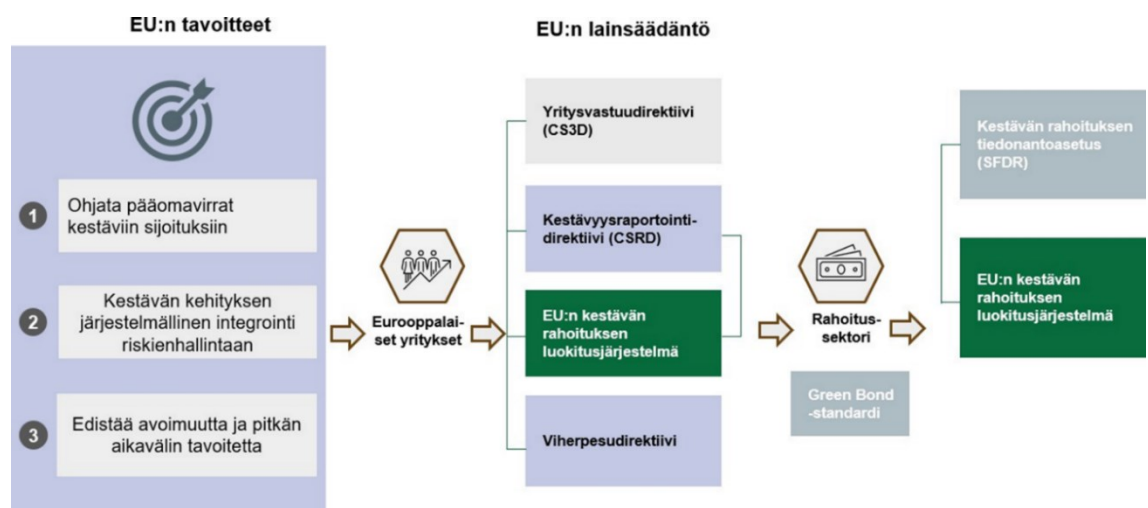
tutkimuskohteeseen, tutkija on yleensä jonkinasteisessa vuorovaikutussuhteessa tutkimuskohteeseen. Tutkimusta arvioitaessa tarkastellaan tutkimustulosten siirrettävyyttä: ovatko tutkimustulokset mahdollisia jossakin toisessa ympäristössä ja voitaisiinko uudessa ympäristössä tutkia aihetta uudelleen. Tutkimusprosessin ja tutkimustulosten luotettavuuden arviointia edesauttaa, jos tutkija pystyy tutkimusraportissaan tekemään oman päättelypolkunsä läpinäkyväksi. Silloin lukija pystyy seuraamaan tutkijan päättelyä ja samalla tarkastelemaan tutkijan päättelypolkua myös kriittisestä näkökulmasta. (Aaltio & Puusa, 2020, luku V, alaluku 11)

5 Kestävyysraportointi rahoittajan näkökulmasta

5.1 Vihreä siirtymä ja EU-taksonomia

Euroopan unioni on sitoutunut vähentämään kasvihuonekaasupäästöjään asteittain. Vihreän siirtymän johtaminen edellyttää Suomelta aloitteellisuutta sekä yhteistyötä julkisen sektorin ja yritysmaailman kesken. Vihreä siirtymä ohjaa julkista rahoitusta ja esimerkiksi fossiilisiin polttoaineisiin perustuvia ratkaisuja ei edistetä eikä tueta julkisista varoista. (Ympäristöministeriö, 2023). Euroopan unionin sääntelyä vihreän kehityksen ja kestävän rahoituksen edistämiseksi tarkastellaan alla näkyvässä kuvassa (Kuva 21).

Kuva 21. Euroopan vihreän kehityksen ohjelma (Jaatinen, 2025)

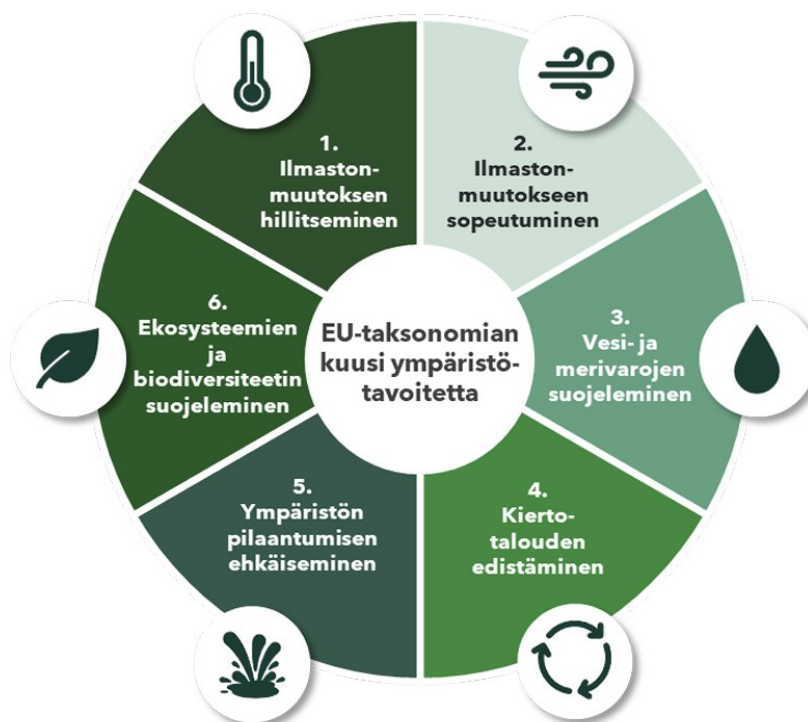

Vihreän kehityksen ohjelman tavoitteena on pitkäjänteinen, kestävä ja hiilineutraali talous. Vihreän siirtymän vetureina rahoitusmarkkinat ovat tärkeässä asemassa, koska niillä on

velvoitteita raportoida kestävyystekijöistä sijoitus- ja rahoituskohteissaan. Julkisen sektorin rahoitus ei ole riittävä ilmastotoimien ohjaamiseksi. (Silvola ym., 2024, ss. 15, 35–36)

Kestävän rahoituksen sääntelyn perustana toimii vuonna 2020 voimaan tullut Euroopan unionin taksonomia-asetus 2020/852 (Euroopan unioni, 2020). Se on luokitusjärjestelmä, jonka tarkoitus on vähentää viherpesua, varmistaa vihreiden investointien vertailukelpoisuus rahoitusmarkkinoilla ja taata rahoituksen kohdentaminen kestäviin kohteisiin. Taksonomiaan kuuluvat kuusi ympäristötavoitetta ovat: 1) ilmastomuutoksen hillintä, 2) ilmastomuutokseen sopeutuminen, 3) vesivarojen ja merten luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen, 4) kiertotalouden edistäminen 5) ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen sekä 6) biodiversiteetin ja ekosysteemien suojeleminen ja ennallistaminen (Kuva 22). (Silvola ym., 2024, s. 37)

Kuva 22. EU-taksonomian ympäristötavoitteet (Pohjalainen ym., 2023, s. 15)

Jokaisen ympäristötavoitteen osalta määritellään olennaiset toimialat. Seuraavaksi jokaisen toimialan osalta määritellään keskeiset taloudelliset toiminnot (Ramboll Finland Oy, n.d.). Esimerkiksi ilmastomuutoksen hillitseminen rakentamisprojekteissa kohdistuu uusien rakennusten rakentamiseen, olemassa olevien rakennusten korjaukseen, energiatehokkuuslaitteiden asennukseen, huoltoon ja korjaukseen sekä rakennusten hankintaan ja omistukseen. Olemassa olevien rakennusten korjauksessa rakennuksen

energiankulutuksen pitää vähentyä vähintään 30 prosenttia tai vaihtoehtoisesti korjauksen tulee noudattaa laajamittaisiin korjauksiin sovellettavia vaatimuksia. (Sohlberg, 2024)

Euroopan unionin kestävän rahoituksen toimintasuunnitelman (EU Sustainable Finance Action Plan) mukaisia kestävän rahoituksen toimintaohjelman toimenpiteitä on esimerkiksi taksonomialuokituksen luominen (Kuva 23).

Kuva 23. EU:n kestävän rahoituksen toimintaohjelman toimenpiteitä (Silvola ym., 2025, luku 2.2.1)

PÄÄTÖS JO TEHTY:
1. Taksonomialuokituksen luominen
2. Instituutiosijoittajille ja varainhoitajille velvoitteita sisällyttää ESG sijoituspäätöksiin
3. ESG osaksi sijoitusneuvontaa
4. Lisää raportointivelvoitteita yrityksille (CSRD)
PÄÄTÖSTÄ EI OLE VIELÄ TEHTY:
5. Osaksi pankkien ja vakuutusyhtiöiden vakavaraisuusvaatimuksia
6. ESG:n integrointi luottoluokitukseen

Taksonomian luominen on ollut tarpeellista, koska kestävyydelle ja vastuullisuudelle ei ole ollut yhteisiä kriteerejä ja määritelmää. Esimerkiksi vastuullisen sijoittamisen määrittäminen on ollut haastavaa ilman käsitystä siitä mikä on vastuullista. Viherpesuun on ollut hankalaa puuttua ilman lainsäädäntöä. (Silvola ym., 2024, ss. 39–40) Käytännössä EU-taksonomia koskee toistaiseksi yli 500 henkilöä työllistäviä julkisia osakeyhtiöitä, mutta Omnibus-paketissa on mukana myös EU-taksonomiaan liittyviä muutosehdotuksia.

5.2 Kestävän rahoituksen ratkaisut

Finanssiala ry:n (2025) mukaan kestävä rahoitus tarkoittaa finanssialan liiketoimintoja, joilla edistetään kestävän kehityksen tavoitteita. Kestävä rahoitus liittyy useimmiten lainarahoitukseen, sijoittamiseen ja vakuutusyhtiöiden vakuutuskäytäntöihin. Kestävä rahoitus on vakiinnuttanut paikkaansa ensin sijoitustoiminnassa. Sijoittamisessa vihreät joukkovelkakirjalainat (green bonds) ovat vakiintuneita sijoittamisvälineitä. (Silvola ym., 2025, luku 1.1.3) Vihreät joukkovelkakirjat mahdollistavat pääoman hankinnan ja sijoitukset ympäristöhyötyjä omaaviin hankkeisiin. Niiden tavoitteena on ohjata pääomia ympäristön

kannalta kestävien ja nettonollapäästöjä edistävien hankkeiden rahoittamiseen. (ICMA, n.d.)

Suomessa toimii muutamia isoja pankkeja sekä useita pienempiä luottolaitoksia. Suomen Pankin 10.04.2025 päivitetty tilasto Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuuksista yrityslainojen osalta on esitetty alla näkyvässä taulukossa (Taulukko 9). Yrityslainakantaan ei sisälly asuntoyhteisöjen lainoja. (Suomen Pankki, 2025)

Taulukko 9. Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuudet yrityslainoissa (Suomen Pankki, 2025)

Rahalaitos	Kanta milj. euroa	Markkinaosuus %
OP Ryhmä	23 144	38
Nordea	17 180	28
Danske Bank	8 261	13
Kuntarahoitus	4 172	7
Handelsbanken	1 090	2
Säästöpankkiryhmä	1 746	3
Aktia Bank	1 127	2
S-Pankki	23	0
POP Pankki -ryhmä	719	1
Ålandsbanken	520	1
Hypo-konserni	24	0
Oma Säästöpankki	1 399	2
Muut	1 866	3
Yhteensä	61 270	100

Yrityslainoista 79,3 prosenttia on kolmen suurimman pankin yrityslainakannassa. Suurin yritysten rahoittaja Suomessa on OP Yrityspankki.

Kaupallisten rahoittajien, eli pankkien ohella merkittävää yritysrahoitusta tarjoavat Team Finland -verkoston toimijat: Finnvera, Business Finland sekä Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset (ELY-keskukset). Team Finlandilla on iso rooli vientikaupan rahoituksessa, joten myös Ulkoministeriön rooli verkostossa on tärkeä. (Team Finland, n.d.) Finnvera on Suomen valtion omistama rahoitusyhtiö, joka toimii rahoitusmarkkinoiden täydentäjänä ja jakaa rahoitukseen sisältyvää riskiä muiden rahoittajien kanssa. Finnvera ei yleensä toimi investoinneissa päärahoittajana tai ainoana rahoittajana. Finnveran tehtävänä on varmistaa, että kannattava liiketoiminta saa tarvittavan kokonaisrahoituksen. (Finnvera, n.d.-a)

Useat rahoittajat tarjoavat yrityksille kestävän rahoituksen ratkaisuja, joilla tuetaan Euroopan unionin ilmastotavoitteiden saavuttamista. Rahoitettavat investoinnit kohdistuvat teknologioihin, jotka tukevat nettonollapäästötavoitteen saavuttamista. Kestävä rahoitus voidaan jakaa kahteen ryhmään (Silvola ym. 2024, ss. 15-16):

- **Vihreä lainat** (green loans), jolloin rahoitus on sidoksissa tiettyyn tarkoitukseen tai hankkeeseen ja
- **Kestävyysidonnaiset lainat** (sustainability-linked loans), jolloin rahoitus kytketään yrityksen vastuullisuustavoitteisiin ja niiden saavuttamiseen.

Kestävyysidonnainen laina tukee yrityksen kestävän kehityksen siirtymää pitkällä aikavälillä. Lainaa ei ole sidottu tiettyyn hankkeeseen, vaan sitä voidaan käyttää yleisesti liiketoimintaan. Kestävyysidonnaisen lainan saaminen edellyttää kuitenkin korkomarginaalin sitomista vastuullisuustavoitteiden saavuttamiseen. Etukäteen sovitun vastuullisuustavoitteen, kuten kasvihuonekaasujen vähentämistavoitteen saavuttaminen, pienentää lainamarginaalia. (Silvola ym., 2024, ss. 15–16) Yritysrahoitus on usein vaihtuvakorkoista, jolloin kokonaiskorko muodostuu marginaalista ja vaihtuvasta viitekorosta, kuten Euribor 12 kk:sta tai Euribor 6 kk:sta.

Euroopan investointirahasto (EIR) on tehnyt kestävyystakaussopimukset kahdeksan (8) suomalaisen rahalaitoksen kanssa: Aktia, Danske Bank, Finnvera, Nordea, OmaSp, OP Ryhmä, POP Pankki ja Ålandsbanken. EIR-takaus toteutetaan osana InvestEU-ohjelmaa. Vihreillä lainoilla ja EIR-takauksella tuetaan pk-yritysten vihreän siirtymän investointeja, kuten hiilestä irtautumista, uusiutuvien energialähteiden hyödyntämistä, energiatehokkuutta, kiertotalouteen ja vähäpäästöisyyteen siirtymistä. Lainan rahoitusehdot ovat lainanottajan näkökulmasta tavanomaista rahoitusta edullisemmat, koska EIR-takaus vähentää rahoittajan riskiä. EIR-takaus voi kattaa pk-yrityksellä maksimissaan 70 prosenttia lainan vakuuksista. (Alho, 2024; Valtioneuvosto, 2024)

EIR-takaus on vihreän siirtymän rahoitusta hakevalla yritykselle vartenotettava vaihtoehto, koska se vähentää tyypillisten vakuuksien, kuten kiinteistöjen ja osakkeiden sitomista vakuuskäyttöön. Seuraavalla sivulla taulukossa (Taulukko 10) on koonti rahoittajien tarjoamista kestävän rahoituksen lainatuotteista yrityslainoissa (ks. esim. Danske Bank, n.d.; Finnvera, n.d.-b; Nordea, n.d.)

Taulukko 10. Kestävän rahoituksen lainatuotteita yrityslainoissa

Lainatuote yrityslainat	Kuvaus ja tavoite	Rahoittaja
Vihreä laina / vihreä yrityslaina / vihreä energialaina	Yritysten investoinneille, joilla vähennetään liiketoiminnan ympäristökuormitusta. Lainan rahoitusehdot jonkin verran tavanomaista lainaa edullisemmat.	Aktia, Danske Bank, Nordea, OmaSp, OP Ryhmä, POP Pankki ja Ålandsbanken
Ilmasto- ja ympäristölaina	Suomalaisten yritysten vihreän ja kestävän siirtymän edistämisen investoinnit. ESG-kriteerit otetaan tarkasteluun lainaprosessissa.	Finnvera
Digitalisaatio- ja innovaatiolaina	Aloittaville ja toimiville yrityksille. Tuote-, prosessitai palvelukehittämiseen, liiketoimintamallien digitalisointiin, toimitusketjun digitaaliseen hallintaan tai digitaalisen liiketoiminnan kehittämiseen.	Finnvera
EIR-takaus	Euroopan investointirahaston kestävän kehityksen takaus pk-yritykselle. Vähentää muuta vakuustarvetta.	Aktia, Danske Bank, Finnvera, Nordea, OmaSp, OP Ryhmä, POP Pankki ja Ålandsbanken

Kestävän rahoituksen ratkaisut sopivat esimerkiksi erilaisiin energiatehokkuuteen, uusiutuvan energian käyttöön, kiertotalouteen ja vähäpäästöiseen liiketoimintaan siirtymiseen liittyviin hankkeisiin ja investointeihin (Kuva 24).

Kuva 24. Kestävän rahoituksen investointikohteita (ks. esim. Alho, 2024; OP Ryhmä, n.d.)

Hukkalämmön hyödyntämisessä esimerkkejä ovat poistoilmalämpöpumppujen hankinta tai teollisuuden investoinnit hukkalämmön talteenotossa. Vähäpäästöisen liikenteen infrastruktuurin rakentamista on esimerkiksi sähkölataustolppien asennus ja niihin liittyvät sähkötyöt. (OP Ryhmä, n.d.) Rakennusten energiatehokkuuden parantamiseen kuuluvat peruskorjaukset ja esimerkiksi boilerien ja öljykattiloiden korvaaminen. Kestävän rahoituksen investointikohteita voivat olla myös esteettömyys, vesiresurssien hallinta, saastumisen ehkäisy ja valvonta, luontopohjaiset ratkaisut, kestävä metsätalous, ennallistaminen ja metsitys sekä kestävä maatalous. (Alho, 2024)

Erytisesti ilmastonmuutoksella on ollut iso painoarvo, mutta sosiaaliset tekijät ovat vahvistaneet asemiaan. Lyhyessä ajassa myös biodiversiteettiin liittyvät kysymykset ovat nousseet keskeisiksi kestävyyskysymyksiksi. (Silvola ym., 2025, luku 1.1.3) EU-taksonomian ympäristötavoitteisiin kuuluu ekosysteemien ja biodiversiteetin suojeleminen. Luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen ja edistämiseen suunnattu rahoitus, eli biodiversiteettirahoitus on voimakkaasti tulossa rahoitusmarkkinoille. Esimerkiksi Nordea (2025) julkaisi toukokuussa 2025 tiedotteen, jossa todettiin Nordean kestävä rahoituksen viitekehykseen päivitetyn kriteerit siitä, miten luonnon monimuotoisuutta tukevat hankkeet voivat saada rahoitusta. Luonnon monimuotoisuus on yksi nousevista teemoista, koska yritykset ja taloudet ovat riippuvaisia riittävästä luonnonvaroista ja toimivista ekosysteemeistä.

Kestävän rahoituksen piiriin voidaan lukea ELY-keskuksen myöntämät avustukset ja tuet, joissa ehtona on kestävän kehityksen edistäminen sekä Business Finlandin projektirahoitus kestävän kehityksen innovaatiohankkeille. Business Finlandin rahoittamasta innovaatiotoiminnasta vuosina 2023–2024 oli esimerkiksi kiertotalouden osuus 15 prosenttia ja rahallinen arvo yli 200 miljoonaa euroa (Business Finland, 2025). ELY-keskus on merkittävä EU-rahoituksen myöntäjä.

Meneillään oleva ”*Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027*”-rakennerahasto-ohjelma on valtakunnallinen ohjelma, joka sisältää Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto plussan (ESR+) toimenpiteet. Rakennerahaston toimintalinjoista ”*Hiilineutraali Suomi*” (EAKR) -toimintalinjan tavoitteena on edistää energiatehokkuutta ja kiertotaloutta sekä vähentää kasvihuonekaasupäästöjä (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2023, s. 56). Toinen rahasto, josta edellä mainitun ohjelmakauden tukea myönnetään, on oikeudenmukaisen siirtymän rahasto JTF (Just Transition Fund). JTF-rahaston tavoitteena on lieventää ilmastosiirtymän haitallisia vaikutuksia. JTF-rahastosta voidaan osarahoittaa hankkeita, joilla vastataan vähähiilisen siirtymän aiheuttamiin sosioekonomisiin ja ympäristöllisiin haittavaikutuksiin työllisyyden ja kestävien aluetalouksien turvaamiseksi. (EU-rahoitusneuvonta, n.d.) Myönnettävä tuki on kehittämisavustusta, joka maksetaan EAKR- tai JTF-rahastosta. Yrityksen kehittämisavustus on pk-yrityksille tarkoitettu harkinnanvarainen avustus tilanteessa, jossa yritys on käynnistämässä normaalista toiminnastaan poikkeavaa kehittämissanketta, joka sopii kyseisenä ajankohtana voimassa olevan EU-ohjelmakauden linjauksiin (ELY-keskus, n.d.).

Investointien rahoitukseen voi siis sisältyä tukia ja avustuksia, joissa ei ole takaismaksuvelvoitetta. Investoinnin rahoitus ei voi kuitenkaan koskaan perustua vain avustuksiin ja tukiin, vaan aina edellytetään myös muuta rahoitusta, kuten omaa pääomaa ja lainaa.

Rahoittajien haastatteluissa nousi hyvin esille kestävän kehityksen rahoitusratkaisujen merkitys. Vihreät lainat ja kestävyystakaukset olivat mukana kaikkien haastateltujen rahoittajien yrityslainojen lainatuotevalikoimassa tavalla tai toisella. Myös kestävyysidonnaisia lainoja oli neuvoteltavissa useammalla rahoittajalla. Vihreät lainat ja takaukset ovat keskeisiä työkaluja vihreän siirtymän tukemisessa. Rahoittajilla on yrityslainasalkkuihin liittyvät kestävyystavoitteet, jotka ohjaavat asiakasyrityksille suunnattua rahoitusneuvontaa. Asiakasyritysten rahoitustarpeista pyritään tunnistamaan mahdolliset vihreiden lainojen tai kestävyysidonnaisten lainojen rahoituskohteet. Vihreiden lainojen lisääntyminen on kuitenkin ollut odotettua hitaampaa:

”Jos mieltii prosentuaalisesti mitä on vihreät lainat verrattuna muuhun lainakantaan. Onhan se vielä pientä.”

Tulevaisuudessa vihreän siirtymän rahoituksen osuuden lisääntyminen rahoittajien yrityslainasalkuissa on odotettavissa ja myös tavoitteena:

”Asiathan ohjaa meitä myös rahoittajana, että ne tunnistetaan...yritetään puhua sen vihreän lainan puolesta, että kyllä se ehdottomasti lisääntyy.”

Euroopan vihreän kehityksen ohjelman tarkoituksena on saada rahoitusmarkkinoilta työntövoimaa vauhdittamaan vihreää siirtymää ja kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista. Kestävää kehitystä tukevat rahoitusratkaisut eivät vaikuta merkittävästi asiakasyrityksiltä vaadittaviin erityisiin raportointivaatimuksiin. Yleensä kestävän rahoituksen myöntämisen jälkeen raportointivelvoitteita voi olla esimerkiksi kulutustietojen osalta:

”Jos on vihreän lainan ottanut rakentamiseen niin sitten vuosittain pitää raportoida energiankulutus ja sähkön kulutus ja veden kulutus, tämän tyyppisiä kulutustietoja. Nuohan on ihan semmoisia perusasioita mitkä on jo muutenkin olemassa.”

5.3 Kestävyysraportoinnin merkitys yritysrahoituksessa

Kestävyysraportointi on noussut merkittäväksi teemaksi viime vuosien aikana, erityisesti viimeisen 3–4 vuoden aikana. Rahoittajan rooli on keskeinen, vastuullisuusasiat vaikuttavat suoraan yritysrahoitukseen ja samalla pankkien liiketoimintaan. Kaikissa rahoittajien haastatteluissa tuli esille vahva viesti siitä, että yhtään luottopäätöstä ei tehdä ilman vastuullisuusarviointia. Vastuullinen luotonanto edellyttää rahoittajalta rahoitusta hakevan yrityksen kestävyys- ja vastuullisuusasioiden tarkastelua. Jokainen rahoitushakemus arvioidaan ESG-kehikon kautta ja analyytikot tutkivat yrityksestä löytyvää tietoa useista eri lähteistä. Ympäristövastuu, sosiaalinen vastuu ja hallintotavan toteuttaminen tarkastellaan aina ennen luottopäätöstä tai vakuusarviota. Myös sidosryhmien ja toimittajaverkoston vastuullisuus on tärkeää yrityksen maineriskin kannalta. Rahoittajat arvioivat asiakkaidensa vastuullisuutta yhä tarkemmin myös liiketoimintamahdollisuuksien tunnistamiseksi. Asiakkaan kestävyys- ja vastuullisuusarviointi on samalla myös pankin oman vastuullisuuden arviointia.

”Tarkastellaan asiakasta ja asiakkuutta kokonaisuutena ja heidän toimintaa kokonaisuutena...Minusta se on yksi osa meidän vastuullista toimintaa. Se, että me aidosti halutaan tuntea meidän asiakkaat, joille me tehdään niitä päätöksiä.”

Rahoitusalan toimijat ovat toteuttaneet oman toiminnan vastuullisuusraportointia jo pitkään. EU-sääntelyn myötä raportoinnista on tullut velvoittavaa ja standardoitua. Myös sijoittajien lisääntyneet odotukset kestävyysteemojen suhteen ovat vaikuttaneet rahoitusalan painopistealueisiin. Pariisin ilmastopöytäkirja ja EU:n taksonomia-asetus ovat tuoneet mukanaan konkreettisia tavoitteita, kuten luottosalkun päästöjen puolittamisen vuoteen 2030 mennessä. Asiakasyritysten osalta ei raportoinnin tasossa ole ollut havaittavaa muutosta kestävyysraportointidirektiivin voimaantulon jälkeen, koska ensimmäiset uudet lakisääteisen kestävyysraportoinnin piiriin tulleet isot yritykset ovat raportoineet keväällä 2025 kaudesta 2024. Suuryritykset ovat tehneet vastuullisuusraportointia jo pitempään.

Ympäristönäkökulma on ollut viime aikoihin asti paljon esillä ollut osa-alue, koska sen mittaaminen on ollut helpointa ja sääntely selkeintä. Hiilineutraalius otetaan vakavasti, koska se on keskeinen tavoite. Kaikki näkökulmat ovat kuitenkin painavia ja taloudellinen kestävyys erityisesti, koska rahoitukseen liittyvien velvoitteiden hoitaminen edellyttää pitkäjänteistä taloudellista kestävyttä.

”Lähtökohtaisesti rahoitetaan kannattavaa bisnestä ja sitä kautta myös laillista bisnestä.”

Talous ei kuitenkaan ratkaise kaikkea. Potentiaalisessa omistajanvaihdostilanteessa voisi ESG-tarkastelussa olla erittäin kannattava yritys, jonka vastuullisuuden taso ei olisi riittänyt rahoittajan vastuullisuusvaatimukseen. Rahoittajan vastuullisuusvaatimukset eivät yritykseen vaikuta, mikäli yrityksellä ei ole ollut tarvetta lainarahoitukseen investoinneissaan. Ulkopuolinen rahoitus on omistajanvaihdostilanteessa kuitenkin yleensä edessä.

”Se lähtökohtaisesti varmaan on erittäin kannattava yritys, mutta sitten että miten ne sosiaaliset asiat on hoidettu ja...Onko sillä oikeasti työllistävä vaikutus millä lailla ja...Tuoko se uusi omistaja sitten siihen sitä uskottavuutta ehkä lisää...?”

Kestävyysseikkojen perusteella rahoituksen ulkopuolelle on rajattu tiettyjä energian tuotantomuotoja, kuten hiilivoima. Fossiilisten polttoaineiden käyttö ei sovi

ympäristövastuun tavoitteisiin. Energian tuotantoon liittyvät asiat eivät välttämättä ole yksiselitteisiä kestävän rahoituksen näkökulmasta. Esimerkiksi biokaasun tuotanto on kiertotaloutta, jossa jätteistä saadaan uusiutuvaa polttoainetta. EU-taksonomia asettaa kuitenkin tuotannolle ehtoja, joiden toteutuessa hanke voi olla kestävän rahoituksen piirissä.

Rahoittajien näkemyksen mukaan kestävyys- ja vastuullisuusteemat ovat erittäin tärkeitä ja kehitys kulkee eteenpäin. Maailmanpoliittiset tapahtumat ja muut ulkoiset tekijät ovat aiheuttaneet kehityksessä ajoittaisia hidasteita, mutta kokonaisuudessaan suunta ei ole muuttunut. Vielä eletään jollakin tavalla murrosvaihetta, mutta vastuullisuus on selkeästi siirtymässä puheista käytäntöön. Jatkossa on mahdollista, että vastuuttomasta toiminnasta seuraa konkreettisia seuraamuksia, eli kielteisiä rahoituspäätöksiä. Rahoittajien ja erityisesti pankkien odotetaan jatkossa myös ottavan vahvemmin kantaa vastuullisuuteen päätöksenteossa. Suomessa on yleisesti vahva lainkuuliaisuuden perinne, mutta myös tapoja, jotka eivät ole enää nykylainsäädännön mukaan sallittuja. Yhdessä haastattelussa nousi esille, että vastuullisuus käsitteenä on tavallaan myös sukupolvikysymys:

” Eihän tuo seuraava sukupolvi onneksi, kun niille opetetaan jo koulussa että...se on niinku itseisarvo se vastuullisuus”.

Nuorempi sukupolvi sisäistää vastuullisuuden luonnollisena osana arkea, kun taas vanhemmat sukupolvet opettelevat sitä. Tulevaisuudessa vastuullisuuden perusteella odotetaan kaikilla tasoilla enemmän konkreettisia toimia ja päätöksiä.

5.4 Vaatimukset pk-yrityksen kestävyysraportoinnille

ESG-analyysissä voidaan käyttää ESG-raportteja tarjoavan tahon arviointiraportteja tai pankin omia ESG-analyysyjä. Isoilla rahoittajilla on yleensä käytössä omat arviointijärjestelmät sekä vastuullisuusanalyysihin perehtyneet asiantuntijat ja analyytikot, jolloin ESG-analyysi tehdään pankin sisällä eikä ulkoisia ESG-luokitusta välttämättä hankita. Kahdessa haastattelussa mainittiin vastuullisuusarvioissa ainakin alustavaksi tietolähteeksi Suomen Asiakastieto Oy:n tuottama ESG Tarkastus -raportti, joka antaa esianalyysin vastuullisuusasioiden noudattamisesta. ESG-raportissa näkyy liikennevaloina vihreä-keltainen-punainen yrityksen vastuullisuusasioiden koonti erilaisista julkisista tietolähteistä (Kuva 25). Asiakastiedon ESG Tarkastus -raportilla näkyvät tiedot ovat peräisin luotettavista julkista rekistereistä.

Kuva 25. Ote kuvitteellisesta ESG-malliraportista (Suomen Asiakastieto Oy, n.d.)

ESG Tarkastus

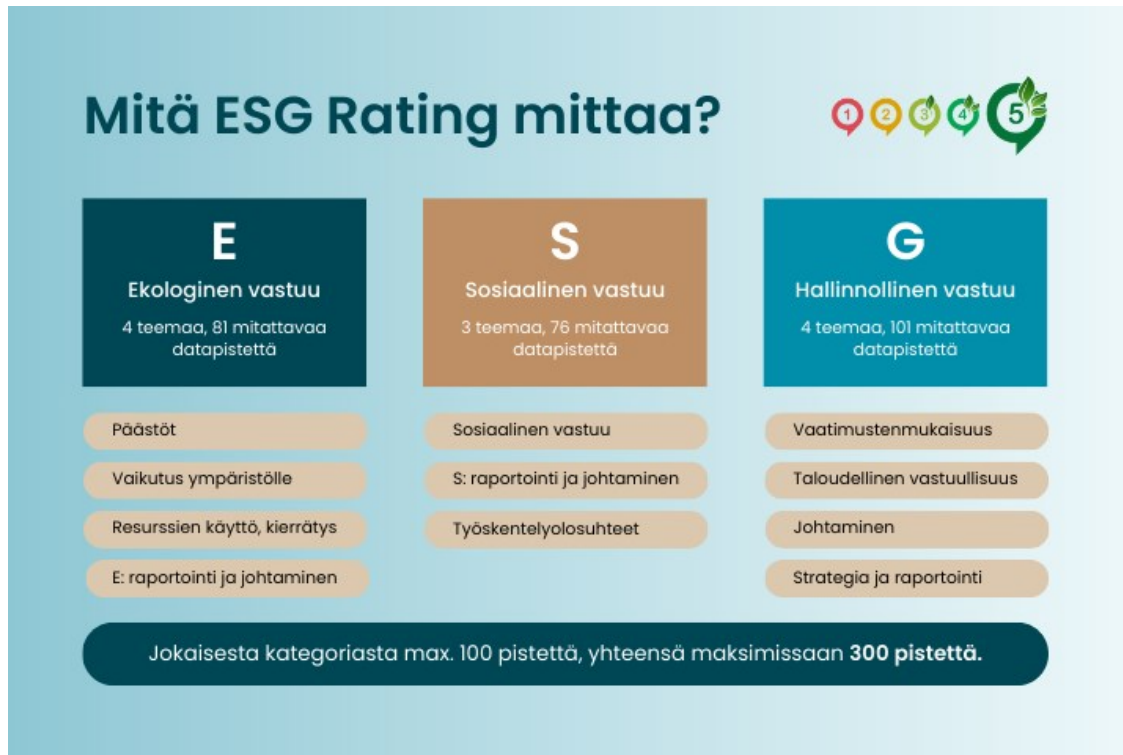
Ympäristövastuu	Sosiaalinen vastuu	Hyvä hallintotapa
Positiivinen	Positiivinen	Positiivinen
Harkitse	Ei huomautettavaa	Ei huomautettavaa
Huomioitavaa	Huomioitavaa	Huomioitavaa

Jos merkintä on punainen (Huomioitavaa), kuten kuvassa 25 Hyvän hallintotavan osalta, vaaditaan lisäselvityksiä asiasta. Myös keltainen merkintä (Harkitse) voi vaatia tarkempaa tutkimista. Vastuullisuuden vihreä ”valo” jollain vastuullisuuden osa-alueella kertoo yrityksen hoitaneen vähintään veloitteensa moitteettomasti siltä osin. Jos yritys on saanut tuomion ESG-rikkomuksesta, näkyy kyseisellä vastuullisuuden osa-alueella punainen merkintä ”Huomioitavaa”. Tuomion peruste ja antopäivä näkyvät jäljempänä raportissa.

Suomen Asiakastieto Oy:llä on myös viisiportainen ESG Rating, joka on luokittelumalli yritysten liiketoiminnan kestävyysnäkökulmien: ympäristövastuun, sosiaalisen vastuun ja hyvän hallintotavan arviointiin (Kuva 26). Jokaisesta kestävyysnäkökulmasta voi saada maksimissaan 100 pistettä. Asiakastiedon ESG-luokituksessa on otettu huomioon keskeiset kestävyysasiat, kuten päästöjen vähentäminen ja monimuotoisuuden edistäminen. Kestävyystiedoista 60 prosenttia tulee luotettavista julkisista lähteistä, mutta noin 40 prosenttia luokitukseen vaikuttavista tiedoista yritys raportoi itse. Yrityksen tiedot voi raportoida maksuttomasti Asiakastiedon ESG-palvelun kautta. (Salminen, 2025)

Mikäli yrityksellä on ESG-tiedoissa esimerkiksi merkintä tuomiosta, se ei automaattisesti estä rahoitusta. Mutta se edellyttää kattavia lisäselvityksiä vastuullisuusasioiden tilanteesta yrityksessä. Tärkeää on, että yritys pystyy osoittamaan uskottavat korjaavat toimenpiteet. Rahoittaja arvioi aina tapauskohtaisesti, onko prosesseja kehitetty ja onko riski hallinnassa. Lähtökohtana yritysrahoituksessa on nimenomaan vastuullisen yritystoiminnan rahoittaminen. Vastuullisesti toimivan yrityksen rahoitusriski on rahoittajan näkökulmasta ennustettava ja hallittava. Liiketoiminnan kestävyys ennustaa rahoitusriskin pysyvän hallinnassa myös jatkossa.

Kuva 26. Asiakastiedon ESG-Ratingin luokitukset ja sisällöt (Suomen Asiakastieto Oy, 2025)

Pk-yrityksen rahoitusriskin kohdalla raportoinnin ohella on tärkeää tuntee yritys ja yrityksen toimintatavat. Mikäli yritys ei pysty toimittamaan riittäviä tietoja vastuullisuudestaan tai yrityksellä on negatiivista ESG-historiaa, kuten prosessissa olevia syytöksiä, rikkomuksia ja tuomioita, voi yritys muodostua rahoittajalle riskiasiakkaaksi.

Pk-yritysten osalta korostuu tarve keskustelulle ja strategiselle ohjaukselle. Vastuullisuus strategisena valintana pidetään mukana keskusteluissa. Pk-yrityksen rahoitusprosessi ei periaatteiltaan eroa tavanomaisesta yrityksen rahoitusprosessista, koska kaikille rahoitettaville yrityksille tehdään aina ESG-arviointi, mutta pienemmille yrityksille prosessi on kevyempi. Toimialaluokituksen perusteella myös niille määritellään ESG-luokka. Rahoittajien kokemuksen mukaan pk-yritykset eivät ole kokeneet ESG-tietojen toimittamista raskaana, koska vaatimukset ovat yrityksen kokoluokan mukaan skaalautuvia. Yrityksiä kohdellaan ESG-asioissa samalla tavalla, mutta suuremmilta yrityksiltä odotetaan kattavampia selvityksiä ja vastuullisuusraportteja.

Rahoittajien näkemyksen mukaan ESG-teemoihin liittyvät keskustelut koetaan asiakasyrityksissä usein positiivisina ja mahdollisuuksina, erityisesti vihreän rahoituksen näkökulmasta. Rahoittajille organisaatioina on kertynyt kestävyysraportoinnista

asiantuntemusta, joka hyödyttää myös rahoitusta hakevia asiakasyrityksiä. Rahoittajan rooliin kuuluu auttaa asiakasyrityksiä ennakoimaan tulevia vaatimuksia ja valmistautumaan niihin ajoissa.

Asiakasyritykselle ESG-raportointi voi toimia maineenhallinnan välineenä. Jos yritys päätyy negatiivisessa valossa julkisuuteen, vastuullisuusraportointi voi auttaa osoittamaan, että asiat on korjattu ja hallinnassa. Pitkäaikainen työ sertifikaattien ja vastuullisuusprosessien parissa luo uskottavuutta ja osoittaa valmiutta vastata vaatimuksiin.

Matkailu on koko Suomessa ja erityisesti Lapissa merkittävä toimiala. Matkailualalla kuluttajien vaatimukset, työnantajakuva ja vastuullinen liiketoiminta ovat keskeisiä tekijöitä. Pohjois-Suomessa matkailun vastuullisuus on esillä ja esimerkiksi hiilijalanjäljen laskentaa ja sertifiointeja on toteutettu. Matkailussa tehdään paljon investointeja, joten rahoittajan näkökulmasta matkailun ESG-asiat ovat aktiivisesti esillä nimenomaan investointien rahoituksen yhteydessä. Lapin matkailun voimakas kasvu tuo ESG-teemat säännöllisesti mukaan yleiseen keskusteluun erityisesti ympäristövastuun ja sosiaalisen vastuun näkökulmista. Matkailualalla esille nousseista kestävyysaasteista haastatteluissa tuli esille sosiaalinen vastuu ja eettiset kysymykset, kuten työntekijöiden kohtelu ja eläinten hyvinvointi. Eläintoiminnassa vastuullisuus vaihtelee ja maineriski voi vaikuttaa rahoituspäätöksiin. Eläinten hyvinvointia voidaan tulkita tarkasteltavan eräänlaisena vastuullisuuden indikaattorina myös yrityksen toiminnan yleisestä vastuullisuuden tasosta.

”No paras esimerkki on, kun puhutaan eläimistä ja niiden hoidosta...nähty muutaman koiratarhan ja toisissa ne koirat on siellä häkeissä ja leikkii siellä ja niillä on hyvin tilaa ja toiset on sen narun päässä tai ketjun päässä niin se siinä on niinku se ero aika selkeästi nähtävissä...Toki varmasti suurin osa järjestäjistä on kyllä todella eläinrakkaita ja koronassa huomasi, että ennemmin syötetään hyskyt ja hevoset ja muut ennen kuin itse.”

Majoitustoiminnassa vastuullisuushaasteita on aiheuttanut lyhyt vuokraus (Airbnb). Rahoittajan näkökulmasta lyhyt vuokraukseen liittyy vastuullisuutta arvioitaessa hankalia rahoitusriskejä. Lyhyt vuokrauksesta ei toistaiseksi ole varsinaista lainsäädäntöä. Lainsäädännön muutos on tulossa, mutta se on edelleen prosessissa. Lyhyt vuokraus voi heikentää vuokra-asuntojen saatavuutta ja nostaa vuokrahintoja asuntomarkkinoilla, mikä on rahoittajan näkökulmasta eettinen ja sosiaalisen vastuun ongelma. Majoitustoiminnan investoinneissa rahoitus suunnataan järjestäytyneeseen majoitustoimintaan, joka tarkoittaa että ...”siinä olisi jonkunlainen yhteinen tila mistä saa avaimen”, eli käytännössä

majoitustoimipaikassa edellytetään olevan vastaanotto (Reception). Lyhyt vuokraukseen tarkoitettujen sijoitusasuntojen rahoittaminen ei ole nykytilanteessa haluttu vaihtoehto.

Myös tietoturvaan liittyvät haasteet tulivat haastatteluissa esiin, koska majoitustoiminnassa majoitusasiakkaiden varaustietoja on päätynt ulkoisen tahon käsiin majoituskohteeseen kohdistuneessa tietomurrossa. Esimerkiksi lokakuussa 2024 Yle uutisoi rovaniemeläisen matkailuyrityksen majoitusasiakkaiden henkilökohtaisia tietoja mahdollisesti vuotaneen julkisuuteen hotelliin kohdistuneen tietomurron yhteydessä (Torikka, 2024).

Rahoittajan näkökulmasta matkailuala ei kuitenkaan ole riskiluokitukseltaan poikkeava muihin toimialoihin verrattuna. Matkailuyritykset ovat myös pystyneet toimittamaan tarvittavat ESG-tiedot yhtä hyvin kuin muillakin toimialoilla liiketoimintaa harjoittavat yritykset. Matkailijat ovat yhä tiedostavampia, joten ESG-vaatimusten odotetaan yleistyvän jatkossa, vaikka muutos on tapahtunut odotettu hitaammin. Rahoittajat haluavat toimia vastuullisten yritysten kanssa ja tukea asiakasyritysten vastuullisuuden kehittymistä.

6 Kestävyyseraportoinnin kehittämissuunnitelma ja viestintä

Kestävyyseraportoinnin kehittämissuunnitelman pohjaksi on tässä opinnäytetyössä käytetty pk-yritysten vastuullisuustyöhön suunniteltua VSME-standardia. ESG-raportoinnin ympäristövastuuta, sosiaalista vastuuta ja hyvä hallintotapaa käsitellään luvuissa 6.1, 6.2, 6.3 ja 6.4 EFRAG:in raportointialustan VSME Digital Template Version 1.0.1:n kautta. EFRAG (2025c) on julkaissut kesäkuussa 2025 ohjevideon raportointialustan käyttöön. Videolla käydään läpi myös valmiin VSME-raportin muuntaminen XBRL-muotoon. Muunnettu tiedosto voidaan avata pdf-tiedoston tavoin, mutta se on lisäksi digitaalisesti lukukelpoinen raportin esitysmuoto. VSME-standardin mukaisen raportoinnin sisältöä käsitteleviä ja tarkentavia webinaaritallenteita on lisäksi saatavilla vastuullisuustyö- ja kestävyyseraportointipalveluja tuottavien toimittajien kotisivuilla (Taulukko 8).

6.1 Kestävyyseraportoinnin perustiedot

EFRAG:in julkaisemassa VSME-standardin raportoinnin Excel-muotoisessa mallipohjassa on merkitty perusmoduulissa (Basic Module) raportoitavat kentät vihreällä värillä ja laajennetun moduulin (Comprehensive Module) raportoitavat kentät oranssilla värillä (Kuva 27).

Kuva 27. VSME:n mallipohjan värikoodeja (EFRAG, 2025b)

General Principles	Indicates that the disclosure is from the general principles of the VSME.
Basic Module	Indicates that the disclosure is from the VSME Basic Module.
Comprehensive Module	Indicates that the disclosure is from the VSME Comprehensive Module.
	Indicates that the cell is automatically calculated and that no data entry is required.

Perusmoduuli on aina raportoitava myös silloin kun kestävyysraportoinnissa käytetään laajennettua moduulia. Sinisellä värillä merkityssä kohdassa (Information on previous reporting period) ilmoitetaan rasti ruutuun -valinnalla VSME-raportin sisältävän edellisen kauden tietoja, joissa ei ole tapahtunut muutoksia. Raportin seuraaviin kenttiin listataan kyseiset liitteet ja lisätään liitteiden linkit. Lilalla värillä merkityn kentän takana on automaattinen laskenta. Jos sovellettavissa (If applicable) -periaatteen mukaiset tiedot raportoidaan, jos ne ovat yrityksen kannalta olennaisia.

Perustiedoissa (General Information) annetaan yrityksen perustietoja ja kestävyysraportoinnin laatimisperusteet (Kuva 28), eli raportoidaanko perusmoduulin vai laajennetun moduulin pohjalta. Perusmoduulissa raportoitavien kohtien otsikoiden kirjainkoodi on B ja laajennetussa moduulissa C. Vasemmassa reunassa olevat koodit ja numerot, kuten 24(a) viittaavat EFRAG:in (2024) julkaisemaan standardiin. Dokumentissa on avattu mallipohjassa raportoitavat asiat. Mallipohjan linkki avautuu suoraan EFRAG:in standardissa asiaa käsittelevään kohtaan.

Kuva 28. VSME perusmoduuli B1: Pakolliset perustiedot (EFRAG, 2025b)

B1 - Basis for Preparation and other undertaking's general information from - to - [Always to be reported]		
24(a)	N/A	Basis for preparation (Basic Module Only or Basic & Comprehensive Module)
24(b)	N/A	List of omitted disclosures deemed to be classified or sensitive information
24(c)	N/A	Basis for reporting (consolidated or individual basis)
24(e)(i)	68	Undertakings legal form Other undertaking's legal form specification
24(e)(ii)	69 - 70	NACE sector classification code(s)
24(e)(iii)	N/A	Size of balance sheet in
24(e)(iv)	N/A	Turnover in
24(e)(v)	71-72	Number of employees
24(e)(v)	71-72	Employee counting methodology (At the end of reporting period or as an average during the reporting period)
24(e)(v)	71-72	Employee counting methodology (Headcount or Full-time equivalent)
24(e)(vi)	73-76	Country of primary operations and location of significant asset(s)

Kohdan **B1** (Basis for Preparation and other undertaking's general information) pakollisiin raportointikenttiin vastataan valinnoilla alavetovalikoista tai numeerisilla tiedoilla. Raportointimallissa vastauskentät ovat ohjeistettuja. Kohdan B1 jos sovellettavissa - osiossa ilmoitetaan yritykselle myönnettyt kestävyyssertifikaatit sekä annetaan niistä kuvaus. Kohdassa **B2** (Practices, policies and future initiatives for transitioning towards a

more sustainable economy) ilmoitetaan jos sovellettavissa -periaatteen mukaisesti yrityksen käytännöt, politiikat, tulevaisuuden tavoitteet ja aloitteet kohti kestävää taloutta. Raportointimallissa on käytännössä vaihtoehdot kyllä/ei, eli rasti ruutuun tai ilman. Jos yritys ilmoittaa ilmastonmuutoksen osalta olevan olemassa edellä mainittuja käytäntöjä, tavoitteita ja aloitteita, näiden suunnitelmien osalta olemassa oleva dokumentaatio on kestävyysraportoinnin liiteaineistoa.

Laajennetun moduulin pakollisten perustietojen raportointivaatimus kohdassa **C1** (Strategy: Business Model and Sustainability-Related Initiatives) on kuvata yrityksen liiketoimintamalli ja strategia (Kuva 29).

Kuva 29. VSME laajennettu moduuli C1: Liiketoimintamallin kuvaus (EFRAG, 2025b)

C1 – Strategy: Business Model and Sustainability – Related Initiatives from - to - [Always to be reported]		
47(a)	N/A	Description of significant groups of products and/or services offered
47(b)	N/A	Description of significant market(s) the undertaking operates in (e.g. B2B, wholesale, retail, countries)
47(c)	212	Description of main business relationships (e.g. key suppliers, customers distribution channels and consumers)

Liiketoimintamallin kuvauksessa esitetään tuotettavat tavarat ja palvelut, toimintaympäristö, markkinat, myyntikanavat ja liikesuhteet. Kohdan **C2** (Description of practices, policies and future initiatives for transitioning towards a more sustainable economy) tiedot raportoidaan jos sovellettavissa -periaatteen mukaisesti. C2-osion tiedonantovaatimus on kuvaus strategiaan sisältyvistä kestävyystekijöistä. C2 raportoidaan, jos edellä mainittu kohta B2 raportoidaan jos sovellettavissa -periaatteen edellytysten täytyessä.

6.2 Ekologinen kestävyys ja ympäristövastuu (E)

Ekologisen kestävyiden kannalta ilmastonmuutoksen hillitseminen on keskeinen osa-alue. Kasvihuonekaasupäästöjen vähentäminen on keino torjua ilmastonmuutosta. Yrityksen lähtötason hiilijalanjälki saadaan selville päästölaskennan kautta.

VSME-standardin raporttipohjassa ympäristövastuun tietoja ilmoitetaan sivulla ”Environmental Disclosures”. VSME-standardin perusmoduulin raportoinnissa kohdassa **B3** (Total Energy Consumption & Breakdown of energy consumption) ilmoitetaan energiankulutus megawattitunteina (MWh) ja jakautuminen uusiutuviin (Renewable) ja ei-uusiutuviin (Non-renewable) energialähteisiin (Kuva 30).

Kuva 30. VSME perusmoduuli B3: Energiankulutustiedot (EFRAG, 2025b)

B3 - Total Energy Consumption (in MWh) from - to - [Always to be reported]		
	29	
Total Energy Consumption	82-89	
B3 - Breakdown of energy consumption (in MWh) from - to - [If applicable]		
	29	
	82-89	
Has the undertaking obtained the necessary information to provide an energy consumption breakdown?		☐
	Renewable	Non-r
Electricity (as reflected in utility billings)		
Self-generated electricity		
Fuels (see Fuel Converter on Fuels worksheet)		

VSME-standardin perusmoduulin tietopisteessä **B3** (Kuva 31) ilmoitetaan yrityksen GHG-protokollan mukaiset kasvihuonekaasupäästöt Scope 1 ja Scope 2 hiilidioksidiekvivalenttina (tCO₂e).

Kuva 31. VSME perusmoduuli B3 ja laajennettu moduuli C3: Päästöraportointi (EFRAG, 2025b)

B3 - Estimated Greenhouse Gas Emissions considering the GHG Protocol Version 2004 (in tCO ₂ e) [Always to be reported]		C3 - GHG reduction targets (in tCO ₂ e) [If applicable]		
	30	54(d)	54(a)	54(d)
	N/A	216-222	216-222	216-222
	90-109	Has the undertaking established GHG emission reduction targets?		
		☐		
	Current Reporting Period	Base Year	Target Year	Percentage reduction from base year
Year (date)				
Gross Scope 1 GHG Emissions				
Gross Scope 2 location-based GHG Emissions				
Gross scope 2 market-based GHG Emissions - May (optional)				
Total Scope 1 and Scope 2 GHG Emissions (location-based)				
Total Scope 1 and Scope 2 GHG emissions (market-based) - May (optional)				
	50-53	54		
	N/A	N/A	N/A	
	214-215			
Is the undertaking disclosing entity-specific information on Scope 3 emissions (in tCO ₂ e)?		☒		
1. Purchased Goods and Services				
2. Capital Goods				
3. Fuel- and Energy-Related Activities (Not Included in Scope 1 or Scope 2)				
4. Upstream Transportation and Distribution				
5. Waste Generated in Operations				
6. Business Travel				
7. Employee Commuting				
8. Upstream Leased Assets				
9. Downstream Transportation and Distribution				
10. Processing of Sold Products				
11. Use of Sold Products				
12. End-of-Life Treatment of Sold Products				
13. Downstream Leased Assets				
14. Franchises				
15. Investments				
Total Scope 3 GHG emissions				
Total Scope 1, Scope 2 and Scope 3 GHG Emissions (location-based)				
Total Scope 1, Scope 2 and Scope 3 GHG Emissions (market-based) - May (optional)				

VSME-standardin laajennetun moduulin kohdassa **C3** (GHG reduction targets in tCO₂e) ilmoitetaan edellä mainittuun tavoitteeseen perustuva päästövähennystavoite. Hiilijalanjälkilaskennan tavoite on tukea päästövähennyksen toimenpiteitä ja tehdä mittaamisella myös päästövähennystoimenpiteiden tulokset näkyviksi. Ilman mittaamista päästövähennystavoitteen saavuttamista on mahdotonta arvioida. Myös olennaiset Scope 3 -päästöt kerrotaan osion C3 kohdalta löytyvään listaan perustuen. Scope 3 -raportoinnissa otetaan huomioon arvoketjun päästöjä, jotka esimerkiksi majoitus- ja ravitsemisalalla ovat merkittävä osuus kokonaispäästöistä. Jos jotakin Scope 3 -päästölähdettä ei raportoida, on hyvä esittää perustelut raportoimatta jättämiselle.

Hiilijalanjäljen lähtötason laskennan jälkeen asetetaan päästövähennystavoite. Tavoitteen saavuttamisesta tehdään päästövähennyssuunnitelma, jossa määritellään laskennan viitekehys, päästöjen lähtötilanne, päästövähennystoimenpiteet ja toimenpiteiden arviointi erilaisilla mittareilla. Päästövähennystoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi fossiilisista polttoaineista luopuminen, vihreän sähkön käyttö tai sähkön alkuperätakuun hankkiminen. Ravintoloilla päästövähennystoimenpiteisiin kuuluu myös ruokahävikin minimointi. Päästövähennyssuunnitelmaa ja tavoitteiden saavuttamista voidaan havainnollistaa tiekartalla. Dokumentit ovat VSME-raportoinnin liitteitä.

Viestinnässä hiilijalanjälki voidaan suhteuttaa havainnollistavaan mittariin, esimerkiksi kgCO₂e / hotelliyö. VSME-standardin raportointipohjassa kohdan B3 laskentataulukossa kasvihuonekaasupäästöt suhteutetaan liikevaihtoon.

VSME-standardin raportoinnin laajennetun moduulin mallipohjan kohdan **C4** (Climate risks) tiedot (Kuva 32) raportoidaan jos sovellettavissa -periaatteen mukaan, mikäli ilmatoriskit on olennainen tekijä yrityksen toiminnan kannalta. Ilmatoriskien arviointi tehdään lyhyellä, keskipitkällä ja pitkällä aikajänteellä.

Kuva 32. VSME laajennettu moduuli C4: Ilmatoriskien arviointi (EFRAG, 2025b)

		C4 – Climate risks from - to - (If applicable)	
		Has the undertaking identified climate-related hazards and climate-related transition events, creating gross climate-related risks for the undertaking?	☐
57(a)	228-230	Description of climate-related hazards and climate-related transition events	
57(b)	228-230	Disclosure of how it has assessed the exposure and sensitivity of its assets, activities and value chain to	
57(c)	228-230	Time horizons of any climate-related hazards and transition events identified	
57(d)	228-230	Disclosure of whether it has undertaken climate change adaptation actions for any climate-related hazards and transition events	
58	228-230	Potential adverse effects of climate risks that may affect its financial performance or business operations in the short-, medium- or long-term, indicating whether it assesses the risks to be high, medium or low - May	

Matkailu toimialana on riippuvainen luonnossa vallitsevista olosuhteista, sillä useita aktiviteetteja toteutetaan luontoympäristössä. Tunturi-Lapissa talvimatkailu on keskeisessä roolissa, joten esimerkiksi lumitilanne voi vaikuttaa merkittävästi talviaktiviteettien harrastamiseen ja talvimatkailun kiinnostavuuteen.

VSME-standardin raportoinnissa perusmoduulin kohdassa **B4** (Pollution of air, water and soil) ilmoitetaan tiedot ilman, veden ja maaperän saastumisesta jos sovellettavissa -periaatteen mukaisesti (Kuva 33).

Kuva 33. VSME perusmoduuli B4: Ympäristön saastuminen (EFRAG, 2025b)

B4 – Pollution of air, water and soil from - to - [If applicable]	
32	
110-133	
Is the undertaking already required by law or other national regulations to report to competent authorities its emissions of pollutants, or does it already voluntarily report on them according to an Environmental Management System?	☐
Is this disclosure already publicly available?	☐
Please provide the relevant URL link or hyperlink of where this information is reported	
Please select the unit used for reporting the amount (i.e. either kg or tonne)	

Jos sovellettavissa -periaate toteutuu, jos valmistavalla yrityksellä on ympäristölupa. Silloin kohtaan B4 annetaan tarvittavat tiedot ilman, veden ja maaperän saastumiseen liittyen. Käytännössä nämä tiedot on käsitelty ympäristöluvan hakuprosessissa.

Biodiversiteetti raportoidaan VSME-standardin kohdassa **B5** (Sites in biodiversity sensitive areas & Biodiversity - Land-use). Kentät avautuvat (Kuva 34), jos todetaan monimuotoisuustekijöiden olevan olennaisia ja merkitään rasti kohdan B5 aloitukseen (ei näy kuvassa 34).

Kuva 34. VSME perusmoduuli B5: Biodiversiteettiosion maankäyttö (EFRAG, 2025b)

B5 - Biodiversity - Land-use from - to - [May (optional)]	
34	
138-141	
Please select the unit used for the area (i.e. either hectares or m ²):	
Land-use type	Area
Total sealed area	
Total nature oriented area on-site	
Total nature oriented area off-site	
Total use of land	

Kohdassa B5 tarkastellaan luonnon monimuotoisuutta yrityksen omistamien kiinteistöjen osalta. Kohdassa raportoidaan yrityksen omistamien kiinteistöjen pinta-aloja hehtaareina (ha) tai neliömetreinä (m²) maankäytön eri näkökulmista.

VSME-raportin kohdassa **B6** (Water Withdrawal) raportoidaan veden kulutusta (Kuva 35). Veden käyttö kuutiometreinä (m³) ilmoitetaan aina. Ilmoitettu kokonaismäärä sisältää veden käytön kaikissa yrityksen toimipaikoissa.

Kuva 35. VSME perusmoduuli B6: Veden käyttö (EFRAG, 2025b)

B6 - Water Withdrawal from - to - [Always to be reported]	
35	
156-158	
Total amount of water withdrawn from all sites (cubic meters, m ³)	
Amount of water withdrawn at sites located in areas of high water-stress (cubic meters, m ³)	
B6 - Water Consumption from - to - [If applicable]	
36	
142-155	
Does the undertaking have production processes in place which significantly consume water (e.g. thermal energy processes like drying or power production, production of goods, agricultural irrigation, etc.)?	☐
Water discharge from undertaking production processes (m ³)	
Total water consumption (m ³)	

Jos yrityksen tuotantoprosesseissa käytetään merkittävästi vettä, raportoidaan myös kohdan B6 jos sovellettavissa -osa tuotannon vedenkulutuksesta (Water Consumption).

Kiertotalouden periaatteita ja jätemääriä käsitellään VSME-raportoinnin perusmoduulin kohdassa **B7** (Description of circular economy principles & Waste generated).

Kiertotalouden periaatteisiin vastataan ensin valitsemalla alusvetovalikon vaihtoehtoista YES tai NO. Jos kiertotalouden periaatteita noudatetaan, raportin liitteeksi laitetaan selvitys kiertotalouden periaatteiden noudattamisesta käytännössä. Kohta B7 jatkuu jätemäärien raportoinnilla (Kuva 36).

Kuva 36. VSME Perusmoduuli B7: Jättemäärät (EFRAG, 2025b)

B7 - Waste generated from - to - [Always to be reported]			
38(a) and 38(b) 166-172			
Row ID	Type of waste	Unit of measurement	Waste diverted to recycle or reuse
1			
2			
3			
Total amount of waste generated	Total Hazardous waste generated (mass)		
	Total Non-Hazardous waste generated (mass)	-	
	Total waste generated (mass)	-	
	Total Hazardous waste generated (volume)	cubic meters (m ³)	
	Total Non-Hazardous waste generated (volume)	cubic meters (m ³)	
	Total waste generated (volume)	cubic meters (m ³)	

Jättemäärät ilmoitetaan jakeittain eriteltyinä. Jätteen tyyppi ja mittayksikkö valitaan kenttien 1, 2 ja 3 alusvetovalikoista.

Hullu Poro Oy:n ympäristövastuun raportoinnille on jo hyvä alusta olemassa. Osa VSME-raportoinnissa ilmoitettavista asioista raportoidaan myös ISO-sertifikaattien edellyttämässä

dokumentaatiossa, joten raportoinnissa voidaan hyödyntää jo olemassa olevan ja muutoinkin säännöllisesti ylläpidettävän dokumentaation tietoja. Uusia osa-alueita ovat kasvihuonekaasupäästöjen laskenta, päästövähennystavoite ja -suunnitelma, tiekartta sekä biodiversiteettiraportointi.

6.3 Sosiokulttuurinen kestävyys ja yhteiskuntavastuu (S)

Sosiaalisen kestävyden ja vastuullisuuden osa-alue on tässä työssä nimetty sosiokulttuuriseksi kestävyudeksi ja yhteiskuntavastuuksi. Tällä halutaan tuoda esille sosiaaliseen kestävyteen kuuluvan kulttuuriperinnön säilyttämisen merkitys ja yrityksen yhteiskuntavastuuseen sisältyvä rooli sosiaalisen vastuun kantajana paikallistaloudessa ja yhteiskunnassa. Kulttuuriperinnön säilyttäminen kulttuurihistoriallisesti arvokkaita rakennuksia kunnostamalla ja uusiokäyttämällä on myös kiertotaloutta (Renfors, 2022, ss. 47–48) sekä osa ekologista kestävyttä ja ympäristövastuuta. VSME-standardin raportointi keskittyy sosiaalisissa asioissa työvoimaan liittyvään raportointiin, mutta yrityksen on hyvä täydentää kestävyysraportointia yrityksen kannalta olennaisella dokumentaatiolla.

Sosiaaliseen kestävyteen liittyviä standardeja ovat esimerkiksi ISO 45001:2023 Työterveys- ja työturvallisuusjärjestelmä sekä osittain myös ISO/IEC 27001:2022 Tietoturvan hallintajärjestelmä (ks. esim. Kiwa Sertifiointi Oy, n.d.). Standardi ISO 26000 (SFS Suomen Standardit ry, n.d.) on sosiaalisen vastuun hallintajärjestelmä, mutta se ei ole samalla tavalla sertifioitava standardi, kuten ISO 9001:2015 ja ISO 14001:2015. Standardin tuorein suomenkielinen julkaisu on vuodelta 2020: Yhteiskuntavastuuopas ISO 26000:2020.

VSME-standardin raportointipohjassa sosiaalisen vastuun tietoja ilmoitetaan sivulla ”Social Disclosures”. Kohta **B8** (Workforce - General characteristics - Type of contract & Gender) sisältää perusmoduulin pakollisia raportoitavia tietoja, joita ovat henkilöstön lukumäärä, työsuhteen tyyppi ja sukupuolijakauma (Kuva 37).

Kuva 37. VSME perusmoduuli B8: Henkilöstön yleiset tiedot (EFRAG, 2025b)

B8 – Workforce – General characteristics - Type of contract [Always to be reported]	
39(a)	
175-182	
Type of contract	Number of employees
Permanent contract	
Temporary contract	
Total employees (linked from B1)	

B8 – Workforce – General characteristics - Gender [Always to be reported]	
39(b)	
175-182	
Gender	Number of employees
Male	
Female	
Other	
Not reported	
Total employees (linked from B1)	

Myös työntekijöiden maantieteellinen jakauma ilmoitetaan, jos toimintaa on useammassa maassa. Henkilöstön lukumäärä päivittyy raporttipohjaan perustietojen sivun ”General Information” kautta. Henkilöstöön liittyvien tietojen lähteenä on usein HR-järjestelmä, mikä voidaan kertoa taustatiedoissa. Henkilöstöön liittyvissä perusmoduulin pakollisissa tiedoissa ilmoitetaan myös henkilöstön vaihtuvuus kohdassa B8 (Workforce - General characteristics – Turnover rate), jos henkilöstömäärä on 50 tai enemmän (Kuva 38).

Kuva 38. VSME perusmoduuli B8: Henkilöstön vaihtuvuus (EFRAG, 2025b)

B8 – Workforce – General characteristics - Turnover rate from - to - [If applicable]	
40	
183	
<i>Number of employees who left during the reporting period</i>	
<i>Number of employees at the beginning of the reporting period</i>	
<i>Number of employees at the end of the reporting period</i>	
Employee turnover rate [%] in the reporting period	

Warning (if applicable)
This disclosure is applicable only if the undertaking employs 50 or more employees.

Raportoitavat tiedot ovat henkilöstön määrä kauden alussa ja lopussa sekä kauden aikana lähteneet työntekijät. Henkilöstön vaihtuvuusprosentille taulukossa on automaattinen laskentakaava.

VSME-standardin laajennetun moduulin kohdassa **C5** (Additional general workforce characteristics) ilmoitetaan johtoryhmän sukupuolijakauma (Kuva 39), jos henkilöstön lukumäärä on vähintään 50.

Kuva 39. VSME laajennettu moduuli C5: Henkilöstön yleiset lisätiedot (EFRAG, 2025b)

C5 – Additional (general) workforce characteristics from - to - [May (optional)]		
59	231-233	Number of male employees at management level
59	231-233	Number of female employees at management level
59	231-233	Female-to-male ratio at management level for the reporting period
60	234-236	Total self-employed workers without personnel that are working exclusively for the undertaking
60	234-236	Total temporary workers provided by undertakings primarily engaged in employment activities

Lisäksi kohdassa C5 ilmoitetaan itsenäisten ammatinharjoittajien lukumäärä, mikäli työntekijämäärä on 150 tai enemmän.

VSME-standardin perusmoduulin raportointi jatkuu kohdan **B9** (Workforce - Health and safety) henkilöstön terveyttä ja turvallisuutta koskevien tietojen ilmoittamisella (Kuva 40).

Kuva 40. VSME perusmoduuli B9: Henkilöstön terveys- ja turvallisuustiedot (EFRAG, 2025b)

B9 – Workforce – Health and safety from - to - [Always to be reported]		
41(a)	184-191	Number of recordable work-related accidents in the reporting period
41(a)	184-191	Number of hours worked by one full-time employee in the reporting period
41(a)	184-191	Total number of hours worked in a year by all employees in the reporting period
41(a)	184-191	Rate of recordable work-related accidents in the reporting period
41(b)	184-191	Number of fatalities as a result of work-related injuries and work-related ill health

Kohdassa B9 ilmoitetaan työtapaturmien lukumäärä raportointikaudella. Kuolemaan johtaneet työtapaturmat raportoidaan erikseen.

VSME-standardin perusmoduulin kohdassa **B10** (Workforce – Remuneration, collective bargaining and training) raportoidaan henkilöstön palkkaus-, työehtosopimus- ja koulutustiedoista (Kuva 41). Kohdassa B10 ilmoitetaan onko palkkaus vähintään vähimmäispalkan tasolla tai ylittää vähimmäispalkan tason. Raporttimallissa valinta tehdään alavetovalikon vaihtoehtoista YES tai NO. Suomessa ei ole lakisääteistä vähimmäispalkkaa, vaan vähimmäispalkan taso tulee yleensä työehtosopimuksesta (Työsuojeluhallinto, n.d.). Jos ei ole työehtosopimusta, käytetään käsitettä kohtuullinen palkka.

Kuva 41. VSME perusmoduuli B10: Palkkaus-, työehtosopimus- ja koulutustiedot (EFRAG, 2025b)

B10 – Workforce – Remuneration, collective bargaining and training from - to - [Always to be reported + If applicable]		
42(a)	192-193	Employees receive pay that is equal or above applicable minimum wage determined directly by the national minimum wage law or through a collective bargaining agreement
42(b)	194-201	Average gross hourly pay level of male employees (amount in) - If applicable
42(b)	194-201	Average gross hourly pay level of female employees (amount in) - If applicable
42(b)	194-201	Percentage gap in pay between the undertaking's female and male employees [%] - If applicable
42(c)	202-205	Number of employees covered by collective bargaining agreements
		Percentage of employees covered by collective bargaining agreements [%]
B10 – Workforce – Remuneration, collective bargaining and training from - to - [Always to be reported]		
		42(d)
		Number of annual training hours per employee during the reporting period
		Gender
		Male
		Female
		Other
		Not reported
		Average number of annual training hours per employee

Kohdan B10 pakollinen raportoitava tieto on työehtosopimusten piiriin kuuluvan henkilöstön lukumäärä ja koulutustuntien määrä sukupuolijakaumalla. Jos työntekijämäärä on vähintään 150, raportoidaan myös sukupuolten välinen palkkaero.

Kun VSME-standardin mukaisessa raportoinnissa käytetään laajennettua moduulia, kohdassa C6 (Additional own workforce information – Human rights policies and processes) ilmoitetaan tiedot ihmisoikeuspolitiikasta tai eettisistä toimintatapaohjeista (Code of Conduct), jotka sisältävät raportointikohdassa vaadittavat ihmisoikeuksiin liittyvät ohjeistukset (Kuva 42).

Kuva 42. VSME laajennettu moduuli C6: Henkilöstön lisätiedot (EFRAG, 2025b)

C6 – Additional own workforce information - Human rights policies and processes from - to - [Always to be reported]		
61(a)	237	Does the undertaking have a code of conduct or human rights policy for its own workforce?
61(b)	237	If yes, does this cover:
61(b)	237	child labour ☐
61(b)	237	forced labour ☐
61(b)	237	human trafficking ☐
61(b)	237	discrimination ☐
61(b)	237	accident prevention ☐
61(b)	237	other? (if yes, specify) ☐
61(b)	237	Specify other types of content covered by the code of conduct or human rights policy
61(c)	237	Does the undertaking have a complaint-handling mechanism for its own workforce?

Eettiset toimintatapaohjeet (Code of Conduct) ovat pk-yritykselle soveltuva tapa kuvata ihmisoikeuksiin liittyviä käytäntöjä ja prosesseja varsinaisen ihmisoikeuspolitiikan sijaan. VSME-standardin mukaisesti eettisiin toimintatapaohjeisiin sisältyy esimerkiksi lapsityövoimaa ja pakkotyötä käsittelevät sisällöt. Lisäksi VSME-standardi edellyttää oman henkilöstön käytössä olevaa sisäistä ilmoituskanavaa (Whistleblowing).

VSME-standardin laajennetun moduulin sosiaalisen osan viimeinen kohta **C7** (Severe negative human rights incidents) käsittelee omaan henkilökuntaan kohdistuvia vakavia ihmisoikeusloukkauksia (Kuva 43).

Kuva 43. VSME laajennettu moduuli C7: Vakavat ihmisoikeusloukkaukset (EFRAG, 2025b)

C7 - Severe negative human rights incidents from - to - [Always to be reported]		
62	238	Does the undertaking have confirmed incidents in its own workforce?
62(a)	238	If yes, are incidents related to:
62(a)	238	child labour ☐
62(a)	238	forced labour ☐
62(a)	238	human trafficking ☐
62(a)	238	discrimination ☐
62(a)	238	other? (if yes, specify) ☐
62(a)	238	Specify other human rights related to the confirmed incidents
62(b)	238	Description of actions taken to address the confirmed incidents. - May (optional)
62(c)	238	Is the undertaking aware of any confirmed incidents involving workers in the value chain, affected communities, consumers and end-users?
62(c)	238	Specification of any confirmed incident involving workers in the value chain, affected communities, consumers and end-users

VSME-standardin raportin kohdassa C7 ilmoitetaan, mikäli kauden aikana on tapahtunut omaan henkilökuntaan kohdistuvia vakavia ihmisoikeusloukkauksia. Tarvitaan myös erillinen selvitys omalle henkilöstölle tapahtuneista ihmisoikeusloukkauksista ja toimenpiteistä tilanteiden korjaamiseksi. Lisäksi raportointiin voidaan sisällyttää mukaan arvoketjun työvoimaa.

Sosiaalisen vastuun osalta VSME-standardin raportissa on useita pakollisia mittareita. Raportoitavat tiedot ovat kuitenkin sellaisia, joita seurataan muutoinkin. Tiedot ovat saatavilla HR-järjestelmästä tai muiden tahojen kautta, kuten vakuutusyhtiön tai työeläkevakuutusyhtiön järjestelmästä. HR-järjestelmästä saadaan yleensä vaadittavat numeeriset tiedot henkilöstörakenteesta. VSME-standardia voi täydentää yrityksen kannalta olennaisilla ja tyypillisillä mittareilla. Esimerkiksi työtyytyväisyys ja sairauspoissaoloprosentti ovat vakiintuneita henkilöstöhallinnon mittareita. Asiakastytyväisyys on tärkeä sidosryhmämittari. Sosiaalisen vastuun mittari voi olla myös esteettömyysindeksi. Hullu Poro Oy:n kohdalla sosiaalisen vastuun tietojen tuottaminen VSME-raporttia varten ei vaadi uusien tietolähteiden luomista, vaan olemassa olevien tietolähteiden hyödyntämistä sekä tietojen keruun ja hallinnan prosessin tehostamista.

6.4 Taloudellinen kestävyys ja hyvä hallintotapa (G)

Taloudellinen kestävyys on elinehto yrityksen toiminnan jatkuvuudelle. Taloudellinen kestävyys on olennainen kestävyden ja vastuullisuuden kahden muun näkökulman

toteutumiselle. Hyvä hallintotapa on yrityksen vastuullisuustyön peruspilari. Hyvä hallintotapa on suunnitelmallista ja tavoitteellista johtamista, joka tähtää kannattavuuteen ja jatkuvuuteen. Se edistää yrityksen läpinäkyvyyttä ja varmistaa yrityksen toimivan eettisesti, oikeudenmukaisesti ja tehokkaasti kaikilla tasoilla. Hyvä hallintotapa on myös taloudellisen, sosiaalisen ja ekologisen kestävyuden ylläpitämistä, tukemista ja johtamista.

VSME-standardin raportointipohjassa on hyvin vähän pakollisia taloudellisen kestävyuden ja hyvän hallintotavan raportointivelvoitteita. Hallinnolliseen vastuuseen liittyviä tietoja ilmoitetaan sivulla "Governance Disclosures". VSME-standardin perusmoduulin kohdassa **B11** (Convictions and fines for corruption and bribery) raportoidaan jos sovellettavissa -periaatteen mukaisesti kauden aikana saadut tuomiot ja sakot korruptiosta ja lahjonnasta (Kuva 44).

Kuva 44. VSME perusmoduuli B11: Hyvän hallintotavan raportointi (EFRAG, 2025b)

B11 – Convictions and fines for corruption and bribery from - to - [If applicable]	
43	
206-209	
Has the undertaking incurred in convictions and fines in the reporting period?	☐
Total number of convictions for the violation of anti-corruption and anti-bribery laws	
Total amount of fines for the violation of anti-corruption and anti bribery laws (monetary amount) in	

VSME-standardin perusmoduulissa ei ole muuta hyvään hallintotapaan liittyvää raportointivaatimusta. Laajennetussa moduulissa raportointia täydennetään kohdalla **C8** (Revenues from certain sectors), jossa ilmoitetaan valinnalla, onko yrityksellä tuloja tietyiltä nimetyiltä toimialoilta (Kuva 45).

Kuva 45. VSME laajennettu moduuli C8: Tulot nimetyiltä toimialoilta (EFRAG, 2025b)

C8 – Revenues from certain sectors from - to - [If applicable]		
Is the undertaking deriving revenues from one of the activities listed below?		☐
		Monetary amount in
63(a)	239-241	Revenue derived from controversial weapons (anti-personnel mines, cluster munitions, chemical weapons and biological weapons)
63(b)	239-241	Revenue derived from cultivation and production of tobacco
63(c)	239-241	Revenue derived from coal
63(c)	239-241	Revenue derived from oil
63(c)	239-241	Revenue derived from gas
63(c)	239-241	Total revenues derived from fossil fuel (coal, oil and gas) sector (i.e. the undertaking derives revenues from exploration, mining, extraction, production, processing, storage, refining or distribution, including transportation, storage and trade, of fossil fuels as defined in Article 2, point (62), of Regulation (EU) 2018/1999 of the European Parliament and the Council 17)
63(d)	239-241	Revenue derived from chemicals production

Kohdan C8 nimetyt toimialat liittyvät kiistanalaiseen aseellisuuteen sekä tupakan, fossiilisten polttoaineiden ja kemiallisten torjunta-aineiden tuottamiseen. Mikäli yrityksellä on tuloja VSME-standardissa nimetyiltä toimialoilta, ilmoitetaan tulojen rahamäärä asianomaisella rivillä. VSME-standardin laajennetussa moduulissa on myös toinen osa kohdasta C8 (Exclusion from EU reference benchmarks), jossa ilmoitetaan, onko yritys VSME-standardin sovellusohjeessa 241(a)-241(d) mainittujen viitearvojen ulkopuolella (Kuva 46).

Kuva 46. VSME laajennettu moduuli C8: EU:n viitearvojen ulkopuolella (EFRAG, 2025b)

C8 – Exclusion from EU reference benchmarks from - to - [Always to be reported]			
Undertakings are excluded from the EU Paris-aligned Benchmarks if they derive:			
64	241(a)	1% or more of their revenues from exploration, mining, extraction, distribution or refining of hard coal and lignite	☐
64	241(b)	10% or more of their revenues from the exploration, extraction, distribution or refining of oil fuels	☐
64	241(c)	50% or more of their revenues from the exploration, extraction, manufacturing or distribution of gaseous fuels	☐
64	241(d)	50% or more of their revenues from electricity generation with a GHG intensity of more than 100g CO2 e/kWh	☐
None of the above			☐
64	241	Undertakings are excluded from any EU reference benchmarks that are aligned with the Paris	-

Kyseessä on pakollinen raportoitava kohta, jos kestävyysraportoinnissa sovelletaan VSME-standardin laajennettua moduulia.

VSME-standardin hallintotavan viimeisessä kohdassa **C9** (Gender diversity ratio in the governance body) raportoidaan hallituksen sukupuolijakauma jos sovellettavissa -periaatteen mukaan (Kuva 47).

Kuva 47. VSME laajennettu moduuli C9: Hallituksen sukupuolijakauma (EFRAG, 2025b)

C9 – Gender diversity ratio in the governance body at - [If applicable]			
Does the undertaking have a governance body in place?			☐
65	242-244	Number of female board members at the end of the reporting period	
		Number of male board members at the end of the reporting period	
		Gender diversity ratio in governance body	

VSME-standardin kohdan C9 tunnusluvun laskenta onnistuu, jos molempiin harmaalla värillä merkittyihin kenttiin tuleva arvo on vähintään yksi. Jos toisen kentän arvo on nolla, kohta ei ole sovellettavissa.

Taloudellisen kestävyuden ja hyvän hallintotavan osalta VSME-standardin mukainen raportointi on niukkaa. VSME-standardin mukainen raportointi mahdollistaa kuitenkin kestävyysraportoinnin täydentämisen kaikilla kestävyuden osa-alueilla yrityksen kannalta olennaisilla kestävyysaiheilla ja liitedokumentaatiolla. Taloudellisen vastuun osalta

mittareihin on syytä kuulua talouden suorituskykymittareita (KPI, Key Performance Indicator), joiden avulla pystytään arvioimaan liiketoiminnalle asetettujen tavoitteiden saavuttamista. Mittareilla voidaan mitata esimerkiksi liiketoiminnan laajuutta, kannattavuutta ja maksuvalmiutta. Asiakastyytyväisyys on tärkeä mittari taloudellisen kestävyuden kannalta, koska tuotteita tai palveluja tuotetaan ensisijaisesti niiden hankinnasta maksaville asiakkaille. CSRD:n mukaisessa kestävyysraportoinnissa liiketoiminnan harjoittamiseen ja hyvään hallintotapaan (ESRS G1) on sisällytetty mukaan esimerkiksi yrityskulttuuri, eläinten hyvinvointi, luottoluokitus ja maksukäytännöt suhteessa toimittajiin, jotka voivat soveltua mukaan myös VSME-raportointiin.

Verovastuullisuutta mittaava verojalanjälki voi olla kestävyysraportoinnissa taloudellisen kestävyuden ja hyvän hallintotavan osalla käytetty mittari. Verojalanjälki kuvaa yrityksen toiminnasta yhteiskunnalle kertyviä veroja. Keskuskauppakamari (n.d.) on siirtynyt käyttämään käsitettä verokädenjälki, joka korostaa yritysten yhteiskunnallista merkitystä. Käytännössä verokädenjälki on yrityksen suorittamien erilaisten verojen ja veronluontoisten maksujen yhteissumma. Keskuskauppakamari (n.d.) tarjoaa laskurin verokädenjäljen laskentaan. Verokädenjälki tuo myös esille kestävyysraportoinnin eri näkökulmien keskinäisen sidonnaisuuden, koska se voisi olla myös sosiaalisen vastuun mittari.

VSME-standardin kestävyysraportoinnin vaatimukset hyvän hallintotavan raportoinnissa lähtevät siitä oletuksesta että hyvän hallinnon perusvaatimukset on jo täytetty. Hallinto on järjestetty ja toimiva sekä lakien ja asetusten vaatimukset täyttävä. Liiketoiminnan tapahtumien transaktiot kirjataan asianmukaisesti ja tehdään tilinpäätökset. Esimerkiksi palkkojen, työnantajavelvoitteiden, verojen ja laskujen maksusta huolehditaan oikeansuuruusina ja ajallaan. Pidetään huoli entiteetin (Entity) noudattamisesta: jokainen yritys on erillinen ja itsenäinen taloudellinen kokonaisuus. Käytännössä yrityksen ja yrityksen omistajan taloudelliset toiminnot, varat ja velat pidetään erillään yrityksen liiketapahtumista sekä moniyritysympäristöissä eri yritysten liiketapahtumat, varat ja velat erillisinä toisistaan. Vaikka vaatimus kuulostaa selkeältä, saamme silti ajoittain lukea uutisointia vähintään harmaalla alueella liikkumisesta tai suoranaista törkeistä talousrikoksista (ks. esim. Auvinen, 2025).

Hullu Poro Oy:ssä talouden tunnuslukuja seurataan talouden mittareilla. Talouden suunnittelu ja ennusteiden tuottaminen on tärkeä osa liiketoimintaa. Pohjana tässä on laskentakohteittain toteutettava kokonaisbudjetti, jossa on useita toimipaikkakohtaisia osabudjetteja. Budjetointia on vaiheittain siirretty talouden raportointijärjestelmään, jossa toteuman yhdistäminen budjettiin tuottaa luotettavampia ja tarkempia ennusteita myös

laskentakohdetasolla. Hyvän hallintotavan sertifikaatteja Hullu Poro Oy:llä on kaksi (2) kpl Suomen Asiakastieto Oy:n ESG-raportin mukaan. Laatujohtamisjärjestelmän sertifikaatti ISO 9001:2015, joka on alkuaan myönnetty 2015. Toinen hyvän hallintotavan sertifikaatti on Suomen Asiakastieto Oy:n 22. kesäkuuta 2024 myöntämä Suomen Vahvimmat -sertifikaatti osoituksena yrityksen erinomaisesta luottoluokituksesta ja positiivisista maksukäytännöistä.

Hyvässä hallintotavassa yrityksen hallituksella on tärkeä rooli vastuullisuuden edistämiseksi. Hallituksen tulee varmistaa vastuullisuuden ja kestävyden sisältyvän yrityksen strategiaan ja tavoitteisiin. Strateginen vastuullisuus on myös osa yrityksen arvomuodostusta. (Kurittu & Rankinen, 2023, s. 73) Strategia ja tavoitteet tähtäävät pitkäjänteiseen ja kestäväan taloudellisesti kannattavaan toimintaan, johon kietoutuu saumattomasti ekologinen ja sosiaalinen kestävyys. Hallituksen velvollisuus on huolehtia vastuullisuuden ja kestävyden kokonaisvaltaisesta toteutumisesta myös tulevaisuudessa (Bärlund & Sipilä, 2023, ss. 101–102).

6.5 Kestävä ja vastuullinen viestintä

Vastuullista viestintää voidaan käsitteellisesti tarkastella eri näkökulmista. Viestintä ymmärretään **tiedonvälityksenä** (funktionaalinen lähestymistapa) tai viestintä nähdään **merkitysten luojana** (formatiivinen lähestymistapa). Viestintä merkityksen luojana tarkoittaa sitä miten vastuullisuus tulee ymmärretyksi. Viestintä myös muokkaa aktiivisesti vastuullisuuteen liittyviä merkityksiä ja ohjaa vastuullisuuteen liittyvää toimintaa ja toiminnan organisointia. (Penttilä & Eräranta, 2021, ss. 16–18) VSME-standardin mukainen raportointi EFRAG:in raportointipohjalla sopii tiedonvälitykseen, määrämuotoiseen tietojen vaihtoon, kestäväan ja vastuulliseen viestintään vain tiettyjen sidosryhmien välillä.

VSME-raportoinnin asema on vahvistunut, koska Euroopan unionin komissio on heinäkuussa 2025 hyväksynyt suosituksen pk-yritysten raportoinnista VSME-raportointistandardin mukaisesti. Suositus sisältää lisäksi ohjeistusta VSME-standardin soveltamiseen. (Kuparinen, 2025) Vastuullisuusviestintä ei kuitenkaan ole vain tiedonvälitystä, koska yritys rakentaa viestinnällä vastuullisuustyölleen arvoa ja merkityksiä. Vastuullisuusviestinnällä myös vaikutetaan siihen, miten vastuullisuusasiat ymmärretään yhteiskunnassa. (Niemi, 2024, s. 151, 154)

Kestävää ja vastuullista viestintää voidaan havainnollistaa kuvaamalla yritysvastuu ”talona”, jonka kattorakenteena on viestintä (Kuva 48). Yritys vastuun perustukset ovat yrityksen toimintatavat, päätöksenteko, arvot ja yrityskulttuuri. Näiden muodostaman perustuksen päälle rakentuvat ESG-kehikon seinät, kestävyyden ja vastuullisuuden eri osa-alueet: ekologinen kestävyys ja ympäristövastuu, sosiokulttuurinen kestävyys ja yhteiskuntavastuu sekä taloudellinen kestävyys ja hyvä hallintotapa. Yritys vastuun ”talon” katto on aktiivista sidosryhmäyhteistyötä ja viestintää eri sidosryhmille. Kestävä ja vastuullinen viestintä sisältää eri sidosryhmille suunnattua ulkoista ja sisäistä viestintää, jota ilman yritys vastuun ei toteudu. (Liappis ym., 2019, ss. 7–8)

Kuva 48. Yritys vastuusta viestintään (mukaillen Liappis ym., 2019, s. 7)

Arvot ovat yrityksen liiketoiminnan perustuksissa. Yrityksen toiminnan taustalla on aina kannattavuustavoitteiden ohella jokin arvomaailma. Toiminta perustuu arvoihin, vaikka arvoja ei olisikaan määritelty erikseen. Arvot eivät ole vain sanoja, niihin liittyy käsitteellistä monitulkintaisuutta ja niillä on usein moniulotteinen merkitys. Yrityksen on hyvä sanoittaa

arvonsa auki, koska arvoja tulkitaan erilaisista lähtökohdista käsin. (ks. esim. Onkila ym., 2021, s.116)

Panu Luukan (2019, s. 204) mukaan keskiarvoisen suomalaisen pörssiyrityksen arvot ovat: 1) vastuullisuus, 2) luotettavuus, 3) tuloksellisuus ja 4) asiakaskeksisyys. Luukka tosin myös kritisoi suorasanaisesti näiden arvojen soveltuvuutta nimenomaan arvoiksi:

”Miksi siis kirjata nämä itsestäänselvykset vielä arvoiksi? Jos nämä seikat eivät ole yrityksessäsi itsestäänselvyksiä, on yritykselläsi kertaluokkaa suurempia ongelmia kuin hengettömät arvot.” (Luukka 2019, s. 204)

Vastuulliseen viestintään sitoutumisesta viestitään usein mainitsemalla vastuullisuus yhtenä yrityksen arvoista. Vastuullisuus on kuitenkin muihin yrityksen arvoihin verrattuna metatasolla, koska yritys on vastuussa kaikista arvoistaan. Vastuullisuus ei ole yksittäinen asia vaan se on tapa toimia, mikä on enemmän kuin yksittäinen teko tai arvo. (Pihlström, 2021, s. 142–143, 151–152)

Yritysvastuun ”talossa” yrityskulttuuri on keskeinen vaikuttaja tai mahdollistaja tekemiseen ja tai tekemättä jättämiseen. Yrityskulttuuri muodostuu yrityksen tiedostetuista ja tiedostamattomista arvoista, uskomuksista, normeista, rakenteista ja toimintatavoista. (Luukka, 2019, s. 25; Luutonen & Murtomaa, 2025, s. 283). Yrityskulttuuri on jaettu ilmiö, läpileikkaava, vaistomainen ja kestävä. Kulttuuri näkyy vuorovaikutuksessa, käyttäytymisessä ja oletuksissa. Se lävistää yrityksessä eri tasoja ja ilmenee käyttäytymistapoina, rituaaleina, tarinoina ja kuvina. Ihmiset tunnistavat kulttuurin luontaisesti ja asettuvat siihen. Yrityskulttuuri on myös kestävä, se vaikuttaa ajatteluun ja käyttäytymiseen pitkällä aikavälillä. (Kulmala & Rosvall, 2022, s. 20)

Yrityskulttuurista saadaan tietoa henkilöstökyselyjen, kehityskeskustelujen, sisäisen viestinnän tyylin sekä havaintojen ja kokemusten kautta. Yritykset voivat käyttää yrityskulttuurin tutkimiseen ja kehittämiseen myös ulkopuolisia resursseja, kuten GPTW:tä (Great Place To Work®). Prosessissa tehdään henkilöstötutkimus, joka tuottaa mitattavaa tietoa yrityskulttuurin tilasta, tuo esille kehittämissuhteita sekä mahdollistaa Great Place To Work -sertifioinnin. GPTW-prosessi on organisaatiokulttuurin kehittämisen työkalu, jossa tutkitaan työntekijäkokemusta ja johtajuutta. (Ilmasti, 2025) Matkailualalla Lapissa GPTW-sertifioinnin vuonna 2025 ovat saaneet Nellim Wilderness Hotels & Safaris, Snowhotel Family, Santa’s Hotels ja Peerå Hotels & Cottages. (Great Place To Work® Institute Inc., 2025) Santa’s Hotelsin toimitusjohtaja Sanna Sandgren (2025) tuo esille

sertifiointiin liittyen paikallisesti myös laajemman toimialanäkökulman: ”*Lapin matkailussa on paljon hyviä työpaikkoja, ne ansaitsevat tulla nähdyksi*”.

Yrityksen työntekijät ovat vastuullisuuden suhteen moniulotteinen sidosryhmä. Työntekijät osallistuvat vastuullisuuden päivittäiseen toteuttamiseen yrityksessä, tulkitsevat vastuullisuutta työtehtävissään ja ovat samalla vastuullisuusviestinnän keskeisiä kohderyhmiä. Vastuullisuusviestintä on päivittäistä tekemistä työntekijöiden toimiessa vastuullisuusviestijöinä ulkoisille sidosryhmille. (Onkila ym., 2021, s.110) Erityisesti ravintola-alalla työntekijöiden vastuullisuusviestintää selvitettäessä on noussut esille ruoan alkuperästä kertominen asiakkaille sekä hävikkiin ja kiertotalouteen liittyvä viestintä (Puhakainen & Vehkaperä, 2023, s. 20).

Kestävässä ja vastuullisessa viestinnässä otetaan huomioon ympäristöväittämiä koskeva lainsäädäntö, jota edustavat luvussa 2.3 esitellyt viherpesudirektiivi ja vihreitä väittämiä koskeva direktiivi. Viherväittämädirektiivin täytäntöönpanon jälkeen useiden tavanomaisten ympäristöväittämien käyttö on kiellettyä (Kuva 49).

Kuva 49. Esimerkkejä yleisistä ympäristöväittämisistä (mukaillen Hernberg, 2025)

Ympäristöystävällinen	Eko-	Vihreä	Luontoystävällinen
Ekologinen	Ilmastoystävällinen	Hiilineutraali	Ilmasto- neutraali
Energiatehokas	Biohajoava	Biopohjainen	Vastuullinen

Viherpesun kieltävien direktiivien voimaantulo on edessä lähitulevaisuudessa, mutta jo nykyisin Suomen lainsäädännössä kuluttajansuojalaki (38/1978) kieltää harhaanjohtajavan markkinoinnin.

Euroopan parlamentti (2024) määrittelee viherpesun (Greenwashing) kuluttajalle annettavana harhaanjohtavana tietona tuotteen tai palvelun ympäristöystävällisyydestä. Viherpesun tunnusmerkit täytyvät vaikka harhaanjohtavan tiedon esille tuominen olisi tahaton vahinko. Viherpesua on myös negatiivisten vaikutusten kertomatta jättäminen tai kerronnan epämääräisyys. (Isokangas & Vassinen, 2024, s. 227) Käytännössä ympäristöväittämiin ei saa sisältyä valheellista mielikuvaa tuotteen tai palvelun

ympäristöhyödyistä antavia viitteitä, kuten tekstejä, kuvia tai merkintöjä (Hernberg, 2025; Siitonen, 2024). Myöskään kestävyysraportin sisällöllinen ilmaisu, kuvaus tai kuvitus ei voi kallistua viherpesun suuntaan.

Kestävyysraportoinnissa esitetyille tiedoille on määritelty erilaisia vaatimuksia.

Kestävyystiedon vaatimuksena on **1) merkityksellisyys, 2) todellisuudenmukaisuus, 3) vertailukelpoisuus, 4) todennettavuus ja 5) ymmärrettävyys**. Merkityksellinen tieto on olennaista yrityksen toimintaa ja vaikutuksia tarkasteltaessa. Todellisuudenmukainen tieto on myös tarkkaa, virheetöntä ja kattavaa. Tiedon vertailukelpoisuus mahdollistaa vertailun edellisten kausien tietoihin sekä muiden samalla toimialalla toimivien vastaaviin tietoihin. Tiedon todennettavuus mahdollistaa kestävyystiedon varmentamisen ulkopuolisen kestävyysraportointitarkastajan toimesta. Kestävyysraportoinnissa käytetty esittämistapa on sidosryhmien näkökulmasta ymmärrettävää, selkeää ja johdonmukaista. (Kokkonen & Laine, 2025) Esimerkiksi hotellin hiilijalanjälki ilmoitetaan usein muodossa kg CO₂e / hotelliyö, mikä havainnollistaa tiedon vertailtavuutta eri raportointikausien välillä sekä vastaavaa tietoa eri yritysten välillä. Kestävyysraportoinnissa raportointikausi on yrityksen tilikausi.

Tavoitteena on erottautuminen todellisella ympäristövastuulla. Viherpesun riskit voivat toteutua eri tavoin. Virallisten sanktioiden lisäksi kuluttajien ja toimittajien luottamuksen menettäminen on keskeinen riski. Viherpesusta kiinni jääminen syö uskottavuutta ja voi aiheuttaa kuluttajaboikotteja. Näiden aikaansaama negatiivinen julkisuus vaikuttaa tutkimusten mukaan negatiivisesti myös niihin kuluttajiin, joille ympäristöystävällisyys ei edes ole varsinainen arvo. Arvoketjuriski voi toteutua, koska arvoketjussa on yrityksiä, jotka ovat tarkkoja maineestaan eivät halua toimia viherpesua harjoittavien yritysten kanssa. Lisäksi rahoitusmekanismit ohjaavat rahoitusta vastuulliseen liiketoimintaan, johon viherpesu ei sovi. (Hernberg, 2025)

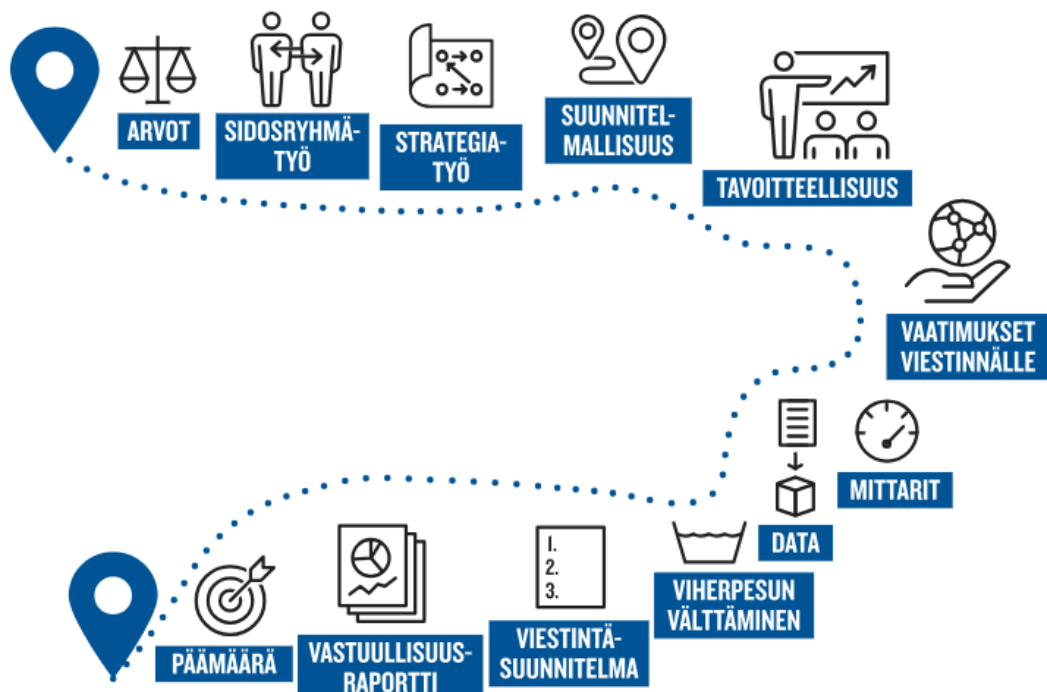
Yritysten vastuullisuutta ei ole syytä esittää lopullisena totuutena vaan tuoda esiin vastuullisuusviestintä myös keskeneräisenä prosessina, joka todistettavasti etenee kohti asetettuja tavoitteita. Keskeneräisyys tarkoittaa vastuullisuusprosessin purkamista osiin viestinnässä. Vastuullisuusviestinnässä tarkennetaan ymmärrettävästi ja johdonmukaisesti, miltä osin liiketoiminta on vastuullista: onko kyse yksittäisestä tuotteesta tai palvelusta, jostakin tuotantoprosessin vaiheesta vai koko liiketoiminnasta. (Frig & Uusitalo, 2021, s. 36)

Viestintäsuunnitelma ohjaa yrityksen vastuullisuusviestintää. Kyse on käytännön asioiden suunnittelusta, tavoitteista, roolituksesta, aikataulutuksesta ja taloudellisista resursseista. Viestintäsuunnitelmassa otetaan kantaan seuraaviin kysymyksiin (Niemi, 2024, ss. 172–176):

- Miksi yritys viestii?
- Kenelle yritys viestii?
- Missä yritys viestii?
- Kuka yrityksessä viestii?
- Milloin yritys viestii?
- Mitkä ovat yrityksen viestinnän resurssit?
- Miten yritys mittaa ja seuraa viestinnän tuloksia?

Viestinnässä toteutetaan käytännössä jotakin suunnitelmaa, vaikka viestintäsuunnitelmaa ei olisi dokumentoitu. Vastuullisuusviestinnän toteutusta voidaan kuvata prosessina (Kuva 50).

Kuva 50. Vastuullisuusviestinnän toteutus (Niemi, 2024, s. 185)

Mallissa vastuullisuusviestintä lähtee liikkeelle yrityksen arvoista, sidosryhmä- ja strategiatyöstä. Myös rahoittajien haastatteluissa tuli hyvin esille tavoite pitää vastuullisuus-

ja kestävyys strategiakeskusteluissa mukana. Kestävyystavoitteiden saavuttaminen on prosessi, jota ohjaavat strategia ja suunnitelma tavoitteiden saavuttamisesta. Onnistunut vastuullisuusviestintä toteutetaan selkeästi ja rehellisesti. Viestinnässä tunnistetaan eri kohderyhmät ja niille kuuluvat arvot, kiinnostuksen kohteet ja käytössä olevat viestintäkanavat. Vastuullisuusviestinnässä voi silti hyödyntää myös tarinallisuutta. Erityisesti matkailu- ja ravintola-alalla tarinallistaminen tuo esille paikallisen kulttuurin ja perinteet. (Visit Finland, 2024b, ss. 20–21; ks. myös Niemi, 2024, s. 182)

Vastuullisuusraportoinnilla on useita rooleja, joista yhden keskeisen roolin voi ilmaista Tampereen yliopiston apulaisprofessorin KTT Hannele Mäkelän (2021, 82) sanoin:

”Raportointi prosessina rakentaa myös organisaation sisäistä identiteettiä, kun yrityksessä toivottavasti samalla kirkastuu, mikä on sen toiminnan ydin, mitkä arvot ovat yritykselle tärkeitä ja miten vastuullisuus näihin kytkeytyy.”

7 Johtopäätökset

Kestävyysraportointi on edelleen siirtymävaiheessa, mutta sen merkitys kasvaa vahvasti. Kestävyysraportointidirektiivin (CSRD) mukainen ESRS-raportointi ei tule velvoitteena koskemaan yhtä suurta joukkoa yrityksiä mitä alun perin arvioitiin. Vapaaehtoisen VSME-standardin mukaisen kestävyysraportoinnin rooli on koko ajan vahvistunut. VSME-standardi julkaistiin joulukuussa 2024 ja heinäkuussa 2025 Euroopan unionin komissio ilmoitti suositteluvansa virallisesti VSME-standardin käyttöä myös niillä yrityksillä, joita CSRD-raportointi ei sääntelyn keventämisen jälkeen koske.

VSME-standardi on pk-yrityksille toimiva lähtökohta kestävyysraportoinnin aloittamiseen. Standardi mahdollistaa yhdenmukaisen raportoinnin. Se toimii alustana yritysten väliselle tietojen vaihdolle ja vastuullisuusviestinnälle. Ensivaikutelmaltaan VSME-standardin raportointisisältö on suppea, mutta standardi mahdollistaa raportoinnin täydentämisen raportoitavan yrityksen kannalta olennaisilla aiheilla.

Eri sidosryhmien odotukset luotettavasta ja läpinäkyvästä kestävyystiedosta lisääntyvät koko ajan. Rahoittajat korostavat kestävyys- ja vastuullisuusasioiden olevan yhä tärkeämpi tekijä yrityksen riskejä ja luottokelpoisuutta arvioitaessa. Perusedellytys on kannattava liiketoiminta, eli taloudellinen kestävyys, joka varmistaa edellytykset ympäristövastuun ja sosiokulttuurisen vastuun toteuttamiselle. Käytännön tasolla kestävyyttä edistäviä toimia

ovat esimerkiksi hiilijalanjäljen laskenta, päästövähennystavoitteiden asettaminen ja siirtyminen kohti vähäpäästöisiä energiaratkaisuja. Fossiilista polttoaineista luopumiseen on saatavilla myös kestävä rahoituksen rahoitusmuotoja ja vihreän siirtymän edistämiseen tarkoitettuja avustuksia ja tukia. Kestävyys ja vastuullisuus on keskeinen osa yrityksen liiketoimintastrategiaa ja ydintoimintoja, joiden toteutuminen edellyttää yrityksen hallituksen ja johdon sitoutumista.

Myös matkailualalla kestävyysraportoinnin merkitys kasvaa nopeasti. Yleisesti ottaen suomalaisilla matkailuyrityksillä on hyvät lähtökohdat kehittää kestävyysraportointiaan. Matkailualan ominaispiirteisiin kuuluvat monimutkaiset arvoketjut, jotka päästölaskennassa voivat tehdä Scope 3-päästöjen selvittämisestä haastavaa. Tilanne paranee sitä mukaa mitä useammat toimijat tuottavat omat päästölaskelmansa. Matkailualalla on tiettyjä eettisiä teemoja, jotka nousevat esiin toimialan vastuullisuutta tarkasteltaessa. Kestävä matkailun jälkeen seuraava vaihe on siirtyä kohti uudistavaa matkailua, jossa ei riitä haittojen vähentäminen. Uudistavan matkailun tavoitteena on yrityksen toiminnan tuottavan aktiivisesti positiivisia vaikutuksia ympäristöön ja yhteisöön.

8 Pohdinta

CSRD-direktiivin avaaminen uudelleen käsittelyyn keväällä 2025 aiheutti hämmennystä yleisessä keskustelussa ja myös omassa opinnäytetyöprosessissa. Sääntelyssä eletään edelleen siirtymävaihetta. Tilanteen edetessä on selvinnyt ettei itse asian tärkeys ole muuttumassa. Kestävyys- ja vastuullisuusteemat sekä niihin liittyvä raportointi ei ole katoamassa, vaikka raportoinnin muoto ja nimi voivat vaihtua. VSME-standardin mukainen raportointi tarjoaa pk-yrityksille mahdollisuuden kestävyysraportoinnin aloittamiseen kevyemmällä tasolla. Standardi luo rakenteen ja vertailukelpoisen vähimmäistason yritysten väliseen tiedonvaihtoon. Standardi on kuitenkin joustava ja tarjoaa mahdollisuuden vähimmäistasoa täydentävien kestävyystietojen lisäämiseen, mikäli tieto on kestävyystarkastelussa olennainen.

Kestävyysraportoinnissa ei tarvitse olla perillä ensimmäisellä raportointikerralla. Realistinen, rehellinen ja ymmärrettävä kuvaus kestävyden tilasta on tärkeämpää kuin kauniit korulauseet. Samalla raportoinnissa tuodaan esille tavoitteet ja aikataulu kestävyden etenemisessä kohti tavoitteiden saavuttamista. Kestävyystavoitteiden saavuttaminen vaatii aina konkreettisia toimia: tekoja, aikatauluja ja mittareita, joita kuvataan raportissa. EFRAG:in julkaisema Excel-pohjainen aineiston koonti ja XBRL-

muotoinen VSME-raportti ei itsessään ole tehokas vastuullisuusviestinnän väline kaikille sidosryhmille, vaikka yritysten välisen kestävyysviestinnän vähimmäistason täyttääkin. Sitä tulee täydentää visuaalisella, kuvailevalla ja kohdennetulla viestinnällä. Raportoinnin käyttöönotto on yritykselle myös kehittämisen ja oppimisen väline: yrityksellä on mahdollisuus käydä läpi vaikutuksensa, riskinsä ja mahdollisuutensa uudella tavalla.

Käytännön toimenpiteistä päästölaskenta on tärkeää toimialasta riippumatta.

Päästölaskennan haasteet ovat Scope 3-päästöjen laskennassa, koska yrityksen arvoketjut ovat usein monimutkaisia ja arvoketjun päästötietoja on vaihtelevasti saatavilla. Korjausinvestointeja kannattaa kohdistaa esimerkiksi fossiilisista energialähteistä luopumiseen tähtääviin investointeihin, joihin on saatavilla erilaisia avustuksia, tukia ja kestävän kehityksen hankkeisiin suunnattua lainarahoitusta. Fossiilisista energialähteistä luopuminen pienentää hiilijalanjälkeä. Kun vastuullisuuden toteuttamisesta viestitään, pyritään viestinnässä selkeään ja läpinäkyvään tuotokseen, vältetään ympäristövääntämissä kiellettyjä ilmaisuja ja varmistetaan että esitetyt väitteet ovat todennettavissa.

Rahoittajat ovat keskeinen sidosryhmä useimmille yrityksille, eivätkä pk-yritykset tee tästä poikkeusta. Pankit ja muut rahoittajat odottavat yrityksiltä yhä enemmän todennettavaa vastuullisuuden toteuttamista liiketoiminnassa. He pitävät aihealuetta myös aktiivisesti esillä sidosryhmäyhteistyössä ja pyrkivät lisäämään yritysten tietoisuutta vastuullisuusasioissa ja tukemaan yritysten siirtymistä kohti kestävästä liiketoimintaa. Vihreän siirtymän etenemisen edistämiseksi rahoittajilla on merkittävä rooli pääomavirtojen ohjaamisessa kestäviin investointeihin. Rahoitusmarkkinoilla on erilaisia lainatuotteita, kuten vihreät lainat. Lisäksi on muita avustus- ja tukimuotoja, jotka tarjoavat yrityksille taloudellisen kannusteen investoida kestävästä kehityksen liiketoimintaan. Yrityksen näkökulmasta rahoituksen saatavuus ja kilpailukykyyn säilyttäminen ovat tärkeitä huomattavan tärkeitä tekijöitä. Vastuullisuuden merkitys tulee yhä kasvamaan ja rahoittajat haluavat tukea asiakasyrityksiään vastuullisuuden kehittämisessä.

Taloudellinen kestävyys edellyttää tuloksellista toimintaa ekologisen ja sosiaalisen kestävyden rajoissa. Kaikkein voimakkain raja on ekologinen kestävyys. Jos se pettää, vaikuttaa se väistämättä taloudelliseen ja sosiaaliseen kestävyteen. Taloudellinen kestävyys on merkittävä tekijä ekologisen ja sosiaalisen kestävyden tukemisessa. Kestävä liiketoiminta on tavoitteellista ja suunnitelmallista. Taloudellisen suunnittelun työkaluja on esimerkiksi budjetointi, jossa liiketoiminnan suunnitelmat ja tavoitteet muutetaan numeeriseen muotoon. Budjetti tekee tavoitteet mitattavissa oleviksi ja mahdollistaa tavoitteiden toteutumisen seurannan. Kestävyys ei ole irrallinen sivupolku,

vaan osa yrityksen strategista suunnittelua ja päivittäistä johtamista. Taloudellinen kestävyys on perusta ympäristö- ja sosiaalisen vastuun toteuttamiselle. Myös matkailun kestävyys muodostuu ympäristön, yhteisön ja talouden tasapainosta.

Matkailualan yritysten raportointi ei eroa merkittävästi muista pk-yrityksistä. Yleisesti ottaen suomalaisilla yrityksillä on vastuullinen toimintakulttuuri ja lainsäädäntöä noudatetaan. Matkailun toimialalla on tiettyjä vastuullisuusteemoja, jotka toistuvasti nousevat keskusteluissa esille. Eettiset kysymykset liittyvät usein kausityöntekijöiden työoloihin ja matkailussa käytettävien eläinten kohteluun. Lyhytaikaisen majoituksen (Airbnb) vaikutusta vuokra-asuntojen saatavuuteen ja kohonneeseen vuokratasoon voidaan tarkastella kestävyysshaasteena sosiaalisesta näkökulmasta. Lentoliikenteen tärkeys kohteiden saavutettavuuden kannalta on systeeminen kestävyysshaaste. Lisääntyvä lentoliikenne tukee kohteiden ympärivuotista käyttöä, mikä toisaalta on matkailun taloudellista ja sosiaalista kestävyyttä lisäävä tekijä. Samalla lentoliikenteessä käytettävät fossiiliset polttoaineet tuottavat kasvihuonekaasupäästöjä, jotka vaikuttavat kielteisesti ekologiseen kestävyYTEEN. Matkailussa kestävyYTEEN liittyviä kysymyksiä on myös luontokohteiden kantokyky ja biodiversiteetin säilyminen. Siirtymä kohti uudistavaa matkailua kuvaa kuitenkin toimialan laajempaa kehitystä ja tavoitteita: haittojen kurissapitäminen ei enää riitä vaan tavoitteena on positiivisten vaikutusten tuottaminen.

Ensi silmäyksellä keveältä vaikuttavan VSME-standardin mukaisen raportoinnin toteuttaminen vaatii kuitenkin paljon taustatyötä ja dokumentaation keräämistä, järjestelyä, jäsentelyä ja tallentamista. Myös käytännön tasolta kantautunut palaute viittaa siihen, että VSME-standardin mukaisessa raportoinnissa riittää tekemistä erityisesti ensimmäistä raporttia työstettäessä. Manuaalinen työ helpottuu kun kestävyysraportointiin soveltuvia järjestelmiä on saatavilla myös pk-yrityksille. Järjestelmät jäsentävät tiedon koontia, hallintaa ja varsinaisen julkaistavan kestävyysraportin tuottamista. VSME-raporttia ei ole pakollista varmentaa, mutta varmentamisen myötä saadaan raportointiin riippumaton ja objektiivinen näkökulma, joka tuo raportointiin uskottavuutta ja myös ohjaa raportoinnin varmentamista tilintarkastuksen kaltaiseen prosessiin. Kestävyysraportoinnissakin tarkastelujakso on tilikausi. Kestävyysraportointiin pätevyityneitä tilintarkastajia (KRT) on jo enemmän ja varmennuspalvelun saatavuus on lisääntynyt. Kestävyysraportointi elää vielä toistaiseksi siirtymävaihetta kohti tilinpäätösraportointia ja parempaa vertailtavuutta.

Lähteet

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Luku V, alaluku 11. Gaudeamus Oy.
- Alho, E. (26.09.2024). *Kestävyystakauslainat vihreän siirtymän investointien rahoittamisessa*. Johtava asiantuntija, konserniohjaus ja kansainväliset asia, talous ja rahoitus. Ympäristöministeriö. Kestävän rahoituksen pyöreä pöytä -tapahtuma 29.9.2024. Motiva. <https://tinyurl.com/5b99x54n>
- Alho, E. & Ranta, R. (2025). *Kestävyyssraportoinnin haasteet ja tukitarpeet suomalaisyrityksissä*. Ympäristöministeriö. <https://tinyurl.com/9hsx4ft8>
- Auvinen, A. (25.9.2025). Lappilaista matkailuyrittäjää syytetään törkeistä talousrikoksista: pyöritti miljoonabisnestä ohi kirjanpidon. Uutinen. Yle. <https://yle.fi/a/74-20184823>
- Borgenström, A. & Savio, J. (vetäjät). (15.1.2025a). *ESG:stä kilpailuetua: Tiedonkeruu, raportointi ja varmennus*. [webinaari]. Reforest Finland Oy & Moore Idman Oy. <https://tinyurl.com/w2wvnbp8>
- Borgenström, A. & Walden, T. (vetäjät). (24.4.2025b). *VSME – Yrityksen polku vastuullisuustyöhön ja raportointiin?* [webinaari]. Reforest Finland Oy. <https://tinyurl.com/y8h4st3w>
- Breukers, L. (13.5.2025). EU:n Omnibus – bussi kyljellään ojassa vai tasainen matka kohti vastuullisuutta? Uutiset ja tiedotteet. Suomen Taloushallinto liitto ry. <https://tinyurl.com/ydeweutu>
- Business Finland. (7.4.2025). Business Finland tarttuu kiertotalouden pullonkaulaan – kuluttajabrändit aliedustettuina myönnetyssä rahoituksessa. Tiedote. <https://tinyurl.com/4mymt66v>
- Bärlund, A. & Sipilä, K. (2023). *Vastuullinen hallituksen jäsen* (1. painos.). Kauppakamari.
- Danske Bank. (n.d.). *Rahoita kestävät investoinnit vihreällä lainalla. Mitä vihreillä lainoilla voi rahoittaa?* <https://tinyurl.com/38y2r8a8>
- Dolinšek, S., Kulusjärvi, O., Ojala, S. & Tervo-Kankare, K. (2021). *Vastuullisen matkailun osaamistarpeet matkailuyrityksissä*. Nordia Tiedonantoja, (1), 1–52. <https://tinyurl.com/3vpbam45>
- Donitsitalous. (n.d.). *Donitsitalouden pohdintaa ja soveltamista Suomessa*. <https://www.donitsitalous.fi/>
- EFRAG. (2024). *Voluntary reporting standard for SMEs (VSME)*. <https://tinyurl.com/5ckskmm2>
- EFRAG. (27.5.2025a). VSME Digital Template and Explanatory Note. <https://tinyurl.com/s9rzszt>
- EFRAG. (16.6.2025b). VSME Digital Template Version 1.0.1. <https://tinyurl.com/yc58pwz6>
- EFRAG. (23.6.2025c). VSME Digital Template and Conversion to XBRL. Explanatory video. <https://vimeo.com/1094691297>
- Elinkeinoelämän keskusliitto. (2024). *Vastuullisuus – kasvua ja kilpailuetua Suomen pk-yrityksille*. <https://tinyurl.com/4ejw2zz>

- Elinkeinoelämän keskusliitto. (4.4.2025). EU-lainsäätäjät päättivät vuoden 2026 CSRD-raportointivelvoitteista – suuri joukko yrityksiä rajautuu ulkopuolelle. Artikkelii. <https://tinyurl.com/45p49rbu>
- ELY-keskus. (n.d.). Yrityksen kehittämisavustus. <https://tinyurl.com/362xmnmw>
- Energiateollisuus ry. (n.d.). Tervetuloa käyttämään kaukolämmön päästölaskuria! <https://www.klpaastolaskuri.fi/>
- EU-rahoitusneuvonta. (n.d.). Oikeudenmukaisen siirtymän rahasto. <https://tinyurl.com/yc3sa2bj>
- Euroopan komissio. (26.2.2025). Komissio ehdottaa byrokratian vähentämistä ja liiketoimintaympäristön yksinkertaistamista. Uutisartikkeli. *Euroopan komission viestinnän pääosasto*. <https://tinyurl.com/mwznsd6k>
- Euroopan parlamentti. (17.4.2023). Ilmastonmuutos: ilmaston lämpenemistä aiheuttavat kasvihuonekaasut. *Euroopan parlamentti jäsenvaltioissa*. <https://tinyurl.com/yeyvm9zv>
- Euroopan parlamentti. (2024). Loppu viherpesulle: miten EU sääntelee ympäristöväitteitä. *Euroopan parlamentti jäsenvaltioissa*. <https://tinyurl.com/3s2d69n6>
- Euroopan unioni. (n.d.). Säästötyypit. *Euroopan unionin viestinnän pääosasto*. <https://tinyurl.com/bdfs3cy7>
- Euroopan unioni. (2020). *Euroopan unionin virallinen lehti*. L 198. Suomenkielinen laitos. Lainsäädäntö. 63. vuosikerta, 22. kesäkuu 2020. <https://tinyurl.com/yt9u8dtm>
- Euroopan unioni. (5.8.2025). Komission suositus (EU) 2025/1710, annettu 30 päivänä heinäkuuta 2025, pienten ja keskisuurten yritysten vapaaehtoisesta kestävyysraportointistandardista. *Euroopan unionin virallinen lehti*. <https://tinyurl.com/mtn8z9vn>
- Euroopan unionin neuvosto. (21.2.2025a). Euroopan vihreän kehityksen ohjelma. *EU:n neuvoston ja Eurooppa-neuvoston virallinen verkkosivusto*. <https://tinyurl.com/yxj8uh6z>
- Euroopan unionin neuvosto. (15.4.2025b). Yksinkertaistaminen: neuvostolta lopullinen hyväksyntä keskeytymekanismille EU:n kilpailukyvyn parantamiseksi ja oikeusvarmuuden takaamiseksi yrityksille. Lehdistötiedote. *EU:n neuvoston ja Eurooppa-neuvoston virallinen verkkosivusto*. <https://tinyurl.com/bdzeef29>
- Fibs ry. (n.d.). Kohti kestävämpää maailmaa. <https://fibsry.fi/tietoa-meista/>
- Fibs ry. (8.9.2022a.). Pk-yrityksillä on suuri potentiaali vastuullisuushaasteiden ratkaisemisessa. Uutinen. <https://tinyurl.com/z3kf9587>
- Fibs ry. (2022b.). Työkalut. <https://fibsry.fi/tyokalut/>
- Fibs ry. (2023). *Yritysvastuu 2023. Tutkimuksen tiivistelmä*. Tutkimus maamme suurimpien yritysten vastuullisuuden johtamisesta, käytännöistä, haasteista ja tulevaisuuden näkymistä. <https://tinyurl.com/2nk6x3sc>

- Fibs ry. (2025). *Yritysvastuu 2025. Tutkimuksen tiivistelmä*. Tutkimus maamme suurimpien yritysten vastuullisuuden johtamisesta, käytännöistä, haasteista ja tulevaisuuden näkymistä. <https://tinyurl.com/273z6knu>
- Finanssiala ry. (30.1.2025). Kestävä rahoitus. Finanssiala torjuu ilmastonmuutosta kestäväen rahoituksen keinoin. *Finanssiala ry.* <https://tinyurl.com/yapu3kc5>
- Finanssivalvonta. (5.12.2023). Finanssivalvonnan kysely tarkastusvaliokunnille kestävyysraportoinnin käyttöönotosta. Markkinat-tiedote 4/2023. *FIN-FSA Finanssivalvonta.* <https://tinyurl.com/4kp7u936>
- Fingrid Oyj. (2025). Sähkömarkkinatoimikunta 1/2025. Muistio 28.2.2025 Fingrid Oyj:n sähkömarkkinatoimikunnan kokouksesta 10.2.2025. <https://tinyurl.com/23h2vcs4>
- Finnvera. (n.d.-a.). Finnvera täydentää rahoitusmarkkinoita. <https://tinyurl.com/52d9ft8m>
- Finnvera. (n.d.-b.). Lainat. <https://tinyurl.com/mp5t864m>
- Frig, M. (2021). Vastuullisuusviestintä pirullisessa ilmastokriisissä. Teoksessa K. Eräranta & V. Penttilä (toim.), *Vastuullinen viestintä* (ss. 28–42). ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry. <https://tinyurl.com/43h6h2p8>
- Great Place To Work® Institute Inc. (2025) Great Place To Work -sertifioidut™ yritykset. <https://greatplacetowork.fi/sertifioidut/>
- Hagner, M., Hallikainen, V., Huhta, E., Juhanoja, S., Kantola, S., Kaunismaa, K., Kotro, J., Nivala, V., Peltola, R., Salo, T., Tiilikkala, K., Tuhkanen, E-M., Tuulentie, S., Tyrväinen, L., Uusitalo, M. & Vanhanen, H. (2018). Teoksessa M. Uusitalo (toim.), *Voimametsät kesä- ja hyvinvointimatkailun kehittämisessä. Voimametsistä viherkattoihin -hankkeessa testattuja malleja luontoalueiden ja ekosysteemipalvelujen tuotteistamiseen*. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 53/2018. Luonnonvarakeskus. <https://tinyurl.com/4w6kpek7>
- Hernberg, K. (26.3.2025). *Mitä markkinoijan pitää tietää viherpesulainsäädännöstä*. Asiantuntijaluento Will & Way Oy. IAB Finland [webinaari]. Master your Privacy and Policy 26.3.2025. Tallenne. <https://tinyurl.com/ynmpkcvn>
- Hilvo, T., Rubanovitsch, M. D. (2023). *Kestävä myynti & johtaminen: The Nordic way: 6 sielua myynnin ja johtamisen kilpailuetuna* (1. painos.). Nordic Way Group Oy.
- Holmström, T., Larvus, L. & Rantti, N. (28.2.2025). EU:n komission Omnibus-paketti tuo muutoksia kestävyysvelvoitteisiin. Artikkel. *EY Finland.* <https://tinyurl.com/3puc32e3>
- Hullu Poro Oy. (n.d.-a). Hotelli Hullu Poro [kuva]. <https://www.hulluporo.fi/majoitus/hotelli-hullu-poro/>
- Hullu Poro Oy. (n.d.-b). Santa's Visitor Center [kuva]. <https://elvesvillage.fi/ruokailut/santas-visitorcenter/>
- Hullu Poro Oy. (n.d.-c). Laatu- ja ympäristöpolitiikka. <https://tinyurl.com/5ehdrxv>
- Hämäläinen, S. (16.10.2024). EU kieltää viherpesun – ympäristöväittämät tulee jatkossa todentaa. *Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry:n järjestölehti Vitriini.* <https://tinyurl.com/b5t8n3c5>

- ICMA. (n.d.). Green Bond Principles (GBP). *International Capital Market Association*.
<https://tinyurl.com/yatmmbmk>
- Ilmasti, K. (vetäjä). (12.9.2025). *Great Place To Work -sertifiointi: Mikä, miksi & miten?* [webinaari]. Great Place To Work Finlandin toimitusjohtaja. Great Place To Work® Institute Inc.
<https://tinyurl.com/5d6rmpn4>
- Isokangas, A. & Vassinen, R. (2024). *Viherpesutalous: Näin markkinoit ja viestit vastuullisesti*. Alma Media Finland Oy.
- Jaatinen, T. (vetäjä). (8.4.2025). *Ajankohtaiskatsaus vastuullisuusraportointiin ja -lainsäädäntöön* [webinaari]. Azets. <https://vimeo.com/1073563442>
- Johansson, S. & Siniaalto, M. (keskustelijat). (20.3.2025). *Kaksoisolennaisuusanalyysi vastuullisen liiketoiminnan kivijalkana* [audiopodcast]. Teosta Sanoiksi – podcast yritysvastuusta ja siitä viestimisestä. Spotify. <https://tinyurl.com/bp5hwsvr>
- Juhila, K. (n.d.). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 5.10.2025.
<https://tinyurl.com/y63wvu2r>
- Kaiholan, O. (2024). *Matkailuala kohti uudistuvaa kasvua: Toimialaraportti 2024*. Etelä-Savon ELY-keskus. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tinyurl.com/4rn8u9x9>
- Keskuskauppakamari. (n.d.). Laske yrityksesi verokädenjälki. Haettu 16.6.2025.
<https://tinyurl.com/45fm3dsr>
- Kittilän kunta. (n.d.). Taivaanvalkeat / Akanvuoman ranta-asemakaava. <https://tinyurl.com/zdt42dsp>
- Kiwa Sertifiointi Oy. (n.d.). Ratkaisut – Standardit. <https://www.kiwa.com/fi/fi/>
- Koipijärvi, T. & Kuvaja, S. (2020). *Yritysvastuu 2.0: Johtamisen uusi normaali* (2., uudistettu painos.). Kauppakamari.
- Kokkonen, N. & Laine, R. (30.1.2025). Kestävyysraportoinnin narratiivisen tiedon tulee olla laadukasta ja varmennettavaa. Artikkel. *BDO Suomi*. <https://tinyurl.com/yacf2hr2>
- Kokkonen, N. & Vuorinen, V. (19.3.2025). VSME: Kevyempi polku kestävyysraportointiin. Artikkel. *BDO Suomi*. <https://tinyurl.com/bdz9y8yt>
- Kostamo, P., Airaksinen, T. & Vilka, H. (2022). *Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön*. Art House Oy.
- Kulmala, S. & Rosvall, P. (2022). *Yrityskulttuuri käytännössä. Konkretiaa tavoitekulttuurin johtamiseen*. Alma Talent.
- Kuluttajansuojalaki 38/1978. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1978/38>
- Kumpulainen, S. & Ahonen, S. (vetäjät). (13.3.2025). *VSME-standardi. Suositukset pk-yrityksen vastuullisuustyöhön*. [webinaari]. Ceriffi Oy & Green Carbon Finland Oy.
<https://tinyurl.com/3t82fw99>

- Kuparinen, N. (11.8.2025). EU-komissio julkaisi suosituksen pk-yritysten vapaaehtoisesta kestävyysraportoinnista. Uutinen. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/yr6853nt>
- Kurittu, K. & Rankinen, L. (2023). *Menesty kestävästi! Vastuullisuus johdon ja hallituksen agendalla.* Alma Talent.
- Kuuluvainen, S., Päällysaho, M., Rajala, T., Risu, E., Turunen, A. & Vitikka, M. (2021). *Ravintolat hiilijalanjäljillä. Mission Zero Foodprint-työkirja.* Laurea-ammattikorkeakoulun erillisjulkaisu. <https://tinyurl.com/3pnpuxzr>
- Kyttä, V., Lindfors, K., Saarinen, M. & Vorne, V. (2024). *Ilmastovaikutusaineisto ruokapalvelusektorille: Aineiston tuottamisen menetelmät.* Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 75/2024. Luonnonvarakeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-961-1>
- Kyyrä, S. (2025). *Yhdessä enemmän – kestävä kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun. Suomen matkailustrategia ja toimenpiteet 2025– 2028.* Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 2025:29. Työ- ja elinkeinoministeriö. <https://tinyurl.com/33a754r3>
- Kämäräinen, H. & Mutila, M. (vetäjät). (3.6.2025). *Vaatimuksesta suunnannäyttäjäksi – näin onnistut vastuullisuustyössä!* [webinaari]. Greenstep Oy. <https://tinyurl.com/mr2d6esa>
- Laki kirjanpitolain 7 luvun muuttamisesta 991/2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240991>
- Laki osakeyhtiölain muuttamisesta 1252/2023. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2023/1252>
- Laki tilintarkastuslain muuttamisesta 239/2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240239>
- Laki tilintarkastuslain muuttamisesta 985/2024. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2024/20240985>
- Liappis, H., Vanhala, A., & Pentikäinen, M. (2019). *Menesty yritysvastuulla: Käsikirja kokonaisuuteen.* Edita.
- Lindfors, K. (25.9.2024). Miten elintarvikkeiden hiilijalanjälkiarvot on tuotettu? *Ilmastovaikutusdatasetti – kattava aineisto ravintola-aterioiden ilmastovaikutusten arviointiin.* [webinaari]. <https://tinyurl.com/8txv8dje>
- Lukkarila, A. (2016). *Kioskinpitäjä ja keisarinna – Päivikki Palosaaren elämää.* Hullu Poro Oy.
- Luonnonvarakeskus. (n.d.). Suomen kansallinen ruokahävikkitiekartta. <https://ruokahavikkitiekartta.fi/>
- Luonnonvarakeskus. (2025). Luonnonvaratieto. Elintarvikejäte ja ruokahävikki. Haettu 20.9.2025. <https://tinyurl.com/4e33untc>
- Luukka, P. (2019). *Yrityskulttuuri on kuningas: Mikä, miksi ja miten?* Alma Talent Oy.
- Luutonen, N. & Murtomaa, M. (2025). *HR-opas moderniin henkilöstöjohtamiseen.* Alma Insights.
- MaRa ry. (n.d.-a). Matkailun tilastot ja tunnusluvut. <https://tinyurl.com/yc2mytaw>
- MaRa ry. (n.d.-b). Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa. <https://www.mara.fi/mara.html>
- MaRa ry. (2021). *Ruokahävikin vähentäminen ravintolassa.* <https://tinyurl.com/59y3tans>

- MaRa ry. (2024). *Matkailu- ja ravintola-ala tiellä vähähiilisyteen. Alan toimintaympäristö ja ilmastotoimet*. <https://tinyurl.com/3ue5fk3m>
- MIELI Suomen Mielenterveys ry. (n.d.). *Hyvän mielen työpaikka® -merkki*. <https://hyvanmielentyopaikka.fi/>
- Mäkelä, H. (2021). Vastuullisuusraportoinnin monet roolit. Teoksessa K. Eräranta & V. Penttilä (toim.), *Vastuullinen viestintä* (ss.76–90). ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry. <https://tinyurl.com/43h6h2p8>
- Niemi, J. K. (2024). *Vastuullisuustyö pk-yrityksissä: Opas tuloksekkaaseen liiketoimintaan* (1. painos.). Kauppakamari.
- Nordea. (n.d.). Kestävät rahoitusratkaisut. Yritysassiakkaat. <https://tinyurl.com/432ybt7r>
- Nordea. (12.5.2025). Nordean biodiversiteettirahoituksen kriteerit valmiit. <https://tinyurl.com/2uxrkxrk>
- Onkila, T., Mäkelä, M. & Sarna, B. (2021). Työntekijät vastuullisuuden sidosryhmänä – Monimerkityksellisyys ja vastuullisuusviestinnän haasteet. Teoksessa K. Eräranta & V. Penttilä (toim.), *Vastuullinen viestintä* (ss.108–122). ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry. <https://tinyurl.com/43h6h2p8>
- OpenCO2net. (n.d.). Päästötietokanta. <https://www.openco2.net/fi/paastotietokanta>
- OP Ryhmä. (n.d.). Kestävät rahoitusratkaisut. <https://tinyurl.com/bde8aatu>
- OP Ryhmä. (2025). Rohkeaa uudistumista vai jalkoihin jäämistä? Suuryritystutkimus 2025. OP Ryhmä & Nordic Institute of Business & Society NIBS. <https://tinyurl.com/3tvpruiw>
- Penttilä, V. & Eräranta, K. (2021). Vastuullisuusviestintä – Vastuullista viestintää? Teoksessa K. Eräranta & V. Penttilä (toim.), *Vastuullinen viestintä* (ss.13–27). ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry. <https://tinyurl.com/43h6h2p8>
- Pihlström, S. (2021). Arvot, päämäärät ja vastuullisuus. Teoksessa K. Eräranta & V. Penttilä (toim.), *Vastuullinen viestintä* (ss.140–153). ProCom - Viestinnän ammattilaiset ry. <https://tinyurl.com/43h6h2p8>
- Pohjalainen, S., Moisio, M., Laine, A. & Halonen, M. (2023). EU-taksonomian ympäristötavoitteet [kuva]. *EU-taksonomia väylänpidossa. Selvitys EU-taksonomian vaikutuksista Väyläviraston toimintaan*. Väyläviraston julkaisuja 45/2023. <https://tinyurl.com/m3nwyunw>
- Puhakainen, E. & Vehkaperä, M. (2023). *Mitä saisi olla? Matkailu- ja ravintola-alan tulevaisuuden osaamista*. MODULE-hanke. Haaga-Helion julkaisut 2/2023.
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Luku IV, alaluku 9. Gaudeamus Oy.
- Ramboll Finland Oy. (n.d.). *EU-taksonomia on täällä*. <https://tinyurl.com/3tec28u3>
- Raworth, K. (2018). *Donitsitaloustiede: Seitsemän tapaa ajatella kuin 2000-luvun taloustieteilijä*. J. Pietiläinen (suom.). Terra Cognita.

- Renfors, S. (2022). Kiertotalous maaseudun matkailuyrityksessä – muutakin kuin kierrätystä. *Maaseutututkimus*, 30(2), 46–52. <https://doi.org/10.51807/maaseutututkimus.122759>
- Rovaniemen kaupunki. (28.8.2025). *Rovaniemen matkailutulo kasvoi 15 prosenttia – matkailu on vahva veturi koko alueen taloudelle ja työllisyydelle*. <https://tinyurl.com/5cxpexbc>
- Saarinen, J. (2024). Kestävä matkailu: Katsaus tutkimusteemoihin ja -tarpeisiin. *Matkailututkimus*, 20(1), 75-94. <https://doi.org/10.33351/mt.145054>
- Salminen, R. (28.1.2025). Suomen ensimmäinen ESG Rating on nyt julki - tarjoaa dataa kaikista aktiivista suomalaisyrityksistä. Blogi-kirjoitus. *Suomen Asiakastieto Oy*. <https://tinyurl.com/mm2xrdtx>
- Sandgren, S. (12.9.2025). *Great Place To Work -sertifiointi: Mikä, miksi & miten?* [webinaari]. Santa's Hotelsin toimitusjohtajan haastattelu. Great Place To Work® Institute Inc. <https://tinyurl.com/5d6rmpn4>
- Sheehy, B. & Farneti, F. (2021). Corporate Social Responsibility, Sustainability, Sustainable Development and Corporate Sustainability: What Is the Difference, and Does It Matter? *Sustainability* 2021, 13, 5965. <https://doi.org/10.3390/su13115965>
- Siitonen, S. (6.5.2024). Viherpesu kuriin luotettavalla ilmastodatalla. Blogi-kirjoitus. *OpenCO2net*. <https://tinyurl.com/mrypa4k8>
- Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I. & Kaisanlahti, T. (2024). *ESG kestävyysraportointi: Yritysjohdon vastuu ja mahdollisuus* (1. painos.). ST-Akatemia Oy.
- Silvola, H., Peill, E., Aspholm, I. & Kaisanlahti, T. (2025). *ESG kestävyysraportointi: Yritysjohdon vastuu ja mahdollisuus* (1. painos.). ST-Akatemia Oy. Verkkokirja.
- Sitra. (n.d.). Suomen donitsitalous. Hanke 5/2021–6/2022. <https://tinyurl.com/4azrka6j>
- Skön, N. (19.3.2024). EU:n uusi viherpesusäätely muuttaa tapaa, jolla vastuullisuudesta ja kestävydestä viestitään. [Blogi-kirjoitus]. *Blogit Fondia*. <https://tinyurl.com/3t2uj5h2>
- Sohlberg, N. (2024). Vihreä rahoitus – pankin näkökulma. Asiantuntija, Sustainability Advisory / Business Customers, Danske Bank. *Kestävän rahoituksen pyöreä pöytä* – tapahtuma 26.9.2024. <https://tinyurl.com/34txanwj>
- Suomen Asiakastieto Oy. (n.d.). Ote kuvitteellisesta ESG-malliraportista [kuva]. Vastuullinen yritystoiminta. Tee vastuullisuudesta osa yrityksesi arkea. ESG-raportti. <https://tinyurl.com/29xwny7f>
- Suomen Asiakastieto Oy. (8.5.2025). Nämä ovat Suomen vastuullisimmat yritykset 2025 – katso lista. Uutiset ja tilastot. *Suomen Asiakastieto*. <https://tinyurl.com/2ty9ccm6>
- Suomen Pankki. (10.4.2025). Suomessa toimivien luottolaitosten markkinaosuudet. Tilasto. <https://tinyurl.com/t4afwueh>
- Sustashift Oy. (2025). Päästölaskenta - vaivaton päästöjen tiedonhallinta vihreämpää tulevaisuutta varten. <https://tinyurl.com/u5a8d9xh>

- SFS Suomen Standardit ry. (n.d.). SFS-EN ISO 26000:2020 Yhteiskuntavastuuopas. Standardit ja julkaisut. <https://tinyurl.com/mpteav6v>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (12.10.2023). Euroopan Unionin kestävyysraportointidirektiivin soveltaminen Suomessa – Kysymyksiä ja vastauksia. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/ms5y7kp2>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (2024). Q&A: EU:n kestävyysraportointidirektiivin soveltaminen Suomessa. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/mrync88d>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (16.1.2025a). Kestävyysraportoinnin varmennus. Uutinen, suositus. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/mr3dc7ev>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (17.3.2025b). Suomen Tilintarkastajien näkemyksiä TEM:lle Omnibus-ehdotuksesta. Uutinen. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tiny.com/z699ecmk>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (22.4.2025c). Omnibus-paketin muutosehdotusten vaikutus kestävyysraportointivelvollisuuteen Suomessa vuonna 2025. Artikkel. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/2rwb5khs>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (27.5.2025d). Lykkäys kestävyysraportointiin on perusteltu – selkeä sääntely varmistaa sujuvan soveltamisen. Lausunto. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/bdzzcms2>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (4.11.2025e). Lausuntokierroksella luonnos hallituksen esitykseksi kestävyysraportointia koskevan muutosdirektiivin täytäntöönpanosta. Uutinen. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/464enkp7>
- Suomen Tilintarkastajat ry. (14.11.2025f). Euroopan parlamentti sopuun Omnibus I -esityksen kannasta. Uutinen. *Suomen Tilintarkastajat ry.* <https://tinyurl.com/yeyu2fms>
- Suomen YK-liitto. (n.d.). Kestävä kehitys. <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>
- Suomen ympäristökeskus. (11.6.2025). Laskureita ja työkaluja ympäristövaikutusten arviointiin ja seurantaan. <https://tinyurl.com/4nvh4fhs>
- Tampereen kauppakamari. (29.4.2025). Kauppakamarien ilmastokysely. Trumpin toimilla ei merkittävää vaikutusta suomalaisyritysten ilmastotoimiin. Uutinen. <https://tinyurl.com/ydh4ndx8>
- Team Finland. (n.d.). Team Finland -verkosto auttaa yrityksiä kasvuun ja kansainvälistymiseen. <https://www.team-finland.fi/team-finland-organisaatiot#stored>
- The Greenhouse Gas Protocol. (2004). *A Corporate Accounting and Reporting Standard*. Revised edition. World Business Council for Sustainable Development & World Resources Institute. <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>
- Tilastokeskus. (n.d.). Pk-yritys. Määritelmä. https://stat.fi/meta/kas/pk_yritys.html
- Tilintarkastuslaki 1141/2015. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saaduskokoelma/2015/1141>
- Torikka., R. (2024). Arctic SnowHotel & Glass Igloos kertoo mahdollisesta tietovuodosta. Yle. <https://yle.fi/a/74-20117901>

- Työ- ja elinkeinoministeriö. (n.d.). Energiatehokkuusdirektiivi ja energiatehokkuuslaki.
<https://tinyurl.com/59vnpu7c>
- Työ- ja elinkeinoministeriö. (27.4.2023). *Uudistuva ja osaava Suomi 2021–2027. EU:n alue- ja rakennepolitiikan ohjelma*. <https://tinyurl.com/y2uvx524>
- Työsuojeluhallinto. (n.d.). Tyosuojelu.fi. Työsuojeluhallinnon verkkopalvelu. <https://tinyurl.com/5n982etf>
- Valtioneuvosto. (7.6.2024). *EIR ja kahdeksan kumppanuuspankkia tarjoavat miljardin euron lainaohjelman suomalaisten pk-yritysten ja asunto-osakeyhtiöiden kestäviin investointeihin*. Tiedote. <https://tinyurl.com/y4bcprnz>
- WBCSD. (2021). *Visio 2050. Muutoksen aika*. The World Business Council for Sustainable Development. <https://tinyurl.com/5ccnb93r>
- Visit Finland. (n.d.-a). Vastuullinen matkailu. <https://tinyurl.com/bdhz7nub>
- Visit Finland. (n.d.-b). Uudistava matkailu. *Kestävän matkailun opas*. Luku 7.7. <https://tinyurl.com/5b8s73ue>
- Visit Finland. (n.d.-c). Taattua laatua – Tutustu matkanjärjestäjillä käytössä oleviin laatujärjestelmiin. <https://tinyurl.com/yeys5rv>
- Visit Finland. (n.d.-d). Visit Finland kehittää matkailua koko Suomessa. <https://tinyurl.com/36f6tjvs>
- Visit Finland. (n.d.-e). Ilmastoasiat viestinnässä ja markkinoinnissa. *Kestävän matkailun opas*. Luku 7.8. <https://tinyurl.com/44jvs772>
- Visit Finland. (2024a). Sustainable Travel Finland -ohjelman vaikuttavuusarviointi. <https://tinyurl.com/46s3m5pzf>
- Visit Finland. (2024b). *Kestävän Ruokamatkailun opas*. <https://tinyurl.com/msvwj2r8>
- Visit Finland. (2025a). Matkailun vaikuttavuus. Matkailu on tärkeimpiä ventialoja. <https://tinyurl.com/ayuen6ss>
- Visit Finland. (2025b). *Kestävän matkailun tila. Vuosiraportti 2024*. Julkaisupäivä 17.6.2025. <https://tinyurl.com/4syefy3a>
- Vuori, J. (n.d.). Laadullinen sisällönanalyysi. Teoksessa J. Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu 5.10.2025. <https://tinyurl.com/47jj94hj>
- Ympäristöministeriö. (n.d.). Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin uudistus. *Ympäristöministeriö*. <https://tinyurl.com/3fy8aceh>
- Ympäristöministeriö. (2023). *Vihreä siirtymä on kasvun perusta – ympäristöministeriön virkanäkemykset*. Ympäristöministeriö. <https://tinyurl.com/mawmeen>
- Ympäristöministeriö. (14.2.2025). EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetus pian voimaan. Tiedote 23.1.2025. Päivitetty 14.2.2025. <https://tinyurl.com/3ah7n797>

Liite 1. ESRS-standardin aihekohtainen jaottelu (Silvola ym., 2024, s. 136)

Aihekohtainen ESRS		Osa-aihe
ESRS E1	Ilmastonmuutos	- Ilmastonmuutokseen sopeutuminen ja hillintä
		- Energia
ESRS E2	Pilaantuminen	- Ilman, veden, maaperän, elävien organismien ja elintarvikkeiden pilaantuminen
		- Ongelma-aineet ja erityistä huolta aiheuttavat aineet
		- Mikromuovit
ESRS E3	Vesivarat ja merten luonnonvarat	- Vesi
		- Merten luonnonvarat
ESRS E4	Biologinen monimuotoisuus ja ekosysteemit	- Biologisen monimuotoisuuden vähenemisen suorat vaikutustekijät
		- Vaikutukset lajien tilaan
		- Vaikutukset ekosysteemien laajuuteen ja tilaan
		- Vaikutukset ekosysteemipalveluihin ja riippuvuudet niistä
ESRS E5	Resurssien käyttö ja kiertotalous	- Resurssien sisäänvirtaukset, mukaan lukien resurssien käyttö
		- Tuotteisiin ja palveluihin liittyvät resurssien ulosvirtaukset
		- Jäte
ESRS S1	Oma työvoima	- Työolot
		- Yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille
		- Muut työhön liittyvät oikeudet
ESRS S2	Arvoketjun työntekijät	- Työolot
		- Yhdenvertainen kohtelu ja yhtäläiset mahdollisuudet kaikille
		- Muut työhön liittyvät oikeudet
ESRS S3	Vaikutusten kohteena olevat yhteisöt	- Yhteisöjen taloudelliset, sosiaaliset ja sivistykselliset oikeudet
		- Yhteisöjen kansalaisoikeudet ja poliittiset oikeudet
		- Alkuperäiskansojen oikeudet
ESRS S4	Kuluttajat ja loppukäyttäjät	- Tietoihin liittyvät kuluttajiin ja / tai loppukäyttäjiin kohdistuvat vaikutukset
		- Kuluttajan ja / tai loppukäyttäjän henkilökohtainen turvallisuus
		- Kuluttajan ja / tai loppukäyttäjän sosiaalinen inklusio
ESRS G1	Liike-toiminnan harjoittaminen	- Yrityskulttuuri
		- Väärinkäytösten paljastajien suojeleminen
		- Eläinten hyvinvointi
		- Poliittinen vuorovaikutus ja lobbaustoiminta
		- Suhteet tavarantoimittajiin ja palveluntoimittajiin, mukaan lukien maksukäytännöt
		- Korruptio ja lahjonta

Liite 2. Keskeisiä eroja ESRS- ja VSME-standardien välillä aihekohtaisesti (Kokkonen & Vuorinen, 2025)

Aihe	ESRS	VSME
Kaikki aihekohtaiset standardit	Olellaiset vaikutukset, riskit ja mahdollisuudet, toimintaperiaatteet, toimintatavat ja tavoitteet.	Raportoidaan lähtökohtaisesti numeerista tietoa.
E1- Ilmastonmuutos	Edellyttää kasvihuonekaasujen (GHG) Scope 1, 2 ja 3 päästöjen raportointia, koskien päästövähennystavoitteita, siirtymäsuunnitelmia ja skenaarioanalyysyjä.	Vain Scope 1 ja 2 vaaditaan. Scope 3 vapaaehtoinen. Kasvihuonekaasujen vähennystavoitteet (tulee raportoida mikäli, yrityksellä on tällaiset), siirtymäsuunnitelma (mikäli toimii korkean ilmastovaikutuksen sektoreilla) sekä ilmastoriskit (mikäli yritys tunnistanut tällaisia).
E2 - Pilaantuminen	Raportointi ilman, veden ja maaperän saastumisesta., lieventämisstrategioista ja raja-arvoista.	Vain, jos kansallinen lainsäädäntö tai regulaatio vaatii.
E3 - Vesi ja merten luonnonvarat	Raportointia vedenotosta, kulutuksesta, päästöistä ja vaikutuksista meriekosysteemeihin.	Vain vedenoton ja kulutuksen raportointi vaaditaan (mikäli tuotantoprosessit käyttävät merkittävästi vettä).
E4 - Luonnon monimuotoisuus	Raportointia luonnonvaroista, maankäytöstä ja ekosysteemien ennallistamisesta.	Vain tiedot maankäytöstä ja biologisesti herkkien alueiden raportointi.
E5 - Kiertotalous ja resurssien käyttö	Raportointi materiaalivirroista, kiertotalousstrategioista ja jätteistä.	Kiertotalousperiaatteet, perustiedot kierrätysasteesta ja jätteiden määrästä vaaditaan.
S1 - Oma työvoima	Edellyttää yksityiskohtaisia työntekijätietoja: vaihtuvuus, monimuotoisuus, sukupuolten palkkaero, työehtosopimukset, ihmisoikeusrikkomukset.	Kattaa vain perustiedot työvoimasta (henkilöstömäärä, sopimukset, koulutustunnit, palkka) sekä vapaaehtoisesti sukupuolijakauma johtotehtävissä, ihmisoikeuspolitiikat, prosessit ja vakavat kielteiset ihmisoikeusvaatimukset.
S2 - Arvoketjun työntekijät	Raportointi arvoketjun työntekijöistä, oikeudenmukaisista palkoista ja työelämän oikeuksista.	Ei katettu, paitsi vakavat kielteiset ihmisoikeusvaikutukset.
S3 - Vaikutuksen kohteena olevat yhteisöt	Yritysten on raportoitava vuorovaikutuksestaan paikallisyhteisöjen kanssa ja mahdollisista sosiaalisista riskeistä.	Ei katettu, paitsi vakavat kielteiset ihmisoikeusvaikutukset.
S4 - Kuluttajat ja loppukäyttäjät	Raportointi kuluttajiin ja loppukäyttajiin kohdistuvista vaikutuksista, riippuvuuksien aiheuttamista riskeistä ja mahdollisuuksista sekä yhteydenpito kuluttajiin ja loppukäyttajiin	Ei katettu, paitsi vakavat kielteiset ihmisoikeusvaikutukset.
G1 - Liiketoiminnan harjoittaminen	Edellyttää raportointia ilmoituskanavista, korruption ja lahjonnan toimintamalleista ja rikkomuksista. Eettiset liiketoimintakäytännöt, lobbaaminen ja poliittinen toiminta.	Vain tuomiot ja sakot korruptiosta / lahjonnasta raportoidaan. Vapaaehtoisesti liikevaihto tietyiltä sektoreilta sekä hallituksen sukupuolijakauma.

Liite 3. Rahoittajahaastattelun kysymykset

Kestävyysraportoinnin merkitys rahoittajan näkökulmasta

1 Taustatiedot

- Voitteko kertoa hieman roolistanne ja rahoittajan liiketoiminnasta, johon työnne liittyy?
- Kuinka kauan olette toimineet nykyisessä tehtävässä ja millainen on kokemuksenne yritysrahoituksesta sekä kestävyys- ja vastuullisuusasioista?

2 Kestävyysraportoinnin yleinen merkitys

- Millaisena näette kestävyysraportoinnin merkityksen rahoittajan näkökulmasta?
- Kuinka tärkeänä pidätte kestävyysnäkökulmia (esim. ilmastonmuutos, sosiaaliset tekijät, hyvä hallintotapa) yritysrahoituksessa?

3 Sääntely

- Millä tavalla lisääntynyt sääntely yleisesti vaikuttaa rahoittajana toimimiseen?
- Miten erityisesti EU:n kestävyysraportointidirektiivi (CSRD), yritys vastuudirektiivi (CSDDD) ja taksonomia-asetus vaikuttavat rahoittajan toimintaan?
- Millaisia eroja olette havainneet raportoinnin tasossa ja/tai laadussa ennen ja jälkeen sääntelymuutosten?

4 Kestävyysraporttien käyttö rahoituspäätöksissä

- Millä tavalla kestävyysraportteja hyödynnetään yritysrahoituspäätöksissä?
- Millainen kestävyystieto on erityisen merkityksellistä?
- Miten arvioisitte yritysten nykyisten kestävyysraporttien luotettavuutta ja vertailukelpoisuutta?

5 Riskienhallinta ja kestävyystieto

- Millä tavalla asiakasyrityksen kestävyystiedot vaikuttavat pankin riskienhallintaan tai luottoluokitukseen?
- Millaisia luokittelumalleja tai ESG-arviointikehikkoja sovelletaan asiakasyrityksiin?

- Miten puutteellinen kestävyysraportointi voi vaikuttaa asiakasyrityksen rahoituspäätökseen?

6 Rahoituskohteena pk-yritys

- Miten kestävyysraportoinnin merkitys näyttäytyy, kun rahoituksen kohteena on pk-yritys?
- Millaisia haasteita tai erityispiirteitä pk-yritykset kohtaavat kestävyysraportoinnissa rahoittajan näkökulmasta?
- Mikä merkitys yrityksen koolla yleisesti on kestävyystiedon hyödynnettävyyteen rahoituksen ehtona?

7 Matkailu toimialana

- Mitä erityisiä kestävyteen liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia matkailualan yrityksillä voi olla rahoittajan näkökulmasta?
- Millaiset valmiudet matkailualan yrityksillä on vastata raportointivaatimuksiin rahoittajan näkökulmasta tarkasteltuna?
- Miten matkailualan yritysten kestävyysraportointi on kehittynyt suhteessa muiden toimialojen asiakasyrityksiin?

8 Kestävän kehityksen rahoitusratkaisut

- Millaisia kestävä kehityksen rahoitusratkaisuja teillä on tarjottavana asiakasyrityksille?
- Miten erityisesti kestävä kehitystä tukevat rahoitusratkaisut vaikuttavat asiakasyritysten kestävyysraportoinnin vaatimuksiin?

9 Tulevaisuuden näkymät

- Miten uskotte kestävyysraportoinnin kehittyvän ja vaikuttavan rahoittajan rooliin tulevaisuudessa?
- Millä tavalla vastuullisuusarviointeja ja -kriteerejä tulisi kehittää jatkossa?

10 Lopuksi

- Onko jokin sellainen näkökulma tai seikka, jota ei vielä ole käsitelty, mutta joka olisi tärkeää ottaa esille rahoittajan näkökulmasta kestävyysraportoinnin yhteydessä?